

SZOLGALAT

A SZERETET HÁLÓJA

A tartalomból:

Erőviszonyok a családban

Örök útitársak

Elváltak és újraraházasodottak

Családpasztoráció ma

A családtervezés problematikájához

szolgálat

62. szám

1984 Péter-Pál

TARTALOM

A szeretet hálója	3
-------------------	---

TANULMÁNYOK

Kis Monika: Erőviszonyok a mai keresztény családban	5
Örök útitársak (Szerkesztőség)	16
J. Nourissat: Néhány eszköz az elvált és újraraházasodott keresztények szolgálatára	23
Balogh Vince: Családpasztoráció ma	32
Dr. S. Smolnig—Fényesi Márk: A családtervezés problematikájához	37
Kozma György: A család és a közélet „szentje”: Vittorio Bachelet	45

AZ EGYHÁZ SZAVA

II. János Pál pápa apostoli levele az emberi szenvedés keresztény értelméről (R.)	51
A pápa apostoli levele a szerzetesekhez (R.)	53
A pápa apostoli levele a világ püspökeihez Libanonról	55
A család az emberség iskolája (II. János Pál)	58
A család a mai világban (Francia püspöki családbizottság)	60

ESZMÉK ÉS ESEMÉNYEK

A megváltás jubileumi szentéve után (S. M.)	64
A pápa távol-keleti útja (Spectator)	65
In memoriam Karl Rahner	70
Két esküvőre (Őry Miklós)	72

A családok jubileumi ünnepe Ré mában (S. M.)	74
A rejtőző Isten (Ida)	75
Missziós levelek Ázsiából	77
Papi jubileumok és kinevezések	82

KÖNYVSZEMLE

Az Opus Mystici Corporis kiadó új kiadványai (Benkő A. – Kovács L.)	83
Szántó Konrád: A katolikus Egyház története (Rákos R.)	84
Capuai B. Raymund: Sziénai Szt. Katalin élete (Dominicana)	86
Békés Gellért: Krisztusi örömhír, evangéliumi boldogság (Kerny G.)	87
Pécsváradí Gábor: Jeruzsálemi utazás (Sz. M.)	88
R. Laurentin: Lisieux-i Teréz (Sz. M.)	89
Marton Marcell: Szépszeretet (Puskely M.)	90
Prokop Péter: Üdvösségünk (Cs. M.) – Boldogasszony (F. M.)	90

HALOTTAINK

P. Öry Miklós SJ (R.)	93
Huber József teológiai tanár (Tanítványa)	95
Komáromi Titusz OSB (Confrater)	96
Fr. Kálóczy János SJ (Confratres)	97
Saliga Pál (Egy híve)	98
Dr. Frey Ferenc Jácint OFMCap. (Volt tanítványa)	98
Pálfalvi József (Osztálytársa)	99
ifj. Mersich Márton prelátus (Dr. Bencsics Miklós)	100
Proszk János SDB misszionárius (R.)	101
Dr. Éder-Szászy László piarista (Tanítványa és rendtársa)	102
Rokonai Simon OCist. (-s -n)	103
Gerendás Lajos (Nagy József)	104

Szolgálat (Dienst), spirituelle Quartalschrift, Klerusblatt. — Mit Druckerlaubnis des Bischöflichen Ordinariats, Eisenstadt. — Eigentümer: Trägerverein U. C. H., A-9020 Klagenfurt, Kaufmannsgasse 2. — Für den Inhalt verantwortlich: Dr. Emerich Rác, A-7000 Eisenstadt, Reichlgasse 5a. — Herausgeber und Verleger: György Hegyi, A-9800 Spittal/Drau, Litzelhofenstraße 9. — Kiadó és levelezési cím: Hegyi György / Szolgálat, A-9800 Spittal/Drau, Litzelhofenstraße 9. — Druck: Eisenstädter Graphische GesmbH, A-7000 Eisenstadt, J. Haydngasse 10.

A SZERETET HÁLÓJA

II. János Pál így jellemezte a keresztény családot. Fűzhet-e össze mélyebb és tartósabb kötelék a hitvesi, anyai-apai és gyermeki szeretetnél? A családban tapasztaljuk meg, hogy mit jelent a test-vér-i kapocs. Ott csirázik ki minden egyéb emberhez méltó személyes viszony magja, ott érintik meg szívünket az isteni, örök szeretet első sugarai, visszfényei. A meghitt, boldog családi kör hihetetlen energiaforrás, minden áldozatra képesít, kárpótól ezer külső vereségért. Gyökerét, a házasságot Krisztus külön áldásával, szentségével öntözi.

Az egész társadalom értékskáláját mérhetjük fel a családról alkotott felfogásában. Becsben tartja? Óvja, fejleszteni akarja éltető összetartását? Vagy — minden látszat ellenére — magasabb trónra helyezi az önző, önkényes érdeksikert, az élvezethajhászást, a teljesítményt?

A legbensőbb közelség alkalmat nyújthat a legfájdalmasabb súrlódásokra, a leggyengédebb érzelmekkel való visszaélés a legkeserűbb csalódások szülője lehet. A szeretet hálója szétszakadhat. A kiengesztelődés, a megújulás helyébe a rombolás, a menekülés léphet, a családi melegségre vágyó ember kielégületlensége az ellenkező végletbe csaphat át: már nem hisz és nem remél semmiben, s gyakran cinikusan tör mások boldogságának szétzúzására.

A szeretet hálóját emberi szíveknek és kezeknek kell fonni, de csakis Isten kegyelméből képes erejét, rugalmasságát megőrizni. Állandóan fejlődnie kell, hogy a változó körülmények között védő, összetartó, ne pedig fojtogató vagy üres szerepet töltsön be tagjai számára. Joggal sürgeti tehát II. János Pál a keresztény családokhoz intézett apostoli buzdításában: Család, légy, ami vagy. Szeretet hálója, légy igazán azzá!

Minden keresztény családnak erre kell törekednie. Neki kell kovásként hatni a társadalomban, hogy a pillanatnyi önzés és kielégüléskérés helyett a másik felé való megnyílás, a hitvesért és gyermekekért vállalt áldozat, az életre elkötelező hűség uralkodjék a szívekben.

Központi helyet kell, hogy kapjon a család sorsa a mások boldogságának gondozásával, a testvérek lelki szolgálatával megbízottak életében is. Nem múlhat el nap, hogy a lelkipásztor meg ne kérdezné saját magát: mit tettem ma hitközségemben, környezetemben az egyház élő sejtjeiért, a családokért? Hozzáférhető szavakkal hirdettem nekik a krisztusi ideált? Erősítettem a kisgyermekkel, öregekkel bajlódókat? Mellette álltam a már-már szakadozó hálóknak? Küzdöttem, hogy mindaz távol maradjon a családoktól, ami káros és vesztes lehet szentségi küldetésük megvalósítására?

Kis Monika felvázolja a mai keresztény család helyzetét. Kozmikus távlatokat nyit, rámutat az égetőbb nehézségekre, támpontokat nyújt, hogyan küzdhetünk az árral szemben, hogyan közelíthetjük meg ideálunkat. Elgondolkoztat, imádságra készítet, tettere sűrgtet.

Manapság nagy veszély fenyegeti a családi élet egyik pillérjét, a hűséget. A csak önerejében bízó ember csődjé, hogy alig mer már életre szóló elkötelezettséget vállalni. Sem a papi, sem a családi életben. Milyen alapokra kell építeni, mit kerülni és mit keresni, — erről gyűjtöttük össze családapák és családanyák nyilatkozatait Örök útítársak c. cikkünkben.

A család átfogja egész életünket. Igen sok téma érdemelne még külön tanulmányt, sőt külön számot is. De nem hagyhatjuk figyelmen kívül az ún. rendezetlen családi körülmények között élők lelkiületének és lelki gondozásának jelemlítését, átelmélkedését. Igen sokan élnek ilyen állapotban. Egyesek pedig még mindig farizeus módjára itélik meg a leányanyát, az elváltat, ha ismét közeledni akar Krisztushoz, részt akar venni az egyházközség életében. A „mindent vagy semmit“ megoldások legtöbbször könnyelműek vagy szívtelenek. Nourissat, Kanadában működő lelkész évtizedes tapasztalata igazolja, hogy igen sokat tehetünk a rászorulóknak érdekében.

Balogh Vince linzi plébános azt tárja elénk, hogy milyen lendületet vehet a családapasztoráció a családok közreműködésével. Bekapcsolódásuk új pünkösdi gyümölcseit érleli az egész egyházközség számára.

Dr. Smolnig orvos és Fényesi Márk pszichológus cikke a családtervezés problémájával kapcsolatban főleg kettőre hívja föl a figyelmet: vizsgáljuk a kérdést társadalmi összefüggéseiben is, és: az egyház fontosabb dokumentumaiban ajánlott eljárási mód igen jó, biztos és lehetséges. Sok keresztény család vergődik még, mert nagyon sok lelkipásztor nem lépett kapcsolatba lelkiismeretes orvosokkal, akik gyakorlati útmutatást tudnak adni ebben a mai körülmények között oly fontos kérdésben.

Bár cikkeinkben külön is igyekeztünk hangot adni maguknak a családoknak, fontosnak láttuk Vittorio Bachelet, az olasz katolikus élet és családapostolkodás tragikusan elhunyt kiemelkedő alakjának arcélét megrajzolni. Kozma György mutatja be.

Az emberiség jövője a családtól függ — hangoztatja II. János Pál pápa. Adja Isten, hogy jelen számunk valamivel is hozzájárulhasson a családok és az egész emberiség reményteljesebb jövőjéhez.

Kis Monika

ERŐVISZONYOK A MAI KERESZTÉNY CSALÁDBAN

Van egy páratlan egybehangzás, amely symphonia a szó ősi értelmében: a szeretet csodálatos cseréje. Isten mindent Krisztusban, általa és érte teremtett, s a mindenség örökösévé rendelte őt, hogy benne mindent egyesítsen. Krisztus pedig azért egyesít magában mindent, hogy Istennek alávesse a világot, s így végre Isten legyen mindenben a minden. A világmindenség az emberek által kapcsolódik Krisztushoz; az ő művét Egyháza folytatja, s minden hívő ember, akár pap, akár világi, valamilyen formában meg van hívva erre a krisztusi munkára. Ebbe az összhangba beállni: az emberméltóság csúcsa. Ezen dolgozni, ennek élni: maga az életszentség.

Ezt a gondolatot három kép egybeillesztése sugallja. Az első magától Krisztustól való: a búcsúzó s ugyanakkor velünk maradó Mester már nem is atyai, hanem anyai gyöngédséggel hívogatja tanítványait s rajtuk keresztül Isten egész népét a csodálatos Szőlőskertbe, ahol értelmet kap az emberi erőfeszítés, kiteljesedik az emberi élet, feltárul az emberi jövő (Jn 15,1-17).

A szőlővesszők nem teremhetnek egyformán: mindegyiknek külön feladata van, s ezt adottságaik határozzák meg. Szent Pálnak a Misztikus Testről szóló tanítása továbbrajzolja a Krisztus alapozta képet: az emberi szervezethez hasonlítva Krisztust és követőit, akiket a Lélek Istennel s ugyanakkor egymással is egyesített. Krisztus a Fő és mi vagyunk a tagok: a Szeretet örök vérkeringése árasztja el még a legapróbb sejtet is, felszíva belőle a megfáradt anyagot, frsítőt, éltetőt adva helyette kinek-kinek sajátos hivatása számára, s eggyé ölelve őket, elválaszthatatlanul. Egymást, mint a Fő gondolatainak, szándékainak, elhatározásainak osztályosát becsülni és kiegészíteni: ez a legtökéletesebb testvériség.

A titokzatos Test azonban nemcsak él, hanem fejlődik is: befogad és aszimilál minden értéket. Szent Pál, Szent János és az Egyházatyák nyomán jeleníti meg Teilhard de Chardin páratlan víziójában a kozmikus Testet, amely az egész világmindenségbe kiárad – „s nemcsak társuló elemként, hanem vezérlő erő méltóságával és hatásával: Központként, amely felé minden szeretet és minden vonzódás összpontosul.” (Út az Ómega felé. Szent István Társulat, Bp. 1980., 49. o.). Az anyag egyetemesen „sodródik”, „özönlik” a szellem felé. „A jelen Világban fizikailag csakis egyetlen dinamizmus létezik, amely mindent Jézushoz vezet. Benne, a Mindenség teljességében omnia creantur, minden teremődik, mert omnia uniuntur: minden egyesül” (i. m. 101).

Szent Pál is „ki akarja testében egészíteni azt, ami Krisztus szenvedéséből hiányzik”; ő is azt tanítja, hogy Krisztus teste növekszik: a szeretetben építi fel magát. Teilhard de Chardin világképében sem érte még el minden a teljességet: „... Krisztus még nem fejezte be alakulását. Még nem öltötte magára annak a testből és szeretetből szőtt ruhának utolsó redőit, amit hívei alkotnak... A misztikus Krisztus még nem fejezte be teljes növekedését, nem érte el egész természetét, tehát a kozmikus Krisztus sem. Az egyik is, meg a másik is teljesen egyszerű és együtt van és alakul is.”

Ez a három kép, a Szőlőskert, a Misztikus Test, a Kozmikus Krisztus – csodálatos mélységet ad egymásnak, mint mikor három egymásra vetített rajz új dimenziókkal gazdagítja egymást s végül a néző úgy érzi, mintha benne állna a képből:

„Et Verbum caro factum est: és az Ige testté lett. Ez volt a Megtestesülés. Isten első ízben és gyökeresen kapcsolatba lépett fajunkkal; s mert ezáltal az Isteni hatolt természetünkbe, ezért új Élet született, amely minden reményt túlszárnyalva növelte emberi képességeinket, és „befogadó képességét” (természetes képességeink „potentia obedientialis”-át) magasra fokozta. . . . A Kegyelem az egyetlen életnedv, amely ugyanabból a törzsből áramlik az ágakba; olyan Vér, amely ugyanegy Szív dobogására kering az erekben; olyan Idegáram, amely egyetlen Fej tetszése szerint járja át a tagokat. S kétségtelen, hogy Krisztus ez a sugárzó Fő, a hatalmas Szív és a termékeny Szőlőtő. A Kegyelemmel kapott egy és ugyanazon Élet által nemcsak rokonokká válunk, még nem is csak testvérekké; de azonosulunk ugyanazzal a felséges valósággal, Jézussal” (I. m. 45).

Ebben a felfogásban az emberi tökéletesedés kötelességet jelent. Krisztusba teljesezni és mások Krisztusba teliesedését szolgálni – mert a kettő egymástól elválaszthatatlan – a legnagyobb Kaland, amely valaha is emberszervet megdobogtatott. Csak egész ember, öntudatos és nagykorú keresztény tudja erre elszánni magát, olyan, akinek számára ezzel partot talált minden emberi tetterő. Aki élete sikereit és kudarcait immár egyszerű szerszámokként kezeli, s akinél egyformán feladat-számba megy a boldogság és a szenvedés. Aki tudja már, hogy felelős minden moccanásáért: ha élvezeteibe vagy önzésébe burkolózna, az életet vívő Véráramtól vonná el magát s ha gyűlölné ellenségét, a mindkettőjüket egyformán ölelni vágyó Sejtszövetet roncsolná. Hiszen befeljen ülni nyújtja feléje Krisztus a világot, hogy élete táplálkozzék a mindent kielégítő örömből: Íme, ő adhat Nekí egy parányit Belőle Magából (vö. i. m. 46).

Ha manapság egy fiatal keresztény férfi és nő elindul, hogy Isten nevében egybekeljen és családi otthont teremtsen, mit érezhet, ha maga körül széjjelnézve mindenhol csak az ellenkezőjét látja annak, amit megvalósítani szeretne? . . . Vajon nem száll inába a bátorsága, ha arra gondol, hogy talán nincs is olyan ismerőse, akinek sikerült törések vagy gyötrelmes megalkuvások nélkül párjával egy életet végigélnie? . . . Talán ők is fészekből kipottyant fiókkák, vagy

a házastársi gyűlölködés miazmás légkörét szívták be gyermekkorukban, és reménykedésük ki-kihagyásakor kínlódva emlékeznek sérüléseikre. Vajon sikerülni fog nekik az, ami másoknak annyira nem sikerült? . . .

A finomabb fül azonban az élet zajában is meghallja a krisztustalanság jaj-zavát. S talán éppen a megváltatlanságnak az a kínja, ami az induló fiatal életet körülgűrűzi, tudja a legékeesebben bizonyítani a számukra, hogy önmagukban nem tudnak emberré teljesedni, részecske-sors az övék, és keresniük kell az egészet! . . .

„Teréz egyedül semmi. Jézussal minden” – mondja Avilai Szent Teréz.

Szükséges, hogy a Részecske függetlenül és szabadon tudja adni magát az Egésznek. Ezért önti el erői növekedésekor a függetlenség büszkesége és a szabadság öntudata. De aki itt megreked, félelme marad: ha öntudata és szabadság-igénye nem lép tovább, lassan pöffeszkedéssé és göggé fajul. Ha továbbérik, erői legnagyobbika: az alázat és a szeretet le fogja bírni azt a káprázatot, hogy önmaga által, önmagával és önmagában be tud teljesülni az élete. A gyümölcs is mosolyogva ringatózik a faágon, távolodva a Földtől, majd éretten, íze-zamata édes terhével oda hull, ahonnan először elszakadni látszott.

A Szőlőskert kapuja tárva-nyitva áll: „ . . . aki hozzám jön, nem taszítom el” – hangzik Jézus szava (Jn 6,37). Nincs olyan emberi erőfeszítés, amely ebben a csodálatos környezetben ne találná meg igazi, neki való helyét. És a keresők, a vergődők, a bűnökkel terheltek, akik könnyeik és verítékük árán, délidőben, vagy éppen csak napszálltakor jutottak oda a szőlőmunkához, ugyanannyi bért kapnak, mint a hajnal óta dolgozók.

Azok, akiknek már sikerült fészket rakniuk, s most problémák árja zúdul otthonukra, néha elsőpréssel is fenyegetve azt, irányt keresve, tennivalóikat kutatva, bizalommal emelhetik tekintetüket a Szőlőtőre. Vajon mozaikdarabká-jává vagy selejtjévé lesz a Krisztusi Műnek, ami otthonukban él és mozog? . . . Ha mozaikja, vagy azzá lehet – még ha kezdetlegesnek, vagy profánnak látszik is –, örömmel futhatnak utána, hogy magukhoz ragadják, ahogy Krisztus is magával ragadta őket (vö. Fil, 3.12). Ami pedig nem lehet építőkövévé Isten Országának – még ha századok avatták is szépséges szokássá –, azt jó, ha „Krisztus Jézusnak fonséges ismeretéhez mérten hátránynak tartják”, ha érette elvetik, sőt – Szent Pállal – még szemétnek is tekintik, csakhogy Krisztust elnyerhessék és hozzá tartozzanak (vö. Fil, 3,7-8). Nem kápráztathatja el őket, még pazar csillogásában sem olyasmi, ami rügyetlen a Kert, élettelen a Test, erőtlén az egyetemes Krisztus számára.

Hangos szavukra, amellyel Istenhez kiáltottak, ez a finom iránytű a felelet.

Nincs olyan jelenség a földön, amelyet a történelem viharai úgy megtépáz-tak volna, mint a társadalom leglelkét, a családot, s amelynek belső erőit is

ekkora bomlás fenyegetné. A keresztény családnak mindig volt hivatása, ma azonban egyenesen küldetése van. Erőit csak ebben a küldetésben tudja megsokszorozni; léte, fennmaradása, virágzása attól függ, hogy tud-e egyszerű számtani összeg helyett hatványa lenni az őt alkotó tagoknak.

Hogy a mai keresztény család erőviszonyait hitelesen megrajzolhassam, ellátogattam otthonokba, több generáció gondját-baját, örömet-boldogságát tettem a magamévá, s vettem egybe saját élettapasztalataimmal. Miután a nagy vonalakban mindnyájan megegyeztünk, a legtöbb szó a mindennapok apró, de egyáltalán nem jelentéktelen dolgairól, a „jelen pillanat” építőköveiről, a „kicsinyben való hűség” feladatairól esett. Beszélgetéseink alatt olybá tűntek előttem ezek a családok, mint azok a viharvert hajók, amelyeknek – odysseiájuk folyamán – előbb, vagy utóbb, de meg kell ismerkedniük a bűvös Szirének, az emberfaló Scylla, az árzúdító Charybdis veszedelmeivel.

A szirénhangok házasságkötés előtt is, családjuk megtervezésekor is ott szonghatnak a fiatalok körül. Hangulatok, szenvedélyek, kényszerhelyzetek felületes és elhamarkodott egybekelésre csábítanak. Ahhoz, hogy egy keresztény házasság, olyan, amire életeket lehet építeni, egyáltalán létre jöjjön, két ember igaz és felelősségteljes szerelme kell. A komoly családtervezés a II. Vatikáni Zsinat tanítása szerint ma már jog és kötelesség. Nem mindegy azonban, hogy milyen módon és milyen indokkal történik. Ha döntéseikben a fogyasztói társadalom szempontjai érvényesülnek, ha gyermekük sorszámat kap beszerzési listájukon az öröklakás, az autó, a színes televízió közt, vagy ha éppen „kiküszöbölik” őt, már nem keresztények... Az igazán keresztény ajkán fájdalmas kis mondat fakad: „Uram, Te látod, hogy nem bírunk el többet...” A Gondviselésnek is helyet ad terveiben, ha pedig abortusz és szülés közt kell választania, vállal minden áldozatot, de nem ítéli halálra és nem végezteti ki a kezére bízott kicsi Életet.

A gyermekgondozási segély több esetben kihasználatlan marad. Pszichológusok és pedagógusok bizonyították be, hogy mennyire fontos egy kisgyermeknek legalább 3 éves koráig édesanyja gondozásában maradnia. És hány meg hány GYES-t élvező kismama jár el „maszek munkára” hazulról – anélkül, hogy komolyan rá volna szorulva –, visszahozhatatlan élményektől fosztva meg magát is, gyermekét is!... Van, aki igénybe sem veszi, mert munkahelyén nem akar fejlődésében lemaradni, és egyedül is érzi magát otthon, a házban, ahol csak öreg nyugdíjasokkal találkozhat, ráadásul a házimunkát is unja. Az ilyen asszonyok általában a bölcsődében felnőttek generációjából kerülnek ki; nem volt elég anya-élményük, s most nincs mit továbbadniuk. Csak az anyai érzés ereje tudja lebírni ezeket az emberi összefogásra is váró nehézségeket.

Az elembertelenedés Scyllája, a tömeggé-sodortatás Charybdisé is leselkedik napjaink családi életére. Élükön a televízióval-bánni-nem-tudás áll. Lidércnyomásos kép a műsorkezdéstől a műsorzárásig üzemben tartott, vagy ötlet-

szerűen kinyitogatott TV-készülék, amely előtt kénye-kedve szerint jöhet-mehet, ülhet, heverhet, aki csak akar. Az is megtörténik, hogy a családanya a TV elé telepíti a gyermekeit szabad szombatjain, csak azért, hogy „békében maradjanak“, s ő nyugodtan dolgozhasson. Pedig gyermekének segítenie kellene a házi munkában, még akkor is, ha ügyetlensége hátráltatja őt. Megállapítást nyert, hogy a túlzásba vitt TV-nézés nemcsak a kép-, hanem a fogalomalkotást is megzavarja a gyermek szellemi fejlődésében. A pedagógusok egyöntetűen panaszkodnak, hogy nem akarnak – vagy már nem is tudnak? – eleget olvasni a gyerekek: túltáplált, renyhe fantáziájuk nem tudja már élményként megragadni azt, amit az irodalom mesterművei kínálnak nekik.

Emberfaló szörny a krimi-láz is. „Panem et circenses!” – hangzott a hanyatló Rómában; „Kaját és kimit!” – mondhatnók napjainkban. Amott a Circus Maximusban emberek nézegették kedvtelve, hogyan tépik darabokra oroszlánok azt a másik embert, miközben ők gyümölcsöt szemelgetnek, frissítőt szürcsölnek. Emitt szülők és gyermekeik vidáman ülnek körül a képernyőt, amely szemléltetően oktatja – és bagatellizálja – a gyilkosság válfajait, s ahonnet üveges szemű hullák merednek a süteményeiket majszolókra, Cocacolájukat iszogatókra. Van, hogy a szomszéd szoba ajtaja nyitva áll, hogy ágyából oda lásson a legkisebb is, aki „olyan jól el tud aludni a TV mellett“, a halálordítások „nem zavarhatják, hiszen úgysem érti, hogy mi történik“, s közben szegény kis agyában ott halmozódnak az emésztetlen rémképek, későbbi szorongások, neurózisok forrásaiként. Ám bizonygassák ennek a műfajnak a barátai, hogy a szellemes bonyodalom, a nyomozói bravúr, az igazság napvilágra juttatása mindenképpen félmjelzi kedvencüket, de azt ők sem tagadhatják, hogy gyermekek és serdülők számára a krimi, vagy pláne a horrorfilm olyan méreg, mint a nikotin, az alkohol és a kábítószer.

Már maga a nagyfeszültség is káros a fejlődő idegrendszerre. Hozzájön az embervadászat kegyetlensége, amely kiöli a fiatal lélekből a bűnös ember iránti szánalmat, teljesen ellentétben Shakespeare vagy a görögök tragédiáival, amelyeket a krimi-védők oly szívesen s oly tévesen szottak a krimivel párhuzamba állítani. Emellett a serdülő, heroizáló hajlamával, nemcsak a mesterdetektívben, de a hidegvérű maffiafőnökből, a szuperkémben, a nemzetközi szélhámósban is kereshet ideált magának a Börharisnyák, a Winnetouk, az Old Shatterhandek mellé. A pro vagy kontra vitában alighanem Szerb Antalnak lesz igaza, aki félt attól, hogy a krimi olyan embertípust nevel ki, amely ezt mondja majd a civilizációnak: „Fel a kezekkel!”

A keresztény család mindezzel élesen szembefordul. Ifjú barátaim, akikkel párbeszédemet folytattam, megerősítettek ebben. Az egyik elmondta, hogy ők nem is vásároltak TV-t, mert éppen du. 6 és este 9 között nem tudnák kinyitni: ekkor folyik a 6 gyermek leckeikérdése, vacsoráztatása, fürdetése, lefektetése. Hozzátette, hogy a hat közül az öt iskolás kitűnőrendű tanuló. A többi családnak van TV-je, de mindenhol kéznél van a műsor is, amelyben közösen

megjelölik, hogy ki mit nézhet végig, s utána megbeszéljük a látottakat-hallottakat.

A hétvége is megszentelheti vagy megmérgezheti a családi légkört, aszerint, ahogy élnek, vagy ahogy visszaélnék lehetőségeivel. Végigrobotolása és végig-utatkozása egyaránt idegen a keresztény szellem számára. A vezérmotívum a hétvége megszervezésében csak a vasárnap méltó megünneplése lehet: tehát célszerű előre tehermentesíteni a vasárnapot azzal, hogy a szabad szombaté legyen minden fizikai és szellemi munka, amire a hét öt napján nem jutott idő. A tanulás is ide tartozik. Az igazi keresztény számára a vasárnap azt jelenti, hogy ezen a napon másoké: nem tarthatja meg magát önmagának. A szentmiseben és az Eukarisztiában Istent kapja ajándékba, s neki adja oda magát. Belesimul az Atya és a Fiú szeretetének mindeneket átölelő cseréjébe, a Lélek erejében. Ez nem maradhat abba azzal, hogy kilép a templomból. Ha kitérült Isten felé, ezzel kitérült az emberek felé is: és ez tettekbe kívánczik. A családban remek alkalom a vasárnap arra, hogy mindenki a másikkal foglalkozzék, nem valami kényszerű összszártságban, hanem szabadon és boldogan. Alkalmom nyílik mindenre, apa és fia, anya és leánya négy szemközti beszélgetéseitől kezdve közös kultúrprogramokig, egészen a játékig, az egyúttancurozásig. **É l m é n n y é v á l n i e g y m á s s z á m á r a :** ez a vasárnapok nagy lehetősége; ha valaki eltékozolja, elsősülöttségi jogát adta oda egy tál lencséért. Hiába kapcsolja ki magát az ember a munkájából pihenéssel-szórakozással, ha ugyanakkor önmagából nem sikerül kikapcsolódnia.

A karácsony és a húsvét anyagban és anyagiakban való túlünneplése az ünnep lényegének átélését veszélyezteti. A feszesen körülült családi asztalon pompázó és a dédanyó receptjei szerint készült „obligát” ételreemek rendszerint megfekszik ezeket a szépséges napokat, s van úgy, hogy még a templomba is alig jut el miattuk a háziasszony. Bölcös dolog a sütni-főzni valót ilyen ünnepekre s általában minden vasárnapra a lehetőség szerint már az előző napokon jól előkészíteni, s munkaigényes ételek helyett korszerűekből, gyorsan elkészíthetőkből állítani össze az étrendet. Igen jó segédeszköze ennek a főzőláda, amelybe templomba menés előtt bele lehet tenni a forrpontján lévő levest, köretet, bizonyos fajta húsokat – kítapasztalva, hogy mi mennyi időt igényel –, s órák múlva omlós-puhán lehet kivenni. Házilag is előállítható: egy akkora ládát, amely karfával ellátva konyhai ülőbútornak is használható, jól kibélelünk tarka kartonhuzatba bújtatott régi dunyhával vagy paplannal, s úgy helyezzük el benne, felül is vastagon betakarva, a megpuhítandó ételt, mintha befőtten tennénk száraz gőzbe. Ha a láda tetejét lecsukjuk, az étel forrásban marad, vigyázni sem kell rá. A szentmise után még egy jó sétára vagy múzeumlátogatásra is jut idő, s délben félóra alatt friss ebédet varázsolhatunk az asztalra.

A karácsonyi vásárlási hajszája, amely már – sajnos – kereskedelmi eseményé vált, szintén el tudja torzítani az advent és a szenteste bensőségét. Pedig már az egészen kicsi gyermeket is rá lehet vezetni: nem az a lényeg, hogy kapunk, hanem az, hogy adunk. Az egész adventet be tudja aranyozni az

ajándék-készítés öröme, és elsősorban a kicsi Jézusnak készülnek ajándékok imákból és jótettekből, „hiszen Neki lesz születésnapja.“ A szülők, a testvérek megajándékozásának titkai, meglepetései: csupa izgalom és gyönyörűség. A karácsonyra való készülődésben be kell bizonyosodnia annak, hogy „mégis csak a Jézuska hozza a karácsonyfát“, m a g á v a l h o z z a, mert az ember-szív a legnagyobb ajándék: a Megtestesülésen érzett örömeiben nem tudja megállni, hogy ne szerezzen örömet ő is. A szegények megajándékozása, ami nem hiányozhat a keresztény család közös családi programjából, szintén ennek a túlcsonduló örömmek a kifejezése.

A Húsvétra, a kereszténység legnagyobb ünnepére is rátelepedett egy valamikor kedves, ma már kórossá vált szokás: a húsvéti locsolás. Tizenéves fiuk sorra járják húsvét hétfőjén leánypajtákait otthonait, kölnivízzel udvariasan meglocsolva a ház hölgyeit, s utána zsákmányként gyűjtik be a pirostojásokat, a csokoládéfigurákat s a húsz-, ötven-, sőt százforintosokat is, amelyeket a nagylelkű mamák csúsztatnak a markukba, közben szeszesitalal is kínálja a „nagyfiút“. Estére duzzadó zsebekkel, ittasan kerülnek haza, és egymással versengve számolják össze „keresetüket“.

Ami így elkorcsosult, annak nincs már létjogosultsága. Tisztán látják ezt azok a szülők, akik ilyenkor közös kirándulást rendeznek gyermekeik számára, hogy ne legyenek otthon találhatók. Csak összefogás mentheti meg az Ünnepek Ünnepeit a múltnak ettől a szánalmas hordalékától.

A mai idők rabszolgatartói a lelki szegénység hiányából fakadó „státuszszimbólumok“. Ha az autó és a nyaraló cél és nem eszköz, ha a pályaválasztáson töprengő gyermeket szülei karrierizmusba hajszolják, ha mellékszempontok miatt kedve ellenére való pályára erőltetik, ha ők maguk is olyan túlhajtott munkatempóban élnek, hogy azt, amit nekik kellene szolgálniuk, érvényesülésük szolgálatába állítják: a rosszabbik részt választották. Talán nem is tudnak ráébredni arra, hogy egészségtelen légkörük, amelyben a családtagok lassan egymás ellen fordulnak, innen szívja magába a mérget.

A keresztény család légköre: az Örömhír légköre. Nem adottság, hanem feladat. Ott, ahol megteremtésére irányulnak az erők, még átmeneti kudarcok és hibák mellett sem találják meg ezek a kórokozók életfeltételeiket.

Nem kedvez ez az egészséges légkör a generációproblémának sem. Ott, ahol Krisztus eleven valóság, önmagától szétfoszlik, vagy legalább is elhalványul: nincs miből táplálkoznia. A szeretet legbensőbb lényege: az Én-Te kapcsolatot lerázza magáról azt a koloncot, hogy az ember az emberben elsősorban a tömeg egy darabját lássa. A generációk küzdelmében pedig tömeg áll szemben tömeggel, s az egyén a másik egyénre a tömeg tulajdonságait vetíti rá, uniformizálva, tehát emberségében lefokozva őt. Ott, ahol generációprobléma üti fel a fejét, mind a két fél igazságtalan. Mind a kettő elszemélyteleníti a má-

sikat, mert számára az elsősorban „az öreg”, vagy „a fiatal”, s legfeljebb csak másodsorban az egyszerű, a megismételhetetlen Én.

A fiatalok életküzdeme sok helyen kullit farag a nagyszülőkből. A határidős munkák, a túlórák, az ügyeletek pattogó parancsszavára állandó készségben kell lenniük, s miközben anyát-apát helyettesítenek, nem marad sem idejük, sem erejük arra, hogy igazi nagyszülők legyenek. Victor Hugo utolérhetetlen bájjal jeleníti meg. „A nagyapóság művészete” c. versciklusában unokáját, Jeanette-ot. Rossz fát tett a tűzre, sötétbe zárták, csak kenyeret kapott, ő pedig belopózott hozzá egy köcsög lekvárral . . . Mikor ezért megleckéztették a rendbontó nagyapót, mondván, hogy ő is áristomot érdemelne, Jeanne odasúgta neki: „Majd én is viszek lekvárt . . .”

Aranyló humor, bizalmas pajtáság, kedves cinkosság — — — mind-mind elhervad, ha az agyondolgozott szülő helyett a nagyszülő a fegyelmező, az imposztor-ráncbaszedő . . . Ha elsősorban neki kell nevelnie, nem jut hozzá sajátos eszközeihez, nem tudja a koronát rátenni a szülők nevelő munkájára, s ez mindnyájuktól elrabol valamit.

+

A mai férfi és nő kapcsolatában összegeződnie kell a mi korunkból fakadó vonásoknak az örök vonásokkal: szükség van mindegyikre. Ma a partneri viszony uralkodik: az egyenrangú társé. Akinek saját elhivatottsága, külön munkaköre van, még együttes munka esetén is. Ebből következik, hogy az otthoni munkát is közös feladatnak tekintik. Fontos, hogy házon kívül is, házon belül is ne versengés, hanem egymás kiegészítése legyen a cél. Az egymás munkája utáni érdeklődés, egymás munkájának építő bírálata, megbecsülése: mind-mind valami kedves, pajtási-testvéri hangulatot tud teremteni, ami fejlődés a régebbi korok fölé- és alárendeltségeihez képest. Jöhetnek azonban olyan élethelyzetek, amelyekben a pusztán partneri kapcsolat kevésnek bizonyul. Petőfi: „Szeretlek, Kedvesem” c. költeménye meglátatja minden idők szerelmének azt a fehér fényét, amely a szívárvány összes színet magában foglalja, s ha kell, bármelyiket ki tudja oldani magából:

Egy személyben minden,
De mindened vagyok,
Aki csak szerethet,
Aki csak él érted:
Férjed, fiad, atyád,
Szeretőd, testvéred,
És egy személyben te
Vagy mindenem nekem:
Lyányom, anyám, húgom,
Szeretőm, hitvesem.

Egy férfi és egy nő ilyen harmóniája csak úgy tud megvalósulni, ha mind a ketten ki tudnak lépni önmagukból, hogy valami felettük állóban találkozzanak. „Egyedültség a szívnek valósága” – írja Reményik Sándor „Sínek” c. versében; „mint egy-egy sín, a lélek oly magányos” . . . Csak néha enyhül „ércbeöntött sorsa”:

Olyankor vonat jár a síneken,
Fensőbb gondolat, fensőbb szeretet
S a sínek benne összecsengenek.

Lehet bármiben összecsengeni, ami „fensőbb”: a tudós- és művész-házaspárok, vagy a bármilyen eszme számára együtt-elkötelezettek harmóniájának is csodálatos gyümölcsei vannak. A legtökéletesebb együttes kiteljesedés azonban a közös Isten-élményből fakad.

„A játszótársam, mondd, akarsz-e lenni, akarsz-e mindig, mindig játszani . . .” – kérdi Kosztolányi költeményében a szerelmesétől, s a játék itt a halálosan komoly játékot, az élet kreatív megélését jelenti. „Akarsz-e élni, élni mindörökkön, játékban élni, mely valóra vált?” – hívogatja párját, s megéreztetni, hogy a hétköznapiak ily módon megélt apróságai örök egygyéválást jelentenek a számukra.

Az istenhit a kreativitás csúcspontja. Az Istent együtt szeretők a szellem legmagasabbrendű tevékenységében egyesülnek: erőik innen forrásoznak.

A sziklaalap, amelyre a keresztény házaspárok építenek, szerelmük és szentségi házasságuk öntudata s az abból fakadó bizalom és Istenre-hagyatkozás. Isten tenyerére rakták a fészkeket, Ő mosolyog rájuk boldogságukban, az Ő lehelete melengeti őket a bajban. Hatalmas törvényei átviharzanak rajtuk, hol becéznek, hol a szenvedésnek szolgáltatják ki, de mindig védelmezik őket. Mentükben virágba borul az életük, ellenükben összemorzsolódik. Osztályosai a Teremtésnek: meghívottak. Megvalósíthatják, vagy csödbe juttathatják az isteni Gondolatot. Roppant felelősségük innen ered.

Az első, amit Teremtőjük elgondolt róluk, az egymást mindig és mindenben vállaló, erős szeretet. A második pedig az, hogy ebből a szeretetből életek fakadhassanak, s ebben ereszhessenek gyökereket is. Egy igen tapasztalt lelkipásztor – aki szintén résztvevett párbeszédemben – állította, hogy az édesapa-édesanya egymás iránti szeretete a legnagyobb, amit a gyermek szüleitől egyáltalán kaphat. Talán még annál a szeretetnél is fontosabbnak érzi, amit ő maga kap tőlük. Hiszen k ö z e g számára ez a szeretet: hiánya megvonná lába alól a földet, tüdejétől a levegőt.

Van egy varázslatos szó, amely a Teremtő ajkáról hangzik szüntelen, s visszhangzik az őt keresők szívében: „Neveden szólítalak” . . . Nevén szólítani valakit: előhívni a legmélyebb valóját, s ebben a valójában, létének gyökerében igenelni őt. Ez a szeretet leglelke. Így szeretni: a szeretet művészete. A családi

élet boldogságának is ez a titka: néven tudni szólítani egymást, jóban és rosszban, még a legrosszabban: a bűnben is. Ha élettárs élettárrsal, szülő gyermekkel, gyermek szülővel úgy tud szolidáris lenni, hogy bűnét elutasítva, annak nyomorúságát orvosolni igyekszik, ha elfogadja őt úgy, amint van, de Isten tanújaként mellette áll: szeretete kijárta a szenvedés iskoláit, és rendeltetésének csúcsára ért. A család együttesen csak úgy lehet tanúságtétellé, ha tagjai egymás előtt is tanúságot tudnak tenni Istenről.

Suhard bíboros 1947–48–49-ben adta ki „Lendületben vagy hanyatlóban van-e az Egyház?” – „Az Isten iránti érzék” – és „A pap a társadalomban” c. három remek pásztorlevelét, amely fároszává lett a II. Vatikáni Zsinatnak. Az elsőben, – amely könyv formájában is megjelent – meglátatja, hogy új tavasz fogja bontogatni szárnyát az Egyházban. Jóslata napjainkban válik valóra: egyházközsegeink életében fakadnak már a bimbók. Minden korosztály részére – óvodástól egyetemistáig – lelkesen folyik a katekézis; a fiatal párok külön lelki gondozásban részesülnek. A miséző pap meg-megáll igehirdetésében, apró elemista gyerekek hozzászólásait kérve. Az okos kis válaszokból látszik, hogy ezek a gyerekek a szülői házban is olvassák a Szentírást. Testvéri szeretetben veszik körül az oltárt az ifjú családok; közösen járulnak a szentáldozáshoz, apró gyermekeik a karjukon ülnek, vagy velük tipegnek az oltár elé. Ilyen párokkal is beszélgettem: elmondták, hogy mindig együtt vesznek részt a szentmisén és a szentírásmagyarázatokon, de otthonukban is összetartanak. Minden vasárnap közös kirándulásokat rendeznek, mégpedig úgy, hogy gyermekeiket korosztály szerint osztják csoportokba, s így mindenki erőihez mérten és neki megfelelő társaságban szórakozik. Nyári problémáikat közösen rendezett nyaralásokkal igyekeznek megoldani, egymás gyermekeit is el-elvállalva, úgy, hogy mindegyik házaspár legalább egy hetet kettesben is pihenhessen. Az az igazi keresztény család – mondták –, ahol mindig van egy főlős tényér és egy főlős fekhely előre nem látható segítségnyújtás céljára.

Ma mindenhol team-munka folyik. Ez a legszebb team: a föld sója.

Hogyan tudja vonzóvá tenni a szülő gyermeke számára azt, aminek ő elkötelezte magát?

Senki sem írhatja fel receptnek a saját életét. Ha valakit megragadott az, amit otthon, a szüleitől látott, azt is csak kegyelem birtokában, szabadsága teljességében, saját eszközeivel valósíthatja meg.

Az édesanya-édesapa akkor válhat kegyelem eszközzé, ha szeretetének test szerint való cselekedeteit meg tudja ölni szeretetének lélek szerint való cselekedeteivel (Róm 8,13). Ha gyermekét kezdettől fogva nem személyes értéktárgynak, hanem Isten rá bízott tulajdonának tekinti, ha sikereivel még ön-maga előtt sem kérkedik, hanem Istennek ad érte hálát, balsikereiben-botlásai-

ban pedig mellette áll, s nem személye ellen való sérelemnek tekinti azokat. Ha van h i t e l e a gyermek előtt, tehát példát tudott adni neki, a családi béke megteremtéséért hozott áldozatoktól kezdve egészen a villamos- és autóbussz-jegyek magátólértetődő kezeléséig. Ha soha nem kívánt meg olyat gyermekétől, amit ő maga is meg ne tett volna.

Az ilyen törekvések megtaníthatják a gyermekeket is arra, hogy az Istentől kapott kegyelemért is, egymásért is felelősnek érezzék magukat. A levegővel együtt szívhatják magukba a keresztény realizmus, a szabadság és a szolgálat szellemét. Így alakul ki a családban az Isten iránti érzék, a reménynek és az örömmel az a finom közege, amely érzékenyen közvetíti az isteni Akaratot, s a vele való együttműködésre indít.

Az Istennel való közös szövetség öntudata pedig már eltéphetetlen kapocs szülő és gyermeke között.

És hogyan vértézheti fel a szülő a gyermekét gyengeségeivel, bűneivel és bukásaival szemben?

Moralizálás, tilalomfák felállítása csak távolabb vinne a céltől. A szülői piederésztálhoz való görcsös ragaszkodás legfeljebb szánakozást vált ki a mai fiatalból, de lelkében piederesztálra tudja emelni azt a szülőt, akinek a baráti jobbát maga mellett érzi. Együtt keresni Krisztust, akire ő tudva-tudatlan, de szomjazik: ide kell eljutniuk! . . . Már maga az együtt-keresés is kaland, amelyben bajtársakká válni: csodálatos élmény. A felfedező utak folyamán bajtársát sok mindenre meg tudja tanítani. Ezek közül a legfontosabb az, hogy Krisztus szemével próbálja nézni Istent, önmagát és a világot.

Teilhard de Chardin a modern hitetlenség egyik főokát az Isten-kép eltorzulásában látja. Itt bosszulja meg magát a deizmus: a Jézust elutasító emberi szellem előtt lassan elhalványult a Fiú megrajzolta drága atyai Arc, s végül a felhők felett trónoló, érzéketlen Kényúr foglalta el a helyét. A Szentírás Krisztus kortársaiá avat bennünket. Ott járhatunk vele Jeruzsálem utcáin, s miközben megosztjuk örömeit, gondjait, reményeit és kínjait, visszakapjuk tőle az igazi Istent.

A nagyralátása és kisebbségi komplexuma közt hánykolódó mai fiatal akkor jut csak nyugvópontra, ha megtanulja Krisztussal becsülni önmagát. Az Isten elgondolta ember felfedezése igényeket alakít ki önmagunkkal szemben: megváltogatjuk, hogy mire juttatunk abból az életünkből, amelyet ő a Benne való kiteljesedésre teremtett. Szerencsés, ha ilyenkor idős bajtársa ott áll mellette és választásaiban segítségére tud lenni. Ha ráébreszti arra, hogy csak akkor tagadhatja a kivetni valót, ha már előbb igenelt minden szépet és jót, amit csak maga körül láthat. Ha felkelti benne a vállalkozó kedvet a Szőlőskert és a krisztusi Test mértékegységeinek elfogadására és elfogadtatására. Ezzel már megtanította lázadni is: lázadni minden ellen, ami életét lefokozni és giccsé alázni igyekszik.

Krisztus által, Krisztussal és Krisztusban bánni tudni az életünkkel: a keresztyén család gyermeke ezzel az útravalóval meg fogja tudni találni a helyét a Mában.

ÖRÖK ÚTÍTÁRSÁK

Ó szép ez így. Nyugodt, nemes, örök,
akár a kék, zöld, boldog végtelenség, –
Kacaj, sírás, – árny, fény, – élet, halál,
örök társak, együtt egy két jelenség; –
„Nagyon szeretlek” – gondolom magamban
és szólok: „Meg ne fázzál, végy kabátot.”
„Nagyon szeretlek” – gondolod magadban
s megkérdezed: nem álmos-é barátod?

(Dsida Jenő: Örök útítársak)

Állítják a szeretet fűz össze, azok el sem tudják képzelni, hogy ne legyenek állandóan együtt, hogy esetleg mást kívánjanak. Édes gyümölcsük a hűség: csak veled, dacolva minden káprázattal, lidércfényvel!

Talán meglepetés egyesek számára, hogy a mai fiatalság is erről álmodik? 1978-ban nagyvárosi, házasságra készülő pároknál végeztek felmérést. Két állítás került első helyre: „hogy partneremmel mindenről fesztelenül beszélgethessek”, és „hogy partnerem a házassági hűséget mindig komolyan vegye.” Egy év múlva a fiatal házasoknál a kép nem változott.

Hűség: következetes ragaszkodás az értékekhez – még ha köves utat kell is járni. Hűség: kitartás az adott szó mellett – annak ellenére, hogy a világ minden kincsét ígérik cserébe. Hűség: a szeretet elkötelezettsége – bár az önzés feledtetni kívánja a másikat.

Gyönyörű, kívánatos, de ápolásra szoruló gyengéd palánta. Annyi reménnyel ültetjük el a családalapításkor, és mégis oly gyakran kiszárad! Miért? Mi hiányzott? Mit lehetne tenni, hogy mindinkább szárba szökjék?

Megkértünk néhány házaspárt, fiatalabbat és korban már érettebbet, írják meg, mit tartanak ők fontosnak a hűségről. Mezei virágok? De élők, természetesek. Kiállották a viharokat, szép csokrot lehet kötni belőlük. Az indulók kezébe szeretnének adni, biztató útravalóként, a mélyen bennjáróknak útjelzőként, a családok lelki gondozóinak eligazítóként.

Egy házaspár tanúsága a hűségről

Gyengék vagyunk? Mit hoz a jövő, előre nem tudjuk? Hűtlenek voltunk esetleg fontos kérdésekben is? Mégis bizalommal indulhatunk, ha horgonyunk maga a Hűség, aki szeretetét soha vissza nem vonja az emberektől. Ezt ismerjük fel szívünkbe ültetett szavából, amikor „önmagunkhoz” akarunk hűek lenni.

A férj gondolatai

1. Szégyenkezve gondolkodom a hűségről. Szerzetesapnak készültem, de egyszerű s örök fogadalmaim után olyan mélyen megingott a Jézus Krisztusban és az Istenben való hitem, hogy még szentelésem előtt elbocsátásomat kellett kérnem a szerzetesrendből. Ezt annak rendje és módja szerint megkaptam, mégis úgy érzem, hogy ezzel hűtlen lettem fiatalon nagy örömmel vállalt hivatásomhoz. Sok más alkalommal is hűtlen voltam, hiszen minden bűn hűtlenség Isten iránt. Visszatekintve életemre csak a legnagyobb szerénységgel merek nyilatkozni a hűségről. Annál jobban szégyenlem saját hűtlenségeimet, minél mélyebben átgondolom a hűség eredetét, üdvösségtörténeti szerepét, sajátos értelmét, a hűtlenség következményeit és a hűség gyakorlati előfeltételeit. Emberi oldalról tekintve nem utolsó helyen Karl Rahnernek köszönhetem, hogy újra visszatálálhattam Krisztushoz, s Vele újabb hűségre voltam képes elkötelezni magamat.

2. Alapvető élményem, hogy nem vagyok, hogy nem létezem szükségképpen. Logikusan belátom, hogy a múltból nem következik szükségszerűen a jövő, hogy a múltban bevált törvényszerűségek nem feltétlenül érvényesek a jövőben is. Feloldódik bennem ez a bizonytalanság a jövőt illetően, ha elfogadom a teremtő és gondviselő Isten hűségét, ha hiszem, hogy Ő örökre hű marad teremtő elhatározásához, amellyel létre hozta a világegyetemet törvényeivel együtt, és amellyel engem is meghívott barátságába. Isten hűsége nélkül semmi sem létezhetne tartósan és nem hatna törvényszerűen. Hűségem (és hűtlenségem is) feltételezi Isten hűségét.

3. Isten szövetséget kötött a választott néppel, és hű maradt ígéretéhez. Az embersors vállalásával – usque ad mortem, mortem autem crucis – megpecsételte ezt a szövetséget. Üdvözítő halálával lehetővé tette a kiengesztelődést és hűtlenségeink megbocsátását. Egyébként egyik legerősebb indítékom ma a hitre, hogy ez csak Jézus Krisztus által lehetséges. Hiszem, hogy minden kegyelem Jézus Krisztus által árad ki az emberiségre és a világra. Így Jézus Krisztusnak hűsége küldetéséhez Isten minden ajándékának az alapja.

4. Belátom a hűség sajátos értelmét és ésszerűségét. Ha barátaimra gondolkok, akkor nyilvánvaló számomra, hogy barátságuk megőrzése, tehát hűségünk egymás iránt nagy érték. Ha jót teszek, és ezt ismételten, hűségesen teszem, ezzel gyarapítom az értékeket a világban. A hűség tesz megbízhatóvá, enélkül nem illeszkedhetem be semmiféle közösségbe sem. Társi kapcsolatok nélkül pedig nem élhetek emberi életet. A házastársi hűség nélkül nem bontakozhat ki bennem az élettársam iránti szerelem, kockára teszem családi életünk boldogságát és gyermekeim jövőjét.

5. A házastársi hűség legerősebb motívuma számomra, hogy a hűtlenséggel mélyen és helyrehozhatatlanul megbántanám és megsérteném feleségemet. Vannak az ismerőseim között jónéhányan, akik azt vallották, hogy a kis és nagy félrelépések nemhogy súlyosan megzavarnák a házastársak közötti összhangot

és szerelmet, hanem éppen ellenkezőleg elmélyítik és elevenebbé teszik. Azt is mondták gyakran, hogy a hűség elvárása nem más, mint rejtett birtoklási vágy. Ezeknek az ismerőseimnek kivétel nélkül felbomlott a házasságuk. Néhányan közülük szakítottak korábbi nézeteikkel, és új élettársuktól már elvárják a feltétlen hűséget. Átéltém sok barátom házasságának kudarcát, tapasztaltam, hogy milyen szenvedéseket okoz ez a házastársaknak, a gyermekeknek, a rokonoknak és a barátoknak.

6. Pontosan ezek a tapasztalatok, elhatározásaink törekenysége, a jövőnek ez a bizonytalansága tart vissza sokakat a házasságban, a barátságban, a papi szolgálásban és a világi apostolságban való végleges elkötelezettségtől. Úgy érzem, hogy a hűséges Istenbe vetett alapvető bizalom nélkül senki sem kötelezheti el magát véglegesen és feltétlenül. Ez a bizalom maga is éppúgy Isten ajándéka, mint az elkötelezettségben való kitartásunk. Ezért ezt a kegyelmet újra meg újra kérnünk kell és meg kell köszönnünk. Végső következtetésem: az Istennel való eleven, személyes, imádságos kapcsolat nélkül, rendszeres elmélkedés nélkül nem maradhatunk hűségesek Istenhez, élettársunkhoz és igazi önmagunkhoz.

A felelőség tanúsága

Házastársam szeretete és az iránta érzett szerelem az én szememben egészen természetesen magába foglalja a hűséget. Úgy érzem, hogy ez egyben az önmagamhoz való hűség is. Számomra nem a hűség a probléma, hanem az, hogy miként őrizhetem meg az első találkozás elragadtatását. A hűtlenség szóról rögtön a házasságtörés jut eszünkbe és egyben a féltékenységi jelenségek, a családi drámák, a gyűlölködő veszekedések, vagy pedig az udvarias, hideg, látszólag civilizált közömbösség. Hogyan és miért jut el két szerelmes ebbe az állapotba? Amíg szerelmes az ember, addig fel sem vetődik, hogy hűséges vagy hűtlen legyen. Én minden vagyok neki, és ő minden a számomra. Ismerem őt, és ő ismer engem, mint ahogy Istenen kívül senki más. Ezért úgy érzem, hogy a férjem házasságtörése után én nem tudnék sohasem teljesen, testemben-lelkemben megbocsátani. És ha én csalnám meg egyszer a férjemet, akkor sem tudnék teljes szerelemben új életet kezdeni. Úgy gondolom, hogy egyedül Isten, a végtelen irgalom tud teljesen megbocsátani. Mi emberek nem tudunk igazán elfelejteni, és én nem hiszek az újra összetákolts kapcsolatokban. Mindig megmarad egy törés. Inkább a szerelem művészetét hangsúlyoznám, mint a hűségre való törekedést. Szerintem minden művészet fantáziát, intelligenciát, humort, kitartást, önkritikát, a szépség, valamint a tökéletesség utáni vágyat tételez fel.

Számomra a hűtlenség saját magam elárulása, megtagadása és lerombolása.

A teljes megbocsátást a végtelen irgalomtól tanuljuk. Ezért imádkozunk, hogy az ő példájára mi is megbocsássunk az ellenünk vétőknek. Annak is, aki testem-lelkem legmélyebb kincsei, mindent átadó hűséges magatartásom ellen vétkezett. Ne tetézzem ezt az én keményszívűségemmel.

A mindennapok sodrában

Krisztussal sziklára építjük családi hűségünket. De a környezet nem egyszer cinikus árral akar megrendíteni. Máskor ott fog tüzet a szívünk, ahova ártatlan pihenésért mentünk. Vagy pedig mégis csak vissza akar lopakodni önző szabadságunk, igánk érezzük a szeretet terhét. A hűség a mindennapban mutatkozik meg. — Erről többen is nyilatkoztak:

— Van, aki azt hiszi, hogy az egyházi esküvő automatikusan megvéd, hogy ezentúl többé már senki más nem tetszhet a házasoknak. Nem megoldás, hogy szemellenzövel akarjuk járni a világot. Külső, szellemi, egészséges érzelmi kapcsolatokra is törekszik az ember, ami helyes. Ha csak erőszakkal tudja hűségét megőrizni, akkor már nem sok érték van benne. Ha szemünk nyitott, akkor újra meg újra felújíthatjuk a házasságnál kimondott döntést. Mégis van egy határ. De hol? Állandóan a határon járni veszélyes lehet.

— A családi élet egyik problémája a személyes külső kapcsolat kérdése. Néha meghívják az embert munka után pl. névnapot ünne. Azután rossz szemmel nézik, ha azt mondja, elnézést, rajtam a sor elhozni a kicsit az iskolából. Ugyanígy lenézik az embert, mert nem más asszonnyal szórakozik, nem csalja meg a feleségét. — A mi véleményünket diktálja a saját erkölcsi felfogásunk, de a tágabb környezet semmiképpen sem ezt ajánlja az embernek.

— Ha a házastársi kapcsolaton belül hosszú időn keresztül van lehetőség a fejlődésre, akkor nem történhet baj. A feleséggel eltöltött meghitt órák mindig tudnak újat adni, és ugyanakkor kudarcot is vallhatunk. Az újdonság erejével hathat egy új kapcsolat. De ha a megszokott partnerrel, a feleséggel is vannak jobb, vannak rosszabb alkalmak, akkor a napnál is világosabb, hogy teljesen új emberrel, mindig változó partnerrel nagyon kétes értékű örömkökhöz juthatunk.

— A hűség nem fogalmazható meg szavakban. Mindenki maga tudja, mi az, amit megengedhet, és mi az, ami a belső mércéjének nem felel meg. Ha én önző módon keresem, hogy nekem jobb legyen, akkor hűtlen vagyok. Tulajdonképpen egy jó házasságban föl sem merül, hogy a saját kedvemet keresem a másik kárára. Az, hogy van felesleges húsz percem, és ezalatt leülök a parkban, nem gond. Viszont ha éppen otthon kellene lennem vacsorára, vagy más miatt, ha számítanak rám, akkor a családdal szemben hűtlen vagyok. Mindenkinek kell, akármilyen jó házasságban él, egy kis szabadság, egy kis csend, békeség, amikor regenerálódik. De amit az ember úgy csinál, hogy nem szeretné, ha a másik megtudná, az hűtlenség még akkor is, ha semmi úgynevezett rosszat nem tett.

Érdemes

A szeretet nem érdek, nem is eredménykeresés vezet. Der erőt nyújt, ha rámutatnak, hogy érdemes hűségesnek lenni, hogy megéri családunk boldogságáért minden mást feláldozni. Idősebb íróember, családapa gondolatai:

Valamikor este, munkából hazatérve, elkísértek azok a gondok a város utcáin, amelyek napközben foglalkoztattak. Annál erősebben követtek, kavargog-

tak, minél kimerítőbb volt az elfoglaltság, minél gondterheesebb a munka. De amilyen mértékben közeledtem házunkhoz, úgy párologtak, foszladoztak, egyik a másik után, s amikor bedugtam a kapuba a kulcsot, mind eltűnt.

Alighogy beléptem, a mamát megelőzve, nyakamba ugrottak gyermekeim, hogy zajosan ünnepeljék érkezésemet. Ekkorra már semmi nem volt bennem abból ami előbb foglalkoztatott. A kezezcskék levegőverdesése szétoszlatta az utolsó ködfelhőket. Otthon másnak éreztem magamat, nem volt egyéb, fontosabb gondolatom, mint hogy a mamával legyek, ennek a kis birodalomnak vezetőjével, mesterével s egyúttal bírójával.

Emlékszem, volt idő, amikor szinte csak magamnak éltem, azután kettőnknek, majd hármunknak, négyünknek, ötünknek... s az idő lassan-lassan szűkebb lett, minden lépéssel összeszorult.

De nincs mit csinálni: a családapának mindent fel kell áldozni, s főleg saját magát, igényeit, vágyait is – ezen az oltáron, amelyiken mindent elemészto láng ég: a család szeretete. Vigasztaló, hogy nem mi férfiak áldozzuk a legtöbbet: a nők, az édesanyák többet tesznek nálunk. Nicola Lisi mondja: a fáradtság minden édesanya esti nővére.

Aki nincs elszánva áldozatra, lemondásra, elhagyásra, jobb, ha nem is gondol családalapításra. Aki meg akarja magát őrizni, saját igényeit követni, minden vágyát kielégíteni, ambíciókat hajhászni, az maradjon egyedül...

Csak az ostobák csodálhatják meg az agglegényt azért, hogy „megőrizte szabadságát”. Aki egy pillanatig is gondolkodik, rájön, hogy a legtöbb esetben apró rabszolgaságokkal fizet meg ezért a szabadságért, amelyek annál gyűlöletesebbek és elviselhetetlenebbek mert nem a szeretet kötelekével összefűzött emberektől, hanem érdekből származnak; és mennyi titkos megbánással járnak együtt!

Még rosszabb az az önzés, amelyik nem akar gyermeket. Menekülni kíván minden áldozattól, de avval végzi, hogy érzelmeit egy kutyára vagy macskára összpontosítja; semmi érdeme, semmi jutalma.

Mert a végén, mindezt mintegy messziről szemlélve, íme a jutalom: új családok, amelyek az enyémből származtak – saját problémáikkal, áldozataikkal, az emberi élettől elválaszthatatlan fájdalokkal, de egyben megelégedettségükkel, vágyaikkal és reményeikkel; mindez „tőlem ered”, az én munkámból, áldozatomból.

Emlékszem apámra; több mint kilencven éves volt, amikor meghalt. Mikor mint fiatal munkás távoli megyénkből följött városunkba, teljesen egyedül volt. Élete utolsó éveiben fiai, unokái, dédunokái benépesítették a várost, a környéket, sőt külföldre is jutott belőlük. „Pátriárkának” érezte magát. S amikor ezt emlegette, fáradt, öreg szemei új fiatalság fényét sugározták.

Értelmes kegyelmi közösség

Hogyan tudok keresztülvergődni akkor, ha hűségemet ugyan tartani akarom, de lelkemben mégis úgy érzem, hogy nem kaptam meg eléggé azt, amit házasságomtól reméltem? A külső sokat jelent, de mit tehetek, ha bensőm elégedetlen? Saját küszködésén érzékelteti az ima, a barátok, a helyes tanácsadás fontosságát a családi béke újraéléséhez egy több mint 30 éve házas ember.

Több évtizedes házasság után az ember tulajdonképpen csodálkozva néz vissza: nekem miért sikerült és másnak miért nem? Féltreértés ne essék: sikerült együtt maradni és hálát adni a Gondviselésnek, hogy minden úgy történt, ahogy a sors hozta. De mennyivel könnyebb lett volna, ha sok mindenre figyelmet fordított volna valaki. Elsősorban nem is a szülőkre gondolok. Inkább komoly lelkipásztori előkészítésre vagy intézményes tanácsadásra.

Jegyesoktatásra ugyan be voltunk jelentve, de rajtunk kívülálló akadályok következtében elmaradt. De akkor, a 40-es évek végén távrolól sem nyújtott volna annyit, mint talán manapság. Így az élet maradt a vezetők nehéz napjainkban. Az élet, azaz jó barátok, köztük lelki vezető is. És még valami. Mindkettőnk családjában szokás volt, hogy haraggal nem tértünk éjszakai pihenőre. Addig sohasem jött álom a szememre, amíg nem engeszteltem ki édesanyámat, és később feleségemet. És ő sem mulasztotta el.

Mindebből következik, hogy házasságunk nem volt mentes a válságoktól, beleértve a tervszerű különélés időszakát sem. Azt sem tudom elmondani, hogy egyedül képes lettem volna elviselni a velejáró vergődést. Ki segített?

A baráti tanácsadókon kívül, azokat is megelőzve, négy aranyos gyermekünk ártatlan szeme, az értük érzett kínzó felelősség. Mi lesz velük, ha végleg szétválunk? Az lesz a sorsuk, mint az enyém volt gyerekkoromban. Apám még születésem előtt elhagyta anyámat. Sohasem értem meg, mit jelenthet a családjának biztonságot nyújtó édesapa az emberré válás folyamatában. Ez a sors várna gyermekeimre is? De feleségem is így gondolkodhatott, mert a legmélyebb ponton is érezte velem, hogy amikor nem volt már mondanivalónk egymás számára, vállalja a mindennapi feladatokból ráeső részt. Mentünk némán az úton, térben–időben egyideig elválasztva, barátoktól támogatva, – és imádkozva.

Óvatosan szólok az imádságról. Nem azért, mert nem hiszek erejében. Ma már azt is tudom, hogy nem volt hiábavaló. De a házasságon belüli konfliktusok oka legtöbbször olyan alkati probléma, amelyre a házasságkötéskor senki sem gondol. Sőt, a józan, esetleg szülői figyelmeztetés éppen az ellenkező hatást érheti el. És amikor észreveszi az ember, hogy „nem illünk össze”, az Istenhez fordulás, az imádság előtérbe állítása könnyen okozhat csalódást. Már csak azért is, mert nem biztos, hogy imádságunk helyes, jelentheti a konfliktustól való gyors szabadulás vágyát, amikor talán éppen a ránk rakott megpróbáltatás elfogadása jelentené a kivezető magatartást.

A kegyelmet, – ma már így látom – az őszinte barátok jelentették. Azok, akik reálisan rávezettek a konfliktusok valóságos okaira, és szeretet-közösségükkel segítettek viselni azt a terhet, amibe egyedül valószínűleg beleropannunk volna, elvesztettük volna az egymáshoz visszavezető utat.

Ma már gyerekeink önállóak, két unokánk aranyozza be életünket, és úgy érezzük, hogy érdemes volt megküzdeni önmagunkkal egymásért. A szeretet elmélyült, új távlatot nyert, és éppen a nehézségek mutatták meg házasságunk értelmét, adták vissza az egymást kiegészítő természet örömeimélynét.

A kihordott konfliktusok és megoldott problémák tanulságai azonban számos olyan kérdést hagytak nyitva, amelyen ma is gondolkodom. Miért nem találkozhattam a házasságkötés előtti időben olyan intézménnyel, személlyel vagy lelki vezetővel, aki feladatának tartotta volna a házasságra való előkészítést? Irodalma sem volt akkor a családalapítás és családi élet ma már sokoldalúan feltárt lélektani, szociológiai és teológiai vetületeinek. Ma már érzi a társadalom, az egyház is, hogy nem elegendő a jó szó, a figyelmeztetés. Tervszerű felvilágosításra és szükség esetén intézményes segítségre van szükség ahhoz, hogy a fiatal nemzedék hatásos indítást kapjon a nehéz feladatra, válság esetén a megoldásra. Segíthet a modern pszichológia is.

Nem megyek részletekbe. Ugyanis több mint három évtizedes házasság után, minden racionális okoskodás ellenére megtapasztaltam, hogy a házasság két ember egy életre szóló értelmes kegyelmi közössége. Értelmes közösség, mert az egymáshoz való állandó alkalmazkodás és egymás kiegészítésének feladata aktivizálja és el is mélyíti azokat a lelki erőket, amelyeket a megértés és szeretet hoz felszínre. Értelmi, nyitottabbá teszi a személyiséget. Kegyelmi közösség is, mert a sikeres házassághoz, de a kevésbé sikeresnek érzett életközösséghez is kevés csupán a jószándék. Hozzá tartozik az állandó áldozatkészség is, és ennek forrása a nyitottság a természetfeletti világ, Isten felé.

Hogy mindez elmélet? Okoskodás? Látszólag igen, mert a sikeres házasságra irányuló készséget minden fiatal a családi közösségben nyerheti el legtermészetesebb úton, a szülők példája nyomán. És akinek ez a kegyelem nem adatott meg? Az számíthat másfajta kegyelemre, mert „Hiszen kegyelemből üdvözültek a hit által, s ez nem a magatok érdeme, hanem az Isten ajándéka” – mondja Szent Pál az efezusiaknak második apostoli útján. Mert a házasság, a család szeretetközössége, különösen válságos, új érték szemléletét küzdő korunkban, ugyancsak Isten ajándéka, amely bőven árad, ha elfogadjuk.

(Összeállította a szerkesztőség)

NÉHÁNY ESZKÖZ AZ ELVÁLT ÉS ÚJRAHÁZASODOTT KERESZTÉNYEK SZOLGÁLATÁRA*

Még jobban a nagylelkűség, az intelligencia és az okosság jegyében álló lelkipásztori elkötelezésre van szükség — a jó Pásztor példájára — azokkal a családokkal kapcsolatban, amelyek tárgyilag nehéz helyzetek elé kerülnek, gyakran függetlenül saját akaratuktól, vagy különböző természetű más követelmények súlya alatt (Familiaris consortio körlevél).

Ezek e jegyzetek negyven éves papság után kerültek papírra. Különbélele papai szolgálatok során fedeztem föl, értékelttem ki és vettem alkalmazásba az itt követező gyakorlati eszközöket, sőt tanítottam meg rájuk világiakat, lelkipásztori szolgálatban álló férfiakat és nőket, papokat, szerzeteseket, mindenfajta keresztény közösséget. 1948 óta a „Lataste testvériségek” megkülönböztető jegyei lettek, amelyek az irgalmasság igazi kis laboratóriumai. 1974 óta pedig igen jól fogadták és dolgozták fel őket különböző üléseken és gyűléseken Franciaországban, Olaszországban, Haitiban, az USA-ban, Kanadában, Québec tartományban. Még misszionáriusok is élnek velük Óceánia vagy Afrika országaiban.

Amikor elvált és újraházasodott keresztények keresik a világosságot, feleletet kívánnak, föl akarják ismerni Isten akaratát saját magukat és családjaikat illetően, ez mindenképpen fájdalmas, kényes és kellő időt követelő folyamat. Nekik, övéiknek, családjaiknak, gyermekeiknek mindez sürgető. A helyi egyháznak is sok időre lesz szüksége ahhoz, hogy megtalálja és felajánlja a megfelelő és minden kétértelműségtől mentes eszközöket ezeknek a fivéreinek és nővéreinek, akik Jézust keresik, az ő evangéliumát és Krisztus közösségének, vagyis az Egyháznak evangéliumi erkölcsét.

Az egyes helyzetek olyan különbözők, hogy már csak ezért is idő kell a tisztánlátáshoz. A lelkipásztor mindig szem előtt fog tartani két bizonyosságot: Egyfelől az irgalmasság Atyja őket is szüntelenül az életszentségre hívja, minden helyzetből kiindulva. Szüntelenül felajánlja nekik a kiengesztelődést Krisztusban. Másfelől Jézus és a Szentlélek állandóan dolgozik bennük, hogy minden nap kísérje őket a számukra lehetséges ritmus és „az Egyház fokozatosságának törvénye” szerint. E két valóságos ösztönző erő között haladnak, előre mennek, majd visszaesnek, futnak, elbuknak, megint fölkelnek, akár csak mi, — fivéreink, nővéreink az életszentség útján.

Lehetetlen, hogy az Atya anélkül indítaná el gyermekeit az Egyházban élő Krisztusa felé, hogy ne biztosítana mindent konkrét elkísérésükre, Fiának irgal-

* J. N. a dijoni egyházmegye papja 1943 óta. Tíz évig káplán volt, négy évig falusi plébános, 14 évig a dijoni műszaki kollégium lelkésze. 1970 óta „az irgalmasság misszionáriusa”. 30 éven át a Lataste testvériségek lelkésze volt az országban. 1943-ban a kanadai Québecbe költözött.

mában, aki egész életét és egész titokzatos testét, az Egyházat szolgálatukba állítja. Istennek semmi sem lehetetlen.

I. A személyes pasztoráció

Mit fedeztünk föl és hasznosítottunk ebben a lelkipásztori munkában olyanokkal, olyanok érdekében, akik keresztények, érvényes házasságot kötöttek, elváltak és új házasságra léptek? Íme az utunk:

1. Először is igyekszem főlfedezni az ilyen férfiak és nők keresztvási hitének valóságos és jelenlegi állását. Szeretnék eszközöket nyújtani nekik, hogy utóbb maguktól is rá tudjanak erre jönni.

Azután kutatom, milyen jelek mutatják, hogy a hitben, reményben és szeretetben járnak. Próbálok főlfedezni a keresztvási kapott erők hatását.

Majd velük együtt keresem a támpontokat, amelyeket ezen az úton hasznosítsanak.

Végül meghallgatva őket, velük együtt megállapítom, milyen igazi óhaj „rejtőzik a kis kérdések mögött”. Ez az eljárás kezdetben mindig egyéni.

Ezt a kezdő eljárást gyakran „klinikai irgalmassági kartonunknak” hívjuk. Egyesek saját maguk számára használják föl, mások közösségükben vagy lelkipásztori összejöveteleken. A találkozást és a párbeszédet a hit tekintete világítja be. Ugyanakkor Isten ígéjének gyakori tanulmányozása megnyitja a lelkipásztor szemét az eljárás során, és lehetővé teszi számára a szeretet és imádság állapotában való életet.

2. Amikor a szóbanforgó személyek főlfedezik, hogyan áll valójában és jelenleg a hitük, ennek erejében főlflednek keresztvási erők. Együtt találjuk meg, hogyan éli mindegyikük keresztvási erőt az Egyház külféle övezeteiben.

Keresztvásiét mindenki máris éli a testvériség, az igazságosság, a béke, a javak megosztása, az egységes vagy nem egységes, közeli vagy tágabb család területén; mindebben növekszik korban és az igazság keresésében. Beletartozik a társadalmi, hivatásbeli, politikai, nemzeti és nemzetközi világba. Az Egyháznak ezt az első övezetét a második parancs terének hívhatjuk: szeresd felebarátodat, mint tenmagadat. Az illető benne éli, növekszik, vétkezik, újra fölkel az Úr kegyelmével. Megosztja, amiye van, megbocsát, reményt és örömet áraszt.

A második övezetben, a világoosságban, Isten ígéjében keres feleletet nagy kérdéseire. A bibliai szó megerősíti vagy ösztönzi, hogy visszatérjen az első zónába, és jobban élje a második parancsot, nagylelkűen pazarolva magát. Minél inkább tudatára ébred, hogy növekvő mértékben e két zónában él! és jól érzi magát bennük, annál inkább ráébred keresztvási erőire, annál jobban megelevenednek ezek benne.

Végül sokan kívánnak újra a harmadik övezetben élni: a Húsvétban. Ott a szeretett Fiú kiszolgáltatja magát Atyjának a Léleekben. Ingyenesen nekünk adta magát, hogy a mi életünket is elkötelezze az Atya dicsőségére és minden

testvérünk szolgálatára. Időre van szükség, hogy újra elfoglalja itt helyét, teljes világosságban és tiszta evangéliumi megkülönböztetéssel. Krisztus új húsvétja a megkeresztelt, érvényes házasságot kötött, elvált és új házasságra lépett ember konkrét és jelenlegi életében igen sok szeretetet, szenvedést és különösen hitet kíván meg. Az új helyzetbe került megkereszteltek számára új utak nyílnak a húsvét felé. Ez a harmadik övezet egyben az, ahol Jézus, szabadon odaadva magát húsvétjában és különösen Eukarisztiájában, fokozatosan fel akarja eleveníteni a keresztség összes erőit, és minden segélyforrást, amelyet felhasznál a megkeresztelt táplálására mindennapi életében. Még a házasság szentsége is, ahelyett, hogy a boldogság akadályá lenne, igazi Jákob kútjává válhat, ahol az örök életre szökellő élővíz megnyitja keresztségi és emberi élete minden zárt ajtaját. Isten türelmes. Ekkor fedezik fel sokan közülük, hogy a remény igazi „megkeresztelt katekumenei”. Újra megtalált hitük révén, bármilyen kicsi legyen is az, már Isten országában vannak. Növekednek felebaráti szeretetük új dimenzióiban, s ez a szeretet lassanként Krisztus szeretetévé válik. Ebben a húsvéti övezetben remény ébred bennük, hogy higgyék: ha Krisztus így vonzza őket a szentségekben, akkor a Lélektől elég erőt kapnak, hogy életüket lassacskán egybehangolják az ő közösségének evangéliumi erkölcsével és élet-szentségi törvényeivel.

3. Azután a „két út”-nak nevezett lelkigyakorlattal fölfedezik az eszközöket, amelyeket maga Isten használ, hogy lelkiismeretük mélyén állandóan folytatódó vagy szüntelenül újra kezdődő közvetlen párbeszédbe vonja őket. Ugyanakkor gyermeki lelkülettel és fokozódó teljességgel számba veszik azokat az eszközöket, amelyeket Jézus alkalmaz és már alkalmazott, hogy keresztségük óta beletestessítse őket titokzatos Testébe, az Egyházba, és meggondolják, hogyan sűrgéti őket, hogy újra éljenek mindezzel. Arra vezetjük őket, hogy újra tulajdonukba vegyék mindazt a vallásos és különösen szentségi élményt, amit gyermekkoruk óta az Egyház életében és az Isten szava által szereztek. Fölfedezik, hogy nem is olyan szegények, mint gondolták, vagy mondták nekik. Újraébredt szomjuk az irgalmasság Istene iránt szüntelenül új eszközökre vezet rá őket. Rajtunk áll, hogy felvilágosítsuk, vezessük, tápláljuk őket. Ne maradjunk le mögöttük, sem a Lélek mögött.

4. Életük pszichikai és vallásos növekedése során lassacskán újra tulajdonukba veszik keresztségi életüket. Miközben fölismerik Jézus kezdeményezéseit és a saját válaszukat, fölfedezik életszentségük útjának s z a k a s z a i t . Minden lelkipásztornak vagy közösségnek, aki kísérni akarja őket, meg kell tudni állapítania, milyen szakaszban vannak. Ettől függenek az alkalmazandó eszközök. Az „irgalmasság klinikai kartonja” és a megelőző eljárások hét szakaszt fedeztettek föl velünk az életszentség útján, ami lehetséges a megkeresztelt, elvált és újrarázasodott emberek számára, akkor is, ha több gyermek szülei.

Ezeket a szakaszokat az illetők fogadása és meghallgatása során fedeztük föl, de mindenekfölött akkor, amikor ők maguk számoltak be életükről. Mind-

megannyi jelzés ez a lelkipásztornak, fel kell tudnia ismerni, helyükre tenni őket, mint „jó” pásztornak, hogy minden alkalommal felkínálhassa személyes kíséretét és az Egyházét, az illető ritmusához alkalmazva. Az egyes szakaszok ugyanakkor az elvált és újrահázasodott keresztények igen sok rejtett és kifejezett kívánságát foglalják magukban a lehetséges megtérés útján. A Szentlélekben és lelkipásztori jártassággal kell tudomásul venni ezeket.

Szüntelenül visszatér mindegyiknél a házasság szentsége érvényességének kérdése, abban a mértékben, ahogyan a Krisztusba vetett hit nő. Alázattal, békésen és bátran kell ezt fogadni. Minden alkalommal eszközöket kell nyújtani, hogy világosságot teremtsünk, és ilyen eszköz számos van.

a) Az illető ébressze föl hitét, jóindulatát Krisztus iránt, aki átadja magát minden elvált és újrահázasodott kereszténynek házassága szentségében, amelyet eredeti keresztény családi tűzhelyénél élt meg: ez világosságot hoz. Rá kell vezetni őket, hogy fokozatosan felindítsák hitüket házasságuk szentségének Krisztusában: ettől növekednek. Mindegyikükkel megkeressük, hogyan gyakorolja még most is a rá bízott hitvesi és szülői feladatot. Mindegyiket arra hívta Isten, hogy megkeresztelt házastársával igazi házi egyházat alapítson. Akár hűséges volt ehhez a küldetéshez, akár nem, feladata megmarad. Megfelelő, egyszerű és tiszteltudó kérdések útján könnyű fölébreszteni ezt a hitet anélkül, hogy új kfnokat keltenénk. A hit mindig megszabadít.

b) Azután a vihar végisöpört családi tűzhelyük fölött. Mindegyikük sivatagi korszakot élt át. Keresni kell, hogyan nem hagyta el Isten mégsem gyermekeit, hogyan tudott tovább élni a sivatagban, hála megmentésére sietett barátainak. A kétségbeesésnek, a kegyetlen szenvedésnek ez az ideje egyben az Atyaistenbe vetett páratlan reményé is. Minél inkább átélte valaki a kétségbeesést, annál többször került közel Őhozzá, hogy Egyetlenként imádja és találja meg újra.

c) A következő szakasz a barátságé: sokszor kapott segítséget, támogatást házaspároktól, papoktól, szerzetesektől, szerzetesnőktől, világiaktól stb. Egy emlékezetes pillanatban kiválasztott egy másik elvált keresztényt, az lett a barátja, a barátnője, azzal a vággyal, hogy együtt haladjanak útjukon. Amikor újra földézi ezt a nehéz szakaszt, föl kell fedeznie ott is Jézus jelenlétét, bár igen diszkrét módon. Egyesek ilyenkor visszatérnek a keresztény családi tűzhelyhez: minden újra kezdődik.

d) Igen jelentős ugrás történt, amikor házasságon kívüli viszonyra lépett egy másik – elvált vagy nem elvált – kereszténnyel. „Szedd a holmidat, gyere hozzám, jobb lesz együtt.” Itt kezdődik a lelkiismeret küzdelme, hogy megtudja, „kihez tartozik az ember”. Drámai helyzet. Mindegyik azt kívánja a másiktól, hogy olyan legyen, mintha felesége, mintha férje lenne. A házasságtörés, a keresztény házassághoz való hűség teljes problematikája fölvetődik itt. De még semmi sem végleges. Elengedhetetlen, hogy újból megtanuljunk Istenre hallgatni, szenvedni, imádkozni, nagylelkűnek lenni, hogy kikutassuk Isten akaratát.

e) Kettejük élete gyakran szülői életté válik, mert gyermekeik születnek. A gyerekek magukkal hozzák a felhívást az ártatlanságra és vágyat, hogy olyanok legyenek, mint ők. Nélkülözhetetlen bizonyos családi környezet ezeknek a gyerekeknek az életéhez: ezért ha még nem mondták ki a válást, most elintézik, és polgári házasságot akarnak kötni. Ugyanakkor a kicsi megkeresztelése alkalom új kapcsolat fölvetelére az Egyházal. Fölmerül a „második templomi házasság” nagy problémája. Még „más templomba” is elmennek, hogy úgy csináljanak, mintha újra kezdenék. Ez az egyik legfontosabb pillanat mindazok számára, akik fogadják a keresztelésre jelentkezőket.

f) Azután új helyet találunk az Egyházban. A „második parancs” vagy „Isten ígéje” helyét, de még nem az egész húsvéti övezetét. Gyermekeik, igen, részesülhetnek ebben; de övelük mit csináljanak? El kell kerülni minden megszégyenítést, megvetést, elutasítást stb.; de igyekezni kell lojálisan és hozzáértően, irgalommal mindazt nyújtani, ami az adott alkalommal lehetséges. A megkeresztelték erői felébrednek az irgalmasság Istenével való mind bensőségesebb viszonyban. Szenvedések, könnyek, csüggedés, örömök egymást követik. És hamarosan megváltozik a helyzet (gyakran tapasztaljuk ezt elvált keresztények részéről a foglalkozásokban): a szentségek igényléséből és a hozzájuk való jog hangoztatásából oda jutnak, hogy fájdalmasan és evangéliumi módon kutatják viszonyukat Jézussal az ő húsvéti misztériumában. „Alapjában véve mi most az én bűnöm? Mit kell csinálnunk, hogy teljes bocsánatot kapjunk? Hogyan válaszoljunk a közösségben Krisztusnak, aki húsvétjába von bennünket?”

g) Lassanként a világosság a Lélek erejében mindegyikük életébe behatol. Előbb csak halvány, majd mind kápráztatóbb lesz. Ez a második vagy harmadik házasságban átélt út nagyon különbözik attól, amikor Krisztus a házasság szentségében rájuk bírta a hitvesi és szülői szolgálatot. A Krisztussal kötött szövetség egyre erősebb és döntőbb lesz. Növekszik a mindenkori házi egyházuk Krisztusába vetett hit.

Ez a húsvéti szakasz. Ebben a második, harmadik házasságban nincs meg a Krisztustól rájuk bízott hitvesi szolgálat, mint a keresztény házasságban. Csak testvérként és nővérként fedezik föl egymást Krisztus egyházában, kivételes, evangéliumi keresztény barátságban. Magukra veszik szülői feladatukat, és gyermekeiket emberi és keresztény úton akarják vezetni. Mindegyikük megtanul dönteni, hallgatni a Szentlélekre, és a maga módján újra vállalni az első hitvesi és szülői szolgálatot. Mindennek tartóereje a Szentlélek, a Krisztusba vetett hit, az új evangéliumi élet és a testvéri irgalmú keresztény közösség. Az őket kísérő lelkipásztor és a keresztény közösség hite ne maradjon el az övéké mögött. Egyesek még valami Istennek szentelt evangéliumi életformában is megtalálják annak eszközeit, hogy újból hűségesek legyenek, új megvilágosításokra és új kapcsolatokra várjanak. Kanadában például sok érvényes házasságot kötött, elvált és polgárilag újraházasodott keresztény fölébe emelkedik helyzetének, megtalálja szabadságát az Úrban. A világosságnak és a kereszt-

ségi hitnek ez a növekedése nem igazságtalanság, nem utópia és nem is embertelenség. Találkoznak a békével, és ezen az áron megélhetik. Maguk a gyermekek is gyakran átélnek ezt.

5. Sokszor nélkülözhetetlen a valláspszichológiai segítség igénybe vétele. Ha a lelkipásztor ért hozzá és ő maga alkalmazza, az nagyon jó. Hogy valaki eljusson a hittel teljes összhangban álló igazi pszichikai önállóságra, ahhoz konkrét módon, egyszerűen, mindenki számára és mindennap hozzáférhetően aktualizálni kell a mindenkién gazdagon adott pszichológiai erőket. A mont-réalihoz hasonló képességfejlesztő és alakító intézetekben ilyen értelemben dolgozunk. Sok más eszköz is lehetséges és érvényes. Csak azokat akartam felsorolni, amelyeket a legjobban ismerünk és mindennap használunk.

6. A lelkipásztori munkatárs (férfi vagy nő) nem tehetetlen ennek a személyes kísérésnek során. Életét és nagylelkűségét veti be, a Jó Pásztor értelmét és okosságát (vö. Familiaris Consortio 77. sz.). Amikor az elvált és újravezényelt megkereszteltet elhelyezi az időben és a térben, szeretete objektív és reális. A remény állandó forrása lesz az illető számára. Bízva az ő hitében, képes lesz együtt haladni vele. Egymást ösztönzik a hitben, s közösen haladnak Krisztus nyomán, a Lélek szabadságában. Sőt a pásztor indítást kap, hogy imádjja Krisztust, aki szünet nélkül munkálkodik a másokban. Életét ugyanolyan mélyen hozzáköti ehhez a másokban jelenlevő Krisztushoz, mint az élet eukarisztikus kenyerében jelenlevőhöz. Tudjunk erre a szintre emelkedni, és a megfelelő eszközöket alkalmazni, hogy ne emberi módon evangelizáljunk, hanem a Lélek lendületében.

II. A kollektív pasztoráció

Térjünk át most az Irgalmasság közösségi pasztorációjára az elvált és újravezényelt megkeresztelték érdekében. Az Egyház egy sejtje ez a mozgalom, amely növekszik, él és úgy cselekszik, mint az irgalmasság valóságos testvéri közössége. Minden itt jelzett közösségi eszközt gyakran alkalmaztunk, kiértékelünk és igazoltunk. Mind az egyéni kívánalmak hűséges hallgatásának logikájában fedeztük föl. Közösségi eszközökké váltak, hogy az Irgalmasság egyházi eszközei legyenek.

1. 1937-ben, a Betániáról nevezett domonkos nővérekkel érintkezve Montferrand-le-Château-ban, Besançon mellett, fedeztem föl az Irgalmasságnak ezt az egyháztanát. A börtönben született. Lataste atya (1832–1869) lelkigyakorlatot adott 400 női fogolynak egy cadillaci (Bordeaux mellett) fegyházban, amikor fölmerült előtte ennek az egyháznak a látomása. A rabok örökimádók voltak benne. Azt mondta nekik, és ők komolyan vették: „Minél távolabb voltatok Istentől, annál inkább egyetlenekül választhatjátok. Minél többet vétkeztek, annál véglegesebben ragaszkodhattok hozzá. Amikor Isten szeret bennünket, már nem érdekli az, ami voltunk, hanem csakis az, ami vagyunk . . .” Mikor egyesek kifejezték azt a kívánságukat, hogy teljesen szerzetesi életet éljenek, az

atya elhatározta, hogy új kongregációt alapít. Ebben nem lehet majd megkülönböztetni, ki jön a börtönből, ki nem.

1948-ban, hogy választ adjunk egyes teljesen kilátástalan házassági helyzetekben élő megkereszteltek határozott kívánságaira, néhány világgal elhatároztuk, hogy ugyanebben a szellemben megalapítjuk a Lataste testvériségeket. Kis bázisközösségek ezek, föltétel nélküli, teljesen diszkrét testvéri szeretet jegyében. A kíváncsiság megfékezése, a mindenkinek sajátos hitbeli ritmusa szerint folyó élet az egyház kis sejtjeivé teszik őket az Irgalmasság evangéliumi erkölce szerint. Kilátástalan helyzetű keresztények egyszerre a remény jelöltjeiként élik meg magukat, és mások hozzájuk szegődnek, mindenestül testvéreik és nővéreik lesznek. Minden megkülönböztetés lehetetlen. És ettől a pillanattól kezdve „a fokozatosság törvénye” a miénk is lesz. Mindenki saját hitének szintjén és keresztségi erői szerint halad előre.

2. A Lataste testvériségekben kezdődő tapasztalatok nagyon hamar szélesebb körben is ismeretessé váltak, és felhasználták őket. Sok lekipásztor, a missziós egyházakban és másutt, értékelte használatukat. Íme a legáltalánosabbak, a legkipróbáltabbak: Mindenki tiszteletben, diszkrét testvéri szeretetben és testvéri örömben részesül. A „reményünk a Biblia” összejöveteleken boldogan fogadják be Isten szavában a bennünk lakó Istenről szóló megvilágosításokat. A „megbocsátás kúrája” során igyekeznek bocsánatot kapni és adni is mindazoknak, akik már régóta sürgetik, — mi még habozunk megtenni ezt. „Jákob kútja”: kis imádási csoportok az eukarisztikus Jézus előtt fölfedezik szemlélődő képességeiket. A „remény ünnepein” egyidejűleg és ugyanazon a helyen a kiengesztelődés sokféle alakját ajánljuk föl. Mindenki szabadon választja azt, ami megfelel neki... A „hármas bocsánat” (személyes—testvéri—szentségi) a kiengesztelődésnek előbb mindenki, majd csak a megkereszteltek számára nyitva álló folyamata. Végül Szent Ignác lelkigyakorlatainak első hetét ajánljuk föl, a mindennapi életbe ágyazva, ugyanolyan értelemben Rómában, mint Kanadában. P. Cusson, az ilyenfajta lelkigyakorlatok specialistája már kettőt vezetett. Ez az út nagy jövőt ígér.

3. Látszik tehát, hogy már most lehetséges — szerényen, teljes összhangban a jelenlegi katolikus egyházában élő Krisztussal — számos nevelő eszközt mutatni a lekipásztoroknak. Nem dicsekszünk valami egyedül üdvöztető módszerrel, de boldogok vagyunk, hogy egy kis hozzájárulást nyújthatunk az Egyháznak, mert kívánja ezt tőlünk. Íme, ezt tesszük, és tehetünk még többet is.

Négy napos összejöveteleken fölfedezzük a lekipásztori eljárást, amely lehetővé teszi, hogy bizalomban, a másik hitébe vetett hittel és félelem nélkül cselekedjünk. Együtt keressük Jézust, aki oda szólít, ahol ő már előttünk járva dolgozik, és kezdettől működik mindazokban, akikhez küld.

Lelkinapok segítik egy-egy plébánia tagjait, hogy az irgalmasság testvéri pásztoraivá váljanak egymás között, püspökük körül és minden megkeresztelttel vagy meg nem keresztelttel szemben, minden helyzetben.

Papnevelő intézetek növendékeivel tartott összejövetelek lehetővé teszik számukra, hogy irgalmas szívű megkereszteltekből „az irgalmasság lelkipásztortanoncaivá” váljanak. Mindaz, amit gyakran át kell élniök családjukban, környezetükben, a papságra fölkészítő lelkipásztori értelmet ölt.

„Irgalmasság – ma” nevű csoportok alakulnak. Megtanítjuk nekik, hogyan ébredjenek és nevelődjenek rá az irgalmasság szolgálatára. Világiak, szerzetesek, nővérek, állandó diakónusok stb. e tanítás következtében igen bátor előhaladást tesznek szociális vagy lelkipásztori evangelizáló elkötelezettségükben. Sok újránházasodott vagy új házasságot nem kötött elvált is eljön, hogy élete értelmét keresse.

Az összejöveteleken az elvált és újránházasodott keresztények otthonosan érzik magukat, és teljes mértékben részt vesznek. A többiekkel együtt elkészítik „irgalmassági kartonjukat”, fölfedezik helyüket az Egyház három övezetében, és hogy hol tartanak az életszentség útján. Amikor bejárják a hét szakaszt, utána gyakran mondják: itt tartunk. Hiszitek-e, hogy célhoz jutunk? A franciaországi Creusot-ban az idén egyik résztvevő fölkel, és énekkel fejezte ki örvendező reményét.

Ezen az összejövetelen – a tárgy volt: „Eukarisztia és az elvált és újránházasodott megkeresztelték” – azt kérdeztük magunktól: hogyan közli magát Isten életemmel? Hogyan jutok közösségbe az övével? Hogyan a többiekével? Egyikük azt mondta a végén: „Most már tudom, hogy végig kell élnem Krisztus szenvedését. Tudom, miért szenvedek, megkaptam a világosságot.” A felesége pedig: „Jézus nekem adta magát a házasság szentségében, és hűséges maradt hozzám. Én nem. Hogyan tudnék újból hűséges lenni hozzá?”

Az alkalmazott találkozókra elvált keresztények még több házasságkötés után is el mernek jönni. Vannak családok, ahol csak egy szülő van, s keresik, miért a családban a szenvedés, és hogyan növekedhetnek adott helyzetükben, anélkül, hogy kétségbeesnének. Egy québeci összejövetelen ötvenen vettek részt, köztük tíz férfi. Egy édesanya ezt mondta: „Mielőtt meghalok, szeretném megadni az eszközöket a lányomnak, hogy legyen reménye családot alapítani. Végre is még egy többszörös elváltból is lehet családi misszionárius.” Így felelt: „Minél több törést élt át, annál jobban segíthet – Jézus Krisztus világosságával és a kialakuláshoz szükséges idő után – másokat, hogy családi életet éljenek.”

Nem szabad megfélekednünk mindezeknek a családoknak a gyermekeiről. Gyakran drámai helyzetben élnek. Bármilyen korúak is, nélkülözik a bizalmas és szeretetteljes gyermeki viszony nagy kincsét, s így kell eljutniok az Irgalmasság egy új formájához, amelyben a hit, remény, szeretet teológiai erényeinek keresztségi ereje életbevágó szerepet játszik legmindennapibb családi viszonylataikban is. Sok időre, szenvedésre, könnyre, barátira lesz szükségük, amíg mindennap beilleszkednek ebbe az új helyzetbe. Soknak meg kell tanulnia két apával, két anyával, új testvérekkel élni. De a tágabb értelemben vett családnak számos tagja van, aki kész elkísérni őket, remélve minden remény ellenére.

Egy olyan rendkívüli intézményben, amelyen Québecben a Szeplőtelen Szűz oblatúusainak „Jézus, a munkás” nevű háza, minden héten 1500 személy fordul meg. Igen sok az elvált és újránházasodott keresztény. Mind azt kérdi, mi a helyük ma az Egyházban. Közéledésünk építő hatással van rájuk, és egyesek nagyon hamar fölfedezik a reményt.

Kanadában törekvések kezdődnek, hogy megtaláljuk a felajánlható eszközöket azoknak a fiataloknak, akik sohasem ismertek családi életet, hogy képesek legyenek a családalapításra. Ez bizonyára nagy reménység lesz sok résztvevő számára. Sok támpont világosodott meg az eljárások során. Rajtunk áll, hogy misszionáriusai legyünk ennek.

Mindezekben a kezdeményezésekben szeretjük fölfedezni Krisztus művének tiszteletét minden megkeresztelt; elvált és újránházasodott barátunk konkrét életének legmélyén. Sok időmbe került, amíg hitem mélyébe fogadtam be legkínzóbb, legfájdalmasabb kérdéseiket, mint megannyi ösztönzőt, hogy keressük Krisztus gazdagságát az ő Egyházában, amelyet minden igénylőnek szánt. Az ima, a szenvedés, a kínlódás igen gyakran belelendített a tiszta hitbe, a Szentlélekbe. Mi állít meg sokszor bennünket? A félelem, hogy az elvált és újránházasodott keresztények megtanítanak a végsőkig élni az igazán teológiai reményt, – és az, hogy nem ismerjük az eszközöket, amelyeket Krisztus ténylegesen rendelkezésükre bocsát. Az Úr mindennap megtanított, hogy ő adja értük életét elsőnek. Arra hív, hogy ugyanígy tegyek öbenné. És ennek során fenntart, mint szegény lelkipásztort, aki gazdag Isten minden jóságának felhasználásában és közvetítésében.

Íme néhány támaszpontul szolgáló kérdés, amit gyakran fölteszek magamnak. Úgy tűnik, hogy szüntelenül ösztönzik barátaim hitébe vetett hitemet.

– Mit mond nekem konkrétan: hirdetni Jézus Krisztusnak és a családnak jóhírt minden „nehéz esetben”? (Vö. Familiaris consortio 77–85. sz.)

– Lépten-nyomon fölvetődik az érdekeltekben a keresztény házasság érvényességének kérdése. Hogyan kezelem ezt a kutatást? Minden eszköz, amit kiválasztanak hitük növelésére, szükségképpen oda viszi őket, hogy a hit új tekintetével szemléljék házasságuk szentségét.

– Hogyan ösztönzőm a házasság szentségében egyesült családokat, amíg misszionáriusokká válnak, fölfedezve az irgalmasság pasztorációját, amit én az elvált és újránházasodott megkeresztelték között végzek?

Hogyan éleszti föl az Eukarisztia a keresztiség minden erejét, minden szentséget és Jézus eszközeit annak érdekében, hogy az elvált és új házasságot kötött megkeresztelteltekből ismét „új életet élő” megkeresztelteteket alkosson?

– Hogyan képezi a házasság szentsége – amely megmarad a két elvált és új házasságot kötött megkeresztelt életében is – a kegyelmek és megkülönböztetés főforrását, hogy előbbre haladjanak az életszentség rájuk vonatkozó útján?

– Mennyire tárgya a család az én hitemnek? Hogyan világítja meg a hit annyi egységben élő vagy szétesett család szenvedését?

– Hogyan tesz engem az elvált és újrَاهázasodott keresztények kegyetlen szenvedése szüntelenül misszionáriussá Krisztusban, az Egyház szívében, a teljes keresztény közösséggel?

– Hogyan indítsam útnak helyi egyházamat, hogy legyen „hite az elvált és új házasságra lépett megkereszteltek hitében”, és világosan együtt haladjon velük a „fokozatosság törvénye” szerint?

– Hogyan fogadjam be Krisztust, aki irgalmas irántam és egyházának minden tagja iránt, ott, ahol szokásszerűen visszautasítom? Hogyan tegyem meg alázattal és egyszerűen az ő kegyelmével azt, amit az elvált és újrَاهázasodott keresztények még olyan keservesen hajlandók? Ugyanaz az irgalmasság zár magába bennünket: meddig megy hát szolidaritásunk a közös megtérésben?

– Hogyan szervezem meg lelkipásztori életemet, hogy hallgassam és szemléljem az Urat? és hagyjam magam ösztönözni a keresztség és a megkülönböztetés erőiben, amelyeket az én rendelkezésemre és az övékére bocsát?

Mindezek a mélyreható kérdések a hitre ösztökélnek. Megvan mindegyikre az aktuális, lehetséges, alkalmas felelet Jézus Krisztus Egyházában, amelynek papja és pásztora vagyok. Arra szólítanak, hogy ennek az Egyháznak minden gazdagságát fölfedezzem, felhasználjam és megosszam a keresztény közösséggel, a papsággal, az egyetemes egyházzal és minden elvált, újrَاهázasodott megkeresztelttel, akit az Úr hozzánk küld... „Az evangélium, amit hirdettem, nem emberi mérték szerint való” (vö. Gal 1,11). Igen: ilyen az Evangélium.

(„Christus” 1983. okt., 464–471.)

Balogh Vince

CSALÁDPASZTORÁCIÓ MA

Egy osztrák nagyvárosi plébánián a közelmúltban, 25 év után, ismét „népszámlálást” tartottak. 1959-ben a katolikusoknak 26 %-a vett részt az istentiszteleten, 1984-ben csak kereken 10 %. 16 % tehát „lemorzsolódott”.

A templomlátogatók száma lassan de biztosan csökken. Különösen áll ez az iskolásgyermekekre, a fiatalokra, valamint a fiatal házasokra. Az említett plébánián a templomlátogatók 1/4-e 65 éven felüli volt. Ezek nagyobb része a következő 10–15 éven belül meghal. Innen jön a templomlátogatók állandóan csökkenő száma, ha... Ha nem sikerül valamit tenni a fiatalabb korosztályok bekapcsolódása terén.

A 15–20 éves fiatalok ezzel szemben 9 %-át, a 20–30 évesek pedig csak 7 %-át tették ki a látogatóknak. Feltűnő, hogy iskolaköteles korban a gyermekeknek csak jó 10 %-a jön el szentmisére. Pedig 25 évvel ezelőtt az iskolaköteles gyermekeknek csaknem 50 %-a járt a vasárnapi szentmisére.

Tudjuk, hogy a statisztika csalóka. Azt is tudjuk, hogy a vasárnapi templomlátogatás csak külső mércéje a vallási életnek. Mégis: egy ekkora arányú változás egyértelmű jele annak, hogy itt belső tartalomhiány állt be, és hogy a templomlátogatás mellett más vallási értékek is eltűntek.

A lelkipásztorkodás e szédületes és folytonos hanyatlásának sokrétű oka van, amit itt részletesen nem boncolunk. Elég legyen rámutatni a gyökeres gazdasági, kulturális és társadalmi változásokra és válságokra, amelyek az utóbbi évtizedek folyamán megrendítették az emberi társadalmat: a „nagy-család” szétesése, az iparosodás által létrejött hirtelen jó!ét és elvárosiasodás, az ezt követő „elvilágiasodás” (szekularizáció) és „elkereszténytelenedés”, amely őket jelent az ember profán és vallási élete között.

Ezzel a gyökeres változással szemben lelkipásztori módszereink lényegében a régiek maradtak: Még mindig az ún. „népegyház” szabályai szerint orientálódunk, amikor ez oszlásnak indult, szétesőfélben van. Az egyházi élet eddigi fő pillérei: a vasárnapi szentmisehallgatás, a szentségek kiszolgáltatása és az iskolai hitoktatás. Hogy ezek a módszerek, még a II. Vatikáni Zsinat reformjai után is (gondoljunk a keresztségi, házassági, bérmá!ási stb. intenzív előkészületekre) tanácstalanul állnak a modern nagy aposztáziával szemben, nem kétséges. Az új problémákra új feleletet kell adni, az új tömlőkbe új bor kell.

Gyakorlatból néhány újabb, nem okvetlen legjobb és semmi esetre sem kiemertő kezdeményezésre szeretnék rámutatni. Hiszen, hála Istennek, mint eső után a gomba, úgy nőnek ki itt is, ott is új próbálkozások, több–kevesebb eredménnyel.

Mindegyik módszer megegyezik abban, hogy közvetlenül! nem a nagy közösséget (= plébániát, községet), hanem az egyént, mint az Egyház tagját, illetve a családot, mint az Egyház sejtjét tartja szem előtt és próbálja átformálni, megteréshez segíteni, hogy így, közvetve, kisugározzék környezetére.

1. Katolikus akció és az apostoli mozgalmak

Már XI. Pius pápa a huszas évek óta felismerte, hogy csak az öntudatos és felnőtt katolikus tudja megállni helyét az egyre jobban elvilágiasodott társadalomban. A katolikus akció csoportokba tömörítette a férfiakat, nőket, fiatalokat, gyerekeket, parasztokat, iparosokat, értelmiségieket, művészeket stb. A közös érdekek s közös információk nagyobb átütő erőt kölcsönöznek a közös cél érdekében. Idővel Nyugaton a katolikus akció ereje mindjobban elsekélyesedett.

Az ötvenes évektől kezdve egyre jobban elszaporodtak az ún. „apostoli mozgalmak”, amelyek öntudatra kezdték ébreszteni és kis csoportokba toborozni a nehézkes aléltsá!gban szunnyadó keresztényeket, hogy felnőtt, buzgó, apostoli katolikussá formálják át őket. A spanyol eredetű „Cursillo” és „Opus Dei”, az olasz eredetű „focolare” és „Jobb-Világ-mozgalom”, az ír eredetű „Mária Lé!giója”, az amerikai eredetű „karizmatikus mozgalom” stb., hogy csak egyeseket említsék. Ezek a többé-kevésbé rendszeresen találkozó kis aktív csoportok már

nemekre és állapotokra való tekintet nélkül mélyítik el felnőtt vagy serdülő tagjaikban a krisztusi szellemet, támaszt nyújtva tagjaiknak egy mindig jobban elpogányosodott világban.

E mozgalmak felismertek egyet-mást, ami rendkívül fontos a jelen kor Egyházára vonatkozólag:

1) A kereszténynek szüksége van megalapozott, önálló, mély, személyes hitbeli meggyőződésre.

2) A szekularizált világban nem elegendő az eddigi „normális“ (= minimalista) keresztény életforma (vasárnapi szentmisekötelezettség, szentségek felvétele életfordulókon), hanem elengedhetetlenül szükséges, hogy a keresztények áttekinthető, eleven, kis közösségekben átéljék hitük igazságait, és egymást támogassák hitükben, közösen éljék a hitet.

3) A keresztény élet eredeti forrása az imádság és a Szentlélek kegyelme, amely nélkül minden komoly keresztény élet megfeneklik.

4) A lelkipásztori munka fősúlyát a felnőttekre és szülőkre kell fektetni, akik a családban gyakorolt élő hitet hiteles formában tovább is tudják adni gyermekeiknek.

2. Házaspár-csoportok – Családi körök

Mivel a házaspárok közösen viselik a család anyagi és szellemi ügyét-baját, azért az utóbbi időben különös közkedveltségnek örvendenek a házaspár-csoportok, ill. családi körök. Ezek legalább 3, legfeljebb 6, egymást lehetőleg már eleve jól ismerő házaspárból épülnek fel. A házaspárok rendszeresen, havonként egyszer vagy kétszer jönnek össze, minden alkalommal egy más családnál. Az összejövetel egy délutánt vagy egy hosszabb estét vesz igénybe.

Az összejövetel közös étkezéssel kezdődik vagy fejeződik be. Rendszerint a vendéglátó család „bemelegítőül“ előadja a már előzőleg közösen elfogadott témát, amelyre a kör többi tagja is gondolatilag felkészült. A rövid beszámoló élénk eszmecsere követi. A téma lehet hitbeli, biblikus vagy erkölcsi kérdés. Nagyon gyakran a gyermekneveléssel vagy a házastársak egymás közti viszonyával foglalkozik. De nem egyszer aktuális esemény vagy tapasztalat lehet a kiindulópont, amelyet a hit fényébe merítve vitatnak meg. Fontos, hogy az eszmecsere ne csupán elvi síkon mozogjon, hanem belevágjon a gyakorlati életbe. Minél jobban sikerül a résztvevőknek „kitárni önmagukat“, közölni egyéni nézetüket és „kilépni önmagukból“, saját elevenükre tapintani, annál nagyobb haszonnal jár a találkozó a mondás szerint: „Mindenki annyit kap, amennyit ad.“ Az ilyen személyes, elkötelező nyíltság ösztönzőleg hat a többi jelenlevőre, és a kölcsönös egymásra hatás eddig nem várt és meg nem tapasztalt magasabb szellemi szintre emeli a „társalgást“. Fontos helye van minden összejövetelen a közös imának a találkozó fő pontjain, mint a szentírásolvasás végén, vagy a „könyörgésekben“, amelyeknek színezete ilyen alkalmakkor különösen

élénk. Az elkötelező közös élmény elszakíthatatlan szálakkal fonja össze és baráti kapcsolatba forrasztja a csoport tagjait.

Minden ember és minden pár is különböző. Az ember mint társas lény lényegesen csak a körülmények s főleg az embertársak hatására bontakozódik ki személyiségében. Különösképpen elősegíti ezt a kölcsönös kibontakozást mind az egyed, mind a pár számára a családi körökben rendszeresen történő találkozás: a zártabb egyéniségek kitarulnak, a félénkek vagy csalódottak megkönnyebbülve állapítják meg, hogy a többiek se különbek a Deákné vásznánál: hasonló problémával küszködnek, a rezignáltak új reményre kapnak, ha látják, hogy másoknak hogyan sikerült megoldani hasonló problémáikat.

A már éveken keresztül rendszeresen futó házaspári körök idővel szilárd baráti körré kovácsolódnak össze, amely a legmesszebbmenőbb s legrészletesebb, még anyagi életközösséggé is alakulhat. Kényes esetekben természetesen egymáshoz fordulnak tanácsért. Szükség esetén a legmesszebbmenően számíthatnak egymásra: a lelki barátság hihetetlen megterheléseket bír ki.

Különös segítséget jelent e mozgalom a házastársak között fölmerülő, manapság gyakori problémák megoldására. Nem egy esetben ismét megindul egy jó találkozó után az egymás közti párbeszéd olyan témákról is, amelyet előbb agyonhallgattak, s eltabuizálása méregként hatott a házastársi viszonyra. A felek megtanulnak egymással kényelmetlen kérdésekről is beszélgetni. A nyílt eszmecsere újabb és mélyebb kapcsolatot teremt közöttük.

A családi körben a résztvevők megtanulnak a bibliával élni, belenőnek az imádság szellemébe, és ezt természetesen folytatják a család kötelékén belül is, úgy, hogy a gyermekek eleven keresztény légkörben nevelkednek fel. A házastársi csoport nagyon alkalmas arra, hogy a családot „családegyházzá” formálja át, amely a jövőben egyedül garantálja azt, hogy a gyermekekben kibontakozzék a hit csírája.

Minden éremnek két oldala van: Egy ilyen szűk házaspár-csoport olyan zárt körré forrhat össze, hogy oda új jövevény csak a legritkább esetben nyer bebocsátást. A sejtyszerű osztódás a legritkább szaporodási forma. Az egészséges keresztény életformában azonban mindig lüktet a misszionárius szellem. A jó házaspár-csoport, ha nem is osztódással, de kisugárzással és új csoportok verbuválásával törekszi arra, hogy mások is részesüljenek e keresztény életforma áldásaiban.

3. Felnőttek katekézise (= Neokatekumenat)

Az ősegyházban a keresztség felvételét hosszú, sokszor több évet tartó katekumenátus, vagyis hitjelöltség, keresztségi előkészület előzte meg. A felnőtt keresztelendőket rendszeres hitoktatásban részesültek, a közös istentiszteleten csak az igeszolgálaton vehettek részt, hogy aztán húsvét éjjelén a keresztség által felvételt nyerjenek az Egyházba.

Ezt a gyakorlatot évszázadok óta kiszorította a különböző okoknál fogva bevezetett csecsemőkereszttség. A megkeresztelt gyermek beleszületett egy keresztény nagy-családba, keresztény alapokon álló társadalomban nevelkedett, és szinte az anyatejvel szívta magába a keresztény vallási élet elemeit.

A világ, amelyben ma élünk, gyökeresen más: a kereszténység megszűnt államvallás lenni, az állami törvények egyre inkább emancipálódnak a keresztény világnézet hatása alól. Az evilági felfogás átjárja már évszázadok óta a családok nagy részét. A szülők gyermekkorukban még részt vettek az iskolai hittanórákon, de hitük gyermekcipőben maradt, az elpogányosodott világ sok esetben csorbát ejtett rajta, és semmiképpen sem képesek arra, hogy továbbadják az utódoknak.

A csecsemőkori kereszttségben a hit magját ugyan beléjük hintették, de az alig csírázott ki, vagy elsatnyult. Hogyan lehet megint új életre keltetni?

Ezt a célt szolgálja az ún. neokatekumenátus, vagyis a felnőttek katekézise.

Ezt az őskeresztény hitbeli bevezetést egy spanyol fiatalember hívta körülbelül 20 éve új életre, aki egy Madrid környéki nyomortanyán a legkivettebbek között élt, és megdöbbenve tapasztalta, hogy az evangélium hirdetése e nyomortulak között valóságos csodát művelt.

A katekézis ma már több mint 70 országban elterjedt, és csodával határos megújulást hozott. Így Róma plébániáinak kb. egy harmada a katekézis alapján újjászervezte a lelkipásztorkodást.

A már katekizált csoportok saját körükből ún. „vándormisszionáriusokat” választanak, s elküldik őket sokszor messze idegenbe, hogy ott is hirdessék az Igét az elpogányosodott keresztények között. A missziósok anyagi támogatását az otthoni közösség vállalja magára. A vándormisszionáriusok kb. 3–5 személyből álló csoportokat alkotnak. Minden csoportban van egy pap, de a mozgalom valójában világiak mozgalma, mint ahogy alapítójuk is laikus.

A felnőttek katekézisést csak akkor kezdik el valahol, ha a plébánossal való szoros együttműködés biztosítva van. A katekézis első szakasza 2 hónapot vesz igénybe, heti két órás hithirdetéssel. Az utolsó katekézisen megjelenik a püspök, és ünnepélyes formában átnyújtja a résztvevőknek a bibliát, amely ezentúl hűséges kísérőjük lesz egy életen át.

A katekézis szíve-lelke: Jézus Krisztus örömhíre és Isten irgalmának hirdetése. Ahogy Isten ereje Jézust halottaiból feltámasztotta, úgy ma is képes arra, hogy engemet új életre támasszon, hogy magamnak meghalva, szeretetből másokért tudjak élni, úgy, mint Jézus, aki meghalt értünk, amikor még ellenségei voltunk.

A mai szekularizált világban olyan keresztényekre van szüksége az Egyháznak, akikre mint jelre mutat a világ: „Nézzétek, hogy tudnak szeretni!” Az a társadalom, amely elmerül a világi dolgokban, s kivonja magát az igehirdetés és a lelkipásztori munka minden hatása alól, csak az ilyen keresztényeknek fog hinni, hogy Krisztus oldalán van az igazság. „Mi vagyunk az egyetlen biblia, amelyet a világ még olvas és megért.”

A kéthónapos katekézist egy intenzív hétvége követi, amelynek folyamán az eukarisztia mélysége és átélése áll a központban. E hétvégén a résztvevők aztán választanak maguk közül egy felelős csoportot, amely a pappal együtt – immár a vándormisszionáriusok nélkül – folytatja a katekézist az egész csoport számára. Két éven keresztül hetente kétszer összejönnek egy igeszolgalatra és szombat este csoport-eukarisztiára. Ezt a nagyon igényes és radikális hitbéli elmélyülést a „terhességgel” lehetne összehasonlítani, amely alatt a magzat (= új teremtmény, vö. 2Kor 5,17) életképes kereszténnyé fejlődik ki; kegyelem és a közösség támasza által nemcsak helytáll egy pogány világban, de kisugárzásával apostoli munkát is végez.

A tapasztalat azt mutatja, hogy az első katekéziszre inkább „gyakorló keresztények” jelentkeznek. A következő években meghirdetett katekézisi látogatói ezzel szemben inkább egyházilag „távolállók” és keresők, nem egyszer súlyos személyes válságban szenvedők, akikből a katekézisi csodával határos módon új embereket varázsol.

„Suum cuique”: Mindenkinek megvan a maga ízlése. Nem minden keresztény egyformán vonzódik minden „út” felé. Nem minden lelkipásztornak áll kezére ez vagy az az irány. Egyesek megelégednek a hagyományos módszerekkel, mások kísérleteznek, míg meg nem találják egy „drágagyöngyöt”, egy „rejtett kincset”. A Szentlélek nem alszik, hanem ott fú, ahol akar. Engedjük hatni Őt.

„Az emberiség záloga a család.” Így fejezi be a pápa „Familiaris consortio” kezdetű apostoli levelét. Ugyanezt mondhatni a kereszténység jövőjéről is: Ha sikerül a családot kereszténynek megtartani vagy újra kereszténnyé tenni, akkor a kereszténység, a világ sója, kovása és világossága át fogja hatni, meg fogja szentelni az egész emberiséget.

Dr. Stanislaus Smolnig–Fényesi Márk

A CSALÁDTERVEZÉS PROBLEMATIKÁJÁHOZ

A hat gyermekes orvos családapa először csodálkozva hallotta a kérdést: hogyan tervezték családi életüket? Ezt nem lehet tervezni, aki így kezd, annál biztosan rosszul végződik; itt nem vezethet érdeklődés vagy számítás. A szeretet a döntő. – A beszélgetés közben azonban hamar kitudott, hogy a kifejezés nem tetszett neki. Mellékizt érzett ki belőle. „Mert – folytatta – természetesen, hogy volt néhány alapfelgondolásom. Már a katonaság alatt tisztán láttam, hogy boldogságom megkívánja, hogy életemet megosszam valakivel. Isten terve az, hogy megházasodjam. Azt is eldöntöttem, hogy éppen családi boldogságom előkészítéséhez meg kell teremteni a minimális alapot. Ez egyrészt megkívánja, hogy előbb befejezzem tanulmányaimat, másrészt meg kell tanulnom uralkodni magamon, amíg nem találom meg jövődöbelimet. Tudtam, hogy az önfegyelem

a legjobb előkészület, hogy valóban megnyílhassek neki. Amikor megismertem, azt terveztük, hogy hat gyermekünk lesz. Hogy miért éppen ennyi, azt nehezen tudnám megmondani. De megvalósult. Sok küszködést jelentett, amikor úgy láttuk, hogy több gyereket már nem tudunk vállalni. Mert szeretetünket mindenképp meg akartuk őrizni, kinyilvánítani, s ugyanakkor biztonságot akartunk, ami nélkül csak idegesek lettünk. Összefoglalva azt mondanám, hogy nem lehet tárgyiasan tervezni. A személyünkbe gyökerezett alapértékeket kell el-sajátítani, ezeket fejleszteni. Akkor napról napra megtaláljuk majd, hogy kell egymással és gyermekeinkkel a szeretet szellemében alakítani életünket. Sok imát, lemondást és együttes döntést kívánt meg, de megérte.“

Ez a pár gondolat már jelzi, mekkora feszültségek rejlenek az oly egyszerűnek látszó és ma annyira hangoztatott családtervezés fogalmában. Együtt kell működnie a szív (a szerelem) és az ész (a tudatos vállalás és önatadás) logikájának. A szülők vállára nehezedik a végső döntés, de az egész társadalommal áll kölcsönhatásban. A mindennapra vonatkozik, s mégis Isten előtti örök szempontok szerint kell, hogy történjék. Az egész embert érinti: testi-lelki, egyéni és közösségi, természetes és természetfeletti dimenziójában. Ezért az egész ember bevetését kívánja meg, ami – éppen a legdöntőbb lépéseknél – személyes reflexiót és állásfoglalást jelent. Vagyis tervezést. Nem a cél és eszközök közötti pusztán rideg logikai számítást, egyenletfelállítást. S mégis a célra szegezett szem és szív kutatását, készségét, hogy a másikkal mind jobban megvalósíthassuk Isten nekünk szánt tervét. „Isten ugyanis mint az élet Ura az emberekre bízta rá az élet fenntartásának döntő szolgálatát, és ezt emberhez méltó módon kell végezni“ (Gaudium et Spes, 51).

A családi élet egyik lényegbe vágó összetevőjéről van itt szó. Nem elég tehát csak valami burkolt, ösztönös módon elintézni. Újra meg újra át kell gondolni, át kell imádkozni, hogy az Isten akarta boldogság egyik tényezője legyen. Ezért szeretnénk néhány szempontot külön is kiemelni.

1. A családtervezés mint szakkifejezés a nemzési funkcióknak a családon és a társadalmi szerkezeten belüli felelősségteljes használata (I. Praktisches Wörterbuch der Pastoraltheologie, Herder 1975, 295). Ez a meghatározás túl szűknek tűnhet, mert nem emeli ki azonnal a családi életre való felkészülés és átfogó tervezés fontosságát. Rámutat azonban egy igen döntő összefüggésre. A család nem egyedülálló sziget. A közösség sejtje. Kihat rá az ebben uralkodó felfogás, amint az egyes családok szelleme sem marad nyom nélkül az egész társadalom alakításában. Ezért van az, hogy az Egyház mindig sürgette, hogy a keresztény családok vállalják közéleti felelősségüket is. Nem utolsósorban éppen az által, hogy az olyan keretek felállítását szorgalmazták, amelyek a helyes családtervezést mozdítják elő. „Így tehát a családokban egyre inkább tudatosulnia kell annak, hogy „főszerepet játszanak a családpolitikában“: más-különben épp a család lesz az első áldozata azoknak a bajoknak, amelyeket nem ehárítani, hanem csak közömbösen szemlélni akart“ (Familiaris consortio, 44).

Legtöbb demokratikus állam a helyes családtervezést vallja, mert tudatában van a család értékének. A kivitelezésnél azonban merülnek föl problémák. Így pl. Ausztriában a leányanyák gyermeknevelési járuléka nagyobb, mint a férjzeteké. Brazíliában az új főváros tervezésekor olyan kicsi lakásokat építettek, hogy nem fért bele négy személynél több. Ezenfelül akadnak megrendítő vadhajtások. Közismert, milyen „családtervezést” akartak bevezetni a 70-es években Észak-India négy tartományában. Kényszer-sterilizálásnak vetették alá mindazokat a férfiakat, akiknek már két gyermekük volt. Azonban az egész rendelkezés kb. félévig volt csak érvényben. A nagy részében nem is keresztény lakosság fellázadt, és a törvényt vissza kellett vonni.

Az 1980-as püspöki szinóduson – amelynek témája a család volt – nem egy fejlődő ország püspöki karának képviselője hevesen tiltakozott az ellen, hogy egyes nemzetközi szervek csak akkor hajlandók anyagi segítséget nyújtani népüknek, ha kormányuk „hatékony eszközökkel” gátat vet a népesség szaporodásának.

Mindkét eset igen komoly problémára hivatkozik. A föld lakossága állandóan növekszik. Ha valami közbe nem jön, nemsokára megduplázódik. Hogyan fogjuk ezt bírni, ha már ma is annyi a nyomor, az éhező? Az ún. fejlődő országok népessaporulata a legmagasabb, viszont naponta kb. 40 000 ember hal bennük éhen. A technikailag és gazdaságilag fejlettebbek népessége kevéssé, vagy éppen alig növekszik.

Minden kereszténynek kötelessége az így felvetődő kérdéseken elgondolkozni, és a szakembereknek – kutatásaik, tudományuk terén – a megoldások kidolgozásához hozzájárulni. Felelősek vagyunk egymásért. Nem elég, hogy nekünk jól megy a dolgunk, a mi családjainknak megvan a megélhetéshez szükséges. Erkölcseleg nem fogadhatjuk el a fenti, egyszerűnek látszó „megoldásokat”: segítünk a fejletlen országok sorsának javításán, de csökkentsek a gyermekáldást, mert így nem gyarapodik az éhező szájak száma. Elengedhetetlen, hogy közreműködjünk konkrét és erkölcseleg is elfogadható eljárások kidolgozásában.

A közvetlen cél marad: megfelelő életnívót biztosítani az élőknek és a születendőeknek. De mit követel meg ez a „megfelelő életnívó”? Megkívánhatja esetleg, hogy a gazdagabb országok csökkentsek az övüket, hogy jobban megosszák meglévő vagyonukat? Mert komoly tanulmányok igazolják, hogy – legalább is manapság – még elegendő élelem áll az egész emberiség rendelkezésére, csak az elosztás mond csődöt. Éppen ezért az egyház hangoztatja, hogy nem elég a közvetlen igényeket nézni. A pusztán evilági jólét biztosításának kritériuma feledtetni az ember igazi, örök értékeit. A fenti két kirívó példa – ha nem is kifejezetten, de hallgatólagosan – azt hirdeti, hogy a szegény nem lehet boldog, illetve hogy a jólét az egyén és a családok boldogságát eredményezi. Igen gyakran a tervezés „a gazdasági élet bővületébe kerül”, s a gazdaságilag haladottabb országok és a többi között csak növekszik az úr (vö. Gaudium et Spes, 63).

Amint az egyes családok életében, úgy a nagyobb társadalmi egységekben is az értékrend megbomlása vagy felejtése magával hozza az eszközök megválasztásának tragédiáját is. Az egyenesen akart és vállalt sterilizáció erkölcsileg tarthatatlan, semmi körülmények között nincs megengedve – hirdeti kezdetől fogva az egyház. Még elfogadhatatlanabb, ha valakire rákényszerítik. Manipuláció a másik legszemélyesebb értékeivel, s így tulajdonképpen személyével. Mintha felejténék a náciizmus keserveit, s olyan módszereket ajánlunk, amelyek céljukat a személy elidegeníthetetlen jogainak lábbal tiprásával akarják elérni. Ne korlátozzák tehát sem az egyesek családalapítási jogát, sem pedig azt a jogot, hogy „az életet továbbadhassa” (Fam. cons. 45).

2. A törvények és írott rendeletek mellett jelentős – s néha talán még mélyebb – hatást gyakorolnak a családi életre és tervezésére a társadalomban uralkodó divatos áramlatok, a „közfelfogás”, a „modellek”.

Régen, alig pár évtizede, Európában az egyház föltételezhette, hogy az ő módellje a mérvadó. Szinte mindenki kereszténynek vallotta magát. A közszellem a tradicionális értékeket hordozta, ezt hirdették a szónokok, ezt támasztották alá a könyvek, folyóiratok. Maguk a szülők is élték – több-kevesebb sikerrel. A hűség, a holtomiglan-holtodiglan tartó elkötelezettség elfogadott volt. Az egész rokonság és a baráti kör sietett a házások segítségére, ha a családi életben nehézségek támadtak. Mindenki azon volt, hogy megbéküljenek, kitartásnak egymás mellett. „Legelőbb a gyerekek miatt maradjatok együtt” – volt gyakran az utolsó mentődeszka. Ami néha segített is a válságos idők áthidalásához. Volt, amikor csak a látszat maradt meg, de a gyermekek mégis együtt maradtak szüleikkel.

Ma Európában és a többi gazdaságilag fejlett országban, a pluralizmus elvét kihasználva, egyesek magát a családot vonják kétségbe. Sokhelyütt divattá válik a „jeggyűrű nélküli”, „alternatív” forma. Mondják ugyan, hogy egymáséi, de semmiféle módon nem akarják elkötelezni magukat. Talán mert előre félnek, hogy „mi lesz, ha mégsem sikerül”, talán azt hiszik, hogy kevesebb fájdalommal válhatnak szét, ha nincs „jogi akadály”, vagy talán csak azért, mert megcsömörlöttek a maguk körül tapasztalt félresikerült családi életektől?

A másik csoport „próbaházasságot” hirdet. Esetleg váltanak jeggyűrűt, de csak ideiglenesen kötik le magukat. „Ha nem sikerül, akkor majd mást keresünk” – a ki nem mondott, de mindenképpen valott jelszó. Nem veszik észre, hogy eleve fából vaskarikát akarnak: az igazi családalapítás teljes szívvel való szeretetet jelent, ezért kizárólagos és feltétel nélküli. Ezt akarják most ideiglenes korlátok közé szorítani, azt gondolva, hogy a kettő lelkülete ugyanaz.

Érthető, hogy sem az egyik, sem a másik esetben nem alakul ki igazi család. Ritkán merik vállalni a gyermeket, aki nemcsak pár évre, bizonytalan időre, hanem egész életre szóló kapcsolatot jelent. Ennek következtében a társadalom alapjait rendítik meg, amelyik a családra épül.

Az egyes embernek és a magára maradt keresztény családnak segítségre van szüksége, hogy megküzdjön ezekkel a divatos áramlatokkal, hogy követ-

hesse a krisztusi ideált. Szinte érthetetlen módon még ma is az egyház az egyetlen komoly tényező, amelyik kifejezetten előkészít a családi életre. A szexuális felvilágosítás ugyan napirenden van, de legtöbbször pusztán tárgyiasítja a nemiséget, nem segít a házasság, a családi élet boldogabb megéléséhez. Ahelyett, hogy megtanítaná az embereket arra, hogy személyi mivoltunk megkívánja, hogy a lélek éltesse a testet, nem pedig fordítva, hogy a gazdagító gyengédség és a szívből fakadó önátadás önuralmat is követel, amiből az igazi szeretet kifejezőjeként születik a testek közösülése, megelégszik a biológiai ismeretek közlésével, mintegy föltételezve, hogy a nemi aktus magától elvezet a valóban emberi kapcsolathoz a partnerrel.

Amíg az egyház tanítása járta át a közfelfogást, a családi életre való felkészülésnél elég volt a szorosan vett szentségi részesedés és a jogi szempontok kiemelése, vizsgálata. A mai pluralista társadalomban elengedhetetlen, hogy igazi keresztény családtervezéssé teljesedjék ki. Az lenne az ideális, hogy ez otthon, a családi körben csírázzék ki, ahogy egy már 15 éve boldog házasságban élő többgyermekes édesanya ecseteli.

„Szegény értelmiségi családban voltam kisgyermek, testvéreimmel együtt. Apai nagyszüleink is velünk éltek halálukig, s az „öregek“ példamutatása rendkívüli hatással volt rám. Ugyanis láttam a férfiak nemes értelemben vett családfői szerepét, a tekintélyt, amelyet nem spártai szigorral, de következetes, becsületes életükkel vívtak ki maguknak. Láttam nagyon szép anyós–meny kapcsolatot, amelyet mindkét fél alkalmazkodó magatartása s egymás megbecsülése alakított ki, illetve tartott fenn. A szüleim példamutató házasságban éltek, kitaróan, a hűség minden formáját kielégítve. Így természetesen az otthoni gyökerekből táplálkozott az a vágyam, hogy szeretnék férjhez menni, s egy szép család összetartó asszonya lenni, de valami nagyszerű társas viszonyban!

Mindezek a vágyak persze nem ilyen letisztultan fogalmazódtak meg, hiszen még csak 10 év körül jártam. A kamaszkoromból nagyanyó alakját máig sem felejttem el, aki 80 évesen ifjú barátnőm volt, s a legkomiszabb időben elsőrendű segítőm. S ebben a nehéz kamaszkorban történt valami nagyszerű dolog. Az egyik nagybátyám, aki pap, minden nyáron összegyűjti egy hétvégére a rokonság fiataljait, 12 és 22 év között – remek pedagógiával, kamaszokra méretezve. Az esti „prédikációk“ anyaga: a házasságra való felkészítés. Remek útravalót kaptunk . . . szeretettől fűtötte, amit bizonyít mai életem, ahol csodálatosan bevált az elmélet gyakorlati alkalmazása.

Például itt tanultam meg, hogy történetesen a kék szem és 190 cm-es testmagasság mögött akár üres lélek és fej is lehetséges, – ami persze 16 éves lányok képzeletében szóba sem jöhet.

Például itt tanultam meg, hogy nem szabad a házimunkába egyedül beleledkezni, hogy milyen jó úgy vasalni, mintha két vasalónk lenne.

Itt tanultam meg, hogy a szülők elsődlegesen egymásnak kell, hogy fontosak legyenek, mert akkor közös, egyetértő odafordulásuk a gyermekekhez a szeretet melegágyát képezi.

A mai napig sem felejttem el nagybátyám szavait: 'A gyermekek mindig lásák: apa szeretettel fordul anyához, anya szeretettel fogadja apa közeledését!' Rendkívül fontos! – Fontos az is, amit a társra váró emberkének a fülébe sügnék: Imádkozzék sokat egy jó házastársért, akivel később majd együtt lehet imádkozni, kérve Isten segítségét a közös feladatok elvégzéséhez."

Ilyen lelkülettől vezetve ismeri meg leendő férjét. Öt hónapon át 2–3 órás esti sétákon fürkészik egymás világnézetét, gondolatait, vágyait és terveit. Ezt jelentette az előkészület, nem pedig szexuális kapcsolatot. „Mert amíg a lelki kapcsolat nem jön létre két emberben, véleményem szerint a szexuális kapcsolat sem lehet jó."

Míndenestére manapság még a legkatolikusabb országokban is megkívánják, hogy mindenki, aki igazán keresztény házasságot akar kötni, legalább három–négy megbeszélés folyamán kapjon támaszt családi élete megtervezéséhez, elindításához. Ezeknek az előkészítő találkozásoknak egyik súlypontja egy vagy több családi életet élő pár tanúsága. Legalább néhány órán keresztül próbálnak konkrét modellt nyújtani a családalapításra készülőknek. Ilyen találkozás után mondotta egy jegyespár: „Most kezdjük megérteni, mit jelent Krisztus szerint tervezni családi életünket; reméljük, hogy figyelni is fogunk szavára, amit az írásokon, az imán és a többi család testvéri közösségén keresztül közöl velünk."

3. Legtöbb embert a családtervezés a leszűkített értelemben érdeklí: mennyi gyermek népesítse be az ő családját. Itt merülnek föl lelkiismereti problémái, s még kifejezettebben a „módszerekre" vonatkozóan.

Megfelejtkezik a kérdés egyéb összetevőiről; észre sem veszi, hogy legtöbbszőr azért találja meg oly keservesen az utat, mert nem törődik a tágabb (az előző pontokban tárgyalt) jogi és társadalmi tényezőkkel, nem törekszik ezek alakítására. A szorosan vett családtervezésnél pedig legtöbb hiba abból támad, hogy a cél elsődleges és döntő tisztázása helyett mindjárt a módszerek keresése tölti be a tudatot.

Minden házaspárnak elsősorban azt a kérdést kell felvetni: mit is akarok/ akarunk családi életünkkel? Miben is keresem boldogságomat? Abban, hogy kölcsönös szeretetünkkel munkatársai és tolmácsai legyünk a teremtő Isten szeretetének? (vö. *Gaudium et spes*, 50). Mennyiben hatja át ez a törődés egymáshoz való viszonyunkat és ennek természetes gyümölcsét, a gyermekáldást? S mindezt nem elvontan, hanem a legbensőbb motívumaink, külső magatartásunk, múltunk és jelenünk tükrében.

Amíg ezt elegendően nem tisztázzuk, addig hiába – vagy legalább is túl korán – törődünk a módszerekkel. Tegyük föl őszintén a kérdést magunknak: Isten velem/velünk való tervének megvalósításához mennyire kell szeretetünket gyermekekben gyümölcsöztetni? Még pedig úgy, hogy – minden józan számítás szerint – ők is majd boldogan dicsérhessék Istent. Ilyen és hasonló lépések fejezik ki, hogy valóban meg akarjuk valósítani a közvetlen célt, amit Isten elének tűzött, és amit az egyház felelős apaságnak-anyaságnak nevez.

A Humanae vitae pápai körlevél szerint a választ két irányban adhatja meg a hívő. „A fizikai, gazdasági, pszichikai és szociális körülmények viszonylatában a felelős apaság-anyaság akár abban az átgondolt és nagylelkű elhatározásban nyilvánul meg, hogy népes családot alakítanak ki, akár abban a súlyos okokból és az erkölcsi törvény tiszteletével hozott döntésben, hogy időlegesen avagy határozatlan időre kerülnek az újabb születést” (10. pont).

– Mivel mindezeket a család életét befolyásoló tényleges körülményeket csak a házaspár ismeri, a családtervezés végső joga és feladata őket illeti meg.

– A döntés legyen valóban kettőjüké, amelyikért mindketten imádkoztak, amelyiket közösen vállalnak. Egyébként a fellépő feszültség a szakítás kezdete lehet.

– Mivel a körülmények változhatnak, a döntést időnként felül kell vizsgálni, és újra meg kell ejteni.

– Uralkodjék ezeknek az indítékoknak a mérlegelésénél a teljes nyíltság és őszinteség Isten és egymás előtt. A mély hitből fakadó és áldozatkészséggel párosult szeretet, ne pedig önző és önkényes motívumok álljanak a központban.

Fogyasztásra, teljesítményre és individualizmusra berendezett társadalmunkban irgalmatlan veszély környékezi a hívő házaspárt, hogy meneküljön a talán egyszerűbb és biztonságesebb életformától, amit a több gyermek vállalása majdnem szükségszerűen magával hoz. Manapság sajnos már nem egyszer éri igazságtalan és keserű kritika őket: „Kizsákmányolják a természetet, ennyi gyerekkel föletetik a föld tartalmát”, „Csak iszákosoknak és aszociálisoknak van sok gyerekük”. Ellenkezőleg az egyház: dicsérettel adózik azoknak, akik ezt örömmel vállalják, s biztatja is a házaspárokat, hogy járják ezt a emberileg gazdagító utat. — Ez az érem egyik oldala.

A másik fellelhető még jóindulatú, de túlságosan szűk látókörű hívők és lelkesek között is. Már magát a gyermekáldásra vonatkozó kérdésfeltevést is „természetellenesnek” tartják. Mintha az ember természetéhez nem tartozna az ésszerű megfontolás és döntés. Még kevésbé képesek elfogadni, hogy az ilyen, a hit szellemében megfogant döntés „negatív” eredménnyel zárulhat, azaz további gyermekek kerülésével. S jönnek a szólamok: „Micsoda bűnös élet lehet, csak egy gyermekük van”, „A gyermektelen házasság dupla önzés”. — Tagadhatatlan, hogy igen gyakran önző érdekek állják útját a gyermek vállalásának. De ha komolyan vesszük az egyház már többször idézett dokumentumait, akkor el kell fogadnunk, hogy lehetnek olyan helyzetek (betegség, szegénység...), amelyekben a lelkiismeretes döntés megkívánja, hogy a házastársak ápolják a családi élet céljának egyik ágát, lemondva — súlyos okokból és talán igen fájó szívvel — a másik kivirágztatásáról.

Azt sem szabad felejtetni, hogy a gyermektelen házasságok — általában — gyengébb lábon állnak: hiányzik az egyik legbensőbb összekötő kapocs. Ahol pedig csak egy vagy két gyerek van a családban, a közösségi élet fontos elemei fejlődnek ki nehezebben, mint pl. a megosztás, a másakra figyelés, együttörülés stb.

Sok feladat hárul még a családi körök tagjaira, az egyházmegyei és egyház-községi családi bizottságok, a házassági előkészítő tanfolyamok és egyéb szer-vek munkatársaira, hogy a házastársak mind tisztábban ismerhessék föl házasságuk rájuk szabott célját és ezt vállalják is. Senki kívülről elő nem írhatja a másik házaspárnak, hogy mennyi gyereke legyen. Ha még messze járnak a helyes cél keresésétől, ne türelmetlenkedjünk, hanem a nevelés arany szabálya szerint új utakon próbáljuk megvilágítani számukra a kérdés döntő fontosságát. Mekkora figyelem és okosság kell pl. annak megértéséhez, hogy két egyforma keresetű katolikus házaspár lelkiismeretesen és mégis másként választhat, dönthet a gyermekáldás tekintetében.

Aki Isten előtt így kutatja és vállalja a számára kitűzött feladatot, az már félúton van a helyes módszer megválasztásánál.

Tudjuk, az egyház legfontosabb dokumentumai az ún. természetes módsze-eket állítják a hívek elé. Érdekes módon az utóbbi időben ismét figyelmeseb-ben hallgatják erre vonatkozó szavát, még olyanok is, akik 10–15 éve fitymálva emlegették. Túl vagyunk a tabletták eufórikus csodálatán. Volt eset, amikor ezek sem bizonyultak megbízhatóknak (pl. együtt vette be valaki egyéb, összeférhe-tetlennek bizonyult orvossággal), nem egy asszonynál káros hatást váltottak ki az egészségre (pl. trombózt, szívinfarktust), másoknál a férfinak való kiszol-gáltatottság érzését okozzák, nem kevesen női ciklusuk s evvel nőiességük megerősökölésének érezték.

Az ún. természetes módszerekről pedig „felfedezték”, hogy lélektanilag mégis csak ezek felelnek meg legjobban az igazi házastársi kapcsolatnak, a két fél gyengéd közreműködését kívánják és elő is mozdítják, a nő igazi part-nernek érzi magát; újra kinyilvánítja a női szexualitás teljességét; a néhány „megtartóztatási nap” még csak fokozza a terméketlen periódusok örömét. És főleg: nemzetközi kutatások igazolják, hogy biztonsági fokok legalább is egyenlő a tablettákkal. (Az ún. Pearl-Index mindkét módszernél: 0–1 a 100-ra.) Evvel megszűnt az eddig hangoztatott ellenvetés: a természetes módszerek nem biztosak. Ez a közhiedelem még katolikus kiadványokban is meg-megjelenik. És a tömegtájékoztató eszközök egy része sem akar még tudomást venni ezek-ről az újabb kutatásokról, csak a régi ún. Knaus–Ogino módszert emlegeti, amelyiknél a hibaszázalék valóban 20 körül mozgott, azonfelül, hogy a házas-társi egyesülés napjait jóval leszűkítette.

Nem célunk ezeket az újabb módszereket hosszabban kifejteni, csak kettőre szeretnénk utalni. Az egyik kutatási irány Dr. Billings, ausztráliai orvos nevéhez fűződik. A petefészekben lezajló változásokat jelző nyák tulajdonságait vizsgálta. A nő figyeli a nyák szárazságát, illetve síkosságát (szimptomáját). Természeti (primitív) törzsek ismerték ezt a módszert ősidőktől fogva. És ma is rohamosan terjed a harmadik világban, mert nincs szükség semmi segédeszközre, nem követeli meg, hogy az asszony írni-olvasni tudjon. — A másik kutatási irányt Dr. Rötzer, bécsi orvos indította el. A peteleváláskor hőmérsékletemelkedés (termikus változás) lép föl a nőnél. A hőemelkedések változásait és a méhnyak

tágulását figyelve állapíthatja meg, hogy mikor áll be a termékeny periódus. Egyes nyugati országokban jobban elfogadják a nők, mert a megfigyelési eljárást pszichológiailag megfelelőbbnek tartják. — Az utóbbi években a két módszert mindinkább kapcsolják (szimpto-termál módszer): teljes biztonságot és nagyobb önismeretet nyújt a nőnek. Mindkét módszert 2–3 órában meg lehet tanulni.

A módszer megválasztására még inkább áll, amit a helyes döntésre vonatkozóan mondtunk. Az egyház gyönyörű és nagyon is lehetséges ideált rajzol elénk. Magában az ideálban nincs fokozatosság, mert norma is, legfeljebb felismerésében, megközelítésében és vállalásában. Sokan messze állnak az ideáltól, mert föl sem ismerték, mert előítéletek foglyai, mert bár alapjában Isten szeretetét kívánják sugározni, de mégis sok emberi folt rakódik rájuk... vagy mert a célt ugyan elfogadják, a lélek kész, de a test erőtlén!

— Mind a szorosan vett családtervezés kérdésében, mind tágabb összefüggéseiben még nagyon sok imára, készségre, kutatásra, vállalásra van szükség az egyház tagjaiban, hogy a családok Isten akarta szentsége és boldogsága növekedjék.

Irodalom. BILLINGS, J., *The Ovulation Method*. Advocate Press. Melbourne 1972. — ROTZER, J., *Natürliche Geburtenregelung*. Herder, Wien 1979. — STETTER, G., *Wachset und mehret euch. Verantwortete Sexualität*. Butzon u. Bercker, Kevelaer 1980.

Kozma György

VITTORIO BACHELET, A CSALÁD ÉS KÖZÉLET „SZENTJE“

1980. február 14-én az olasz televízió gyásmisét közvetített Rómából. A meggyilkolt áldozat, Vittorio Bachelet fia, Giovanni, aki apja halálhírére érkezett vissza az Egyesült Államokból, imát mondott apja koporsója felett, amely megrendítette egész Olaszországot: „Imádkozunk azokért... akik nagy gonddal és szeretettel az első sorban küzdenek a demokráciáért. Azokért is imádkozni akarok, akik megölték apámat, mert bár az igazságnak győznie kell, szánkon mindig a megbocsátás szava legyen, és soha a bosszúé; mi az életet akarjuk, és soha mások halálát.” E nemes szavakra mindenki felfigyelt. Honnan ez a mélyen keresztény gondolkodás egy fiatalemberben? Egy fizikusban, aki első kutatását végzi az amerikai Bell telefontársaságnál? Egy emberben, aki olyan országban született, ahol a gyilkosságnak, emberrablásnak, terrorizmusnak, vérbosszúnak évszázados hagyománya van? A választ maga az áldozat fia adta meg a televízióban, két héttel a temetés után. A riporter ezt kérdezte tőle: „Milyen nevelést kaptál édesapádtól: csak vallásos nevelést, vagy erkölcsit, vagy polgárit?” A válasz önmagáért beszél: „Azt mondanám: t e l j e s , i n t e g -

rális nevelést kaptam. Nehéz lenne elvlasztani, mit tett ehhez apám, vagy anyám, hiszen olyan tökéletes egységben éltek, hogy még nekünk, gyermekeiknek is nehéz feladat a jövőbeli kiválasztása ilyen példa láttán. Lehetséges nekünk is olyan személyt találnunk, akivel annyira egyek vagyunk? Azt kell mondanom, mindkettőjüktől a keresztény emberség tanítását kaptuk, különösen édesapától. Legjobban az bizonyítja ezt, hogy olyasvalakinek, akinek anyai közéleti teendője akadt, mint apámnak, mindig volt rám vesztegetni való ideje. Emlékszem éjjeli utáni vitáinkra, amelyekben végtelen türelemmel állt mellettem, és meghallgatott, akár politikai kérdésekről volt szó, akár az egyházzal, akár az én saját egzisztenciális kérdéseimről. Soha nem keltette bennem azt a benyomást, hogy más, fontosabb tennivalója akadna."

Giovanni azt is elbeszélte: amikor két olasz egyetemista barátja – akik telefonértesítést kaptak Rómából – reggel hétkor zörgetett az ajtaján, rögtön tudta, hogy valami jöveteletlennek kellett történnie. Hiszen mindenki előtt ismeretes volt, hogy ő éjszaka tanul, s ilyenkor alszik. A második kopogáskor már megértette, hogy apja meghalt. A fájdalom mellett első érzése a büszkeség volt arra az emberre, aki teljes odaadással, időt nem kímélve, gondos előkészülettel végezte munkáját éveken át, és volt bátorsága életét is feláldozni a haza érdekében. „A második érzés az volt: mennyivel rosszabb vagyok nála. Mindjárt mondtam a barátomnak: el akarok menni győnni. Mert átláttam minden kicsiségemet, nyomorúságomat, összehasonlíttam magam mindazzal, amire papa tanított, amiről tanúságot tett. Ő most már bizonyára fölrepült az égbe. De ha a repülő lezuhan, és én még nem gyóntam meg, kockáztatva, hogy nem találkozom vele? Rohantam a templomba győnni, mert éreztem, mennyire hátra vagyok még azon az úton, amire tanított."

Gyümölcsseiről ismerjük meg a fát. Vessünk pillantást erre az erőszakosan megszakított emberi életre, amely ilyen gyümölcsöt termelt. 1980. február 12-én terjedt el a hír az olasz sajtóban, hogy Vittorio Bachelet terrorista akció áldozata lett. Családja francia eredetű volt, Napoleon katonái között kerültek ősei Itáliába. A családból a mai napig sem veszett ki a katonai erények hagyománya: a keménység, becsületesség, szolgálatkészség. Anyja 45 éves volt, amikor 1926-ban kilencedik gyermekként Vittorio megszületett. Két testvére: Adolfo és Paolo jezsuita lett. A család légköréből szívta magába a vallásos érzületet: náluk nem volt vita tárgya a szentségek gyakori vétele, a mindennapos családi esti ima. Otthonuk valóban családgyház volt. Lelkületére nagy hatást gyakorolt az Oltáriszentség Kongregációja, különösen vezetője, don Massimo Massimo, akitől nemcsak a Mária-tisztelet, a szentmisén való részvétel lelkiületét sajátította el, hanem még azt a jogi szemléletet is, amelyre egész életét szentelte.

Mivel a család legkisebb gyermeke volt, mindig a kedveskedés középpontjában állt, ez azonban nem akadályozta meg, hogy iskolás éveiben kitűnő tanuló legyen. Mindjárt egyetemi évei elején két életre szóló eljegyzést élt át: megismerkedett a törvények rejtelmeivel, és jövőbeli feleségével, Maria Teresiával is. A katolikus egyetemisták egyesületében találkoztak először. A katolikus

mozgalmi élet egyébként Vittorio egész életére jellemző. Csúcspontját akkor érte el, amikor 1964-ben az Olasz Katolikus Akció egyhangúlag országos elnökvé választotta. Az is maradt 1973-ig. E korra esik nemcsak a II. Vatikáni Zsinat befejezése, hanem a világi hívek apostoli tevékenységének fellendülése. Ennek szellemében újította meg a szervezet tevékenységét, szabályzatát, vezető rétegét.

Ekkorra már pap bátyjai is bizonyára megértették, miért volt, hogy öccsük – némi csalódásukra – nem az ő nyomukba szegődött. Vittorio nagyon tudatosan választotta a világi keresztény hivatását, választását nem kisebb személyiség, mint P. Lombardi irányításával ejtve meg. Úgy tűnik, Isten szándéka az volt vele, hogy már a Zsinat előtt mintegy megtestesítője legyen ennek az ideálnak. 1965 novemberében, a Zsinat vége előtt, így foglalta össze a világi keresztény feladatát a Katolikus Akció központi bizottságában: „Mindenekelőtt kitárulni a természetfölötti életnek. Ennek fő feltételei: Krisztusba kapcsolódni a húsvéti misztériumban összpontosuló szentségek által, gyakorolni a hit-remény-szeretet teológiai erényeit, az elmélkedést és Isten szavának hirdetését, részt venni az Egyház életében és küldetésében, belenőni az evangéliumi tanácsok szellemébe. Továbbá elfogadni és szeretni saját helyünket a világban, mint sajátos módot, hogy megfeleljünk az életszentségre szóló általános hivatásnak; úgyhogy az életpálya, a családi élet, a társadalmi kapcsolatok eszközökké váljanak, amelyekkel a világi betölti küldetését, s együttműködik Istennel a világ rendezett növekedésén és megszentelésén.” Ez elsősorban saját életprogramja volt. Mindennap elmélkedett és szentmisére ment, feleségével együtt. Állandó lelki-vezetője volt, évente lelkigyakorlatot végzett. Feleségével mondta el mindennap az olvasót; a kis fekete fűzért a nadrágzsebében hordta, halálakor is vele volt. Minden vasárnap együtt olvasták a Szentírás egy-egy fejezetét, közös tanulmánnyal és imával mélyítve el jelentését. Aki meghívták a Katolikus Akció alelnökének, éppen az egyetemi katedra megpályázására készült. De nem törődött azzal, hogy az idő, amit így tanulmányaitól és a tudományos munkától von el, talán karrierjét veszélyezteti, hanem az Egyház érdekeit elébe tudta tenni a sajátjának, – abban a nyugodt meggyőződésben, hogy aki először Isten országát keresi, az a többit ráadásul kapja. Így is történt.

Bensőséges családi élete és közéleti feladatai mellett mindig kész volt a bőkezű anyagi segítségre és nem sajnálta az időt a személyes, lelki segítségre sem, bárki fordult hozzá.

Példaadó keresztény életének elismerése volt, hogy 1967 és 76 között a Világiak Tanácsának első tagjai közé hívták meg. Ezt a szentszéki intézményt VI. Pál pápa alapította 1967 Vízkeresztjén.

Természetesen a megújulás nem ment akadályok nélkül. Családi életére is jellemzők azok az elvek, amelyeket az akadályokat gördítőkkal kapcsolatban vallott. Már 1947-ben, az általa kiadott *Ricerca* című lap vezércikkében így ír az ellenszeregettről és a keresztény megbocsátás alapjairól: „Az egyháznak és a híveknek mindig lesznek ellenségei Jézus ígérete szerint. A katolikusok

ellenfelei azonban kétségtelenül sajátos helyzetben vannak. Általában azok ellenségek, akik kölcsönösen rosszat akarnak és egymással harcolnak... Ha azt nevezzük ellenségnek, a ki nem szeret, akkor a katolikusoknak kétségtelenül sok makacs ellenfele van. Ha azonban azt nevezzük ellenségnek, a ki t nem szeretnek, akkor a katolikusoknak nincsenek ellenségeik. A katolikusok harcolnak, kénytelenek harcolni a rossz ellen, mert ez az egyetlen, amit nem szerethetnek. De nem küzdhetnek e m b e r e k ellen, nem lehetnek azok ellenségei, még akkor sem, ha a rossz szolgálatába szegődtek, még akkor sem, ha az igazság, az igazságosság, a szeretet, az egyház ellen küzdenek."

Ez a hiteles jézusi szeretet, amely különbséget tesz bűn és bűnös között, még önmagában nem magyarázná azt a meleg, felhőtlen családi légkört, amely annyira jellemezte Vittorio Bachelet otthonát. Testvére, Paolo így jellemezte ezt a légkört: „Soha nem láttam házukban senkit, aki dühös lett volna. Derűs nyugalom áradt otthonukból.” Ez elsősorban gyermekeikkel kapcsolatos viselkedésükre volt jellemző, akár amikor még a kisgyermekek csínytevéseiről volt szó, akár a felnövekvő kamaszok „szabadságharcárai”, amelyet – úgy vélik – szülei ellen kell vívniuk. Mi volt ennek a derűs nyugalomnak titka? Adolfo, a másik testvér így látja: „Vittorio soha nem kényszerített semmit senkire. Inkább segítette. Azt akarta, hogy bizonyos következtetésekre mindenki magától találjon rá. Tiszteletben tartotta gyermekei választásait. Abban az időben pl., amikor a Katolikus Akció elnöke lett, nem emelt kifogást az ellen, hogy Maria Grazia és Giovanni (két gyermeke) egy más egyesületbe: a cserkészek közé iratkoztak.”

Érdekes módon ezt a nyitottságot, mások személyének tiszteletben tartását éppen családjá katonás hagyományai révén tudta megvalósítani. Soha nem mondott le saját meggyőződése védelméről, mint ahogy a katona is megvédi saját csapatát. De soha nem választotta ehhez a védelemhez a durva közelharcot, a vitatkozást, polémiát, hanem a párbeszédet. Ennek pedig előfeltétele a meghallgatni tudás. Sok példát lehetne hozni politikai pályafutásából, mennyire nem tartogatta ezeket az elveit kizárólag családi élete számára, hanem egyetemesen alkalmazta. Hiszen akkorra esett Legfelsőbb Bírósági elnöki tevékenysége, amikor Olaszországban heves jogi viták folytak a válás törvényesítése mellett. A parlamenti civakodások viharában ő volt a nyugalom szigete, aki a felindult ellenfeleket képes volt a nyugodt párbeszédre segíteni. Jóllehet nagyon intenzív közéleti munkát végzett, a szeretethez szükséges nyitottság érdekében soha nem lépett be pl. egyetlen pártba sem. Pedig amikor a Katolikus Akció elnöke lett, a Democrazia Christiana ugyancsak csalogatta saját soraiba. Ennek a megőrzött függetlenségnek köszönhető, hogy Róma városi tanácsába is beválasztották, ahol a bizalom és szolidaritás alapján képes volt bármilyen világnézetű munkatársával együttműködni a közjó érdekében. Amikor 1967-ben VI. Pál pápa létrehozta a Világiak Tanácsát, Bachelet az első kinevezett világi tagok között szerepelt. Ekkor ismerte meg Karol Wojtylát is, aki e Tanács konzultora volt. Ilyen megfeszített közéleti munkára épp keresztény hite tette al-

kalmassá. Jelentősebb döntések, tárgyalások előtt öt-hat szemlélődő szerzetesháznak is írt, kérve imáikat, hogy Isten akaratát képviselhesse. Ezek a kolostorok ereklyeként őrzik mély hitének dokumentumait. Bár sikeresen képviselte a közéletben egyháza érdekeit és elveit, mégis meggyilkolása után, 1980. február 23-én, II. János Pál pápa így méltatta érdemeit: Tanúságtételét „azáltal adta, ami volt, azáltal, amilyennek mutatta magát, de főleg családi élete által.” Vagyis nála nem kerülhetett végzetes ellentétbe családi élete és közéleti szereplése. Hogyan érte ezt el?

Nem alkudozott e két feladat követelményeivel, nem úgy érte el az egyensúlyt, hogy hol egyiknek, hogy másiknak kedvezett. Nyitottsága, türelme, derült kedélye egyetlen keresztény magatartást segített: a szolgálat szellemét. Éppen közéleti küzdelmei mutatják, hogy a tanítvánnyá tévő keresztény szolgálatról helyesen gondolkodott. Nem tévesztette össze a szolgáltatással, amely csak bizonyos elvárásoknak akar megfelelni – esetleg megfelelő ellenszolgáltatás reményében. A keresztény szolgálat ennél több. Olyat is képes nyújtani, amiről talán nem is tud az, akinek szolgálatot teszünk. És hogy ne legyen mindebből lelki diktatúra, akarata ellen is boldogítani akaró jozefinizmus, ahhoz kellett az a nyitottság, a személy következetes tisztelete, amelyet olyan sokan megcsodáltak már Vittorio Bachelet életében is. És megcsodálhatták halálában is. Szemtanúk vallomása szerint nem sokkal halála előtt jelentette ki, amikor azt ajánlották: hordjon fegyvert magával: „Ha meg kell halnom, haljak meg magam, nem akarom, hogy megöljenek más ártatlanoakat is, mint a Via Faninál történt, szegény (Aldo) Moro esetében.” Ugo Poletti bíboros a meggyilkolása előtti estén szintén figyelmeztette: „Professzor úr, ön egy ciklon közepében él.” Erre csak szokásos kedves mosolyával válaszolt, megjegyezve: „Mindig Isten kezében vagyunk.” Ez volt bátor nyitottságának végső magyarázata, nem valami fatalista meggyőződés, vagy vak hősködés.

Miért ölték meg a csendesszavú, derűs jogászprofesszort, a hitvalló katolikust, a közjó fáradhatatlan munkását? A gyilkos golyó talán nem személyének szólt, hanem annak az egészen más életfelfogásnak, amelyet egy terrorista sohasem érthet meg. Hiszen aki meghúzta a ravaszt, csak azt sejtette homályosan, hogy mit nem akar, de semmi elképzelése nem volt arról, mit szeretne: milyen életet, milyen berendezkedést a forrongó világban. A gyilkos golyó inkább szólt pozíciójának, a társadalomnak, amelynek szolgálatába szegődött, mint kedves egyéniségének. Ezt maga gyilkosa mondta el.

1984 tavaszán alkalom volt elbeszélgetni jezsuita testvérével, Alfredo atyával. Neve arról lett közismertté, hogy immár több, mint 30 terrorista lelki gondozását végzi szép eredménnyel a börtönökben. Köztük testvére gyilkosáét is. Úgy mondta: nem ő volt a jó pásztor, hiszen nem ő ment ezek után a csellengő bárányok után, hanem azok keresték fel őt. Egy karácsony előtti decemberi napon levelet kapott több hirhedt nevű gyilkos aláírásával a börtönből: szeretnének vele találkozni. A kellő engedélyek megszerzése után létre is jött az

első találkozás. Megtérésről szó sem esett. Csak azt kérték, mondjon szentmisét nekik. Az olvasmányt egy magát ateistának valló többszörös gyilkos olvasta fel, és kérték, máskor is hozza közénk a számukra még nem érthető szeretetet. A terroristák „megtérése” nem volt látványosan egyetlen pillanat műve. A csendes szó és Vittorio Bachelet égi segítsége azonban időben meghozta gyümölcsét. Ha gyümölcsseiről ismerjük meg a jó fát, akkor nem lehet kétségünk: Vittorio Bachelet életében is megmutatkozott, mit ér a kegyelem, az evangélium. Ma már más terrorista akciók áldozatainak rokonai is megbocsátó kezet nyújtanak a börtönökben szeretteik gyilkosainak, ezzel is tanúsítva, hogy a szeretet képes elsimítani a legmélyebb ellentéteket is.

Család és közélet határmezsgyéjén Vittorio Bachelet életében ott állt a szolgálat szelleme, amelynek végső titkát Krisztus keresztségében látta. Befejezésül méltóbb gondolatot nem idézhetnénk tőle, mint azt a programbeszédet, amelyet az Olasz Katolikus Akció megújítása érdekében mondott: „Attól a naptól fogva szerezhetjük meg szabadságunkat, amelyen Krisztus meghalt a kereszten... Meg kell tanulnunk, hogy csak a teljes áldozat szabadít meg minket, csak a teljes, a halálig való engedelmesség adja meg a megváltást, ami a végleges megszabadulás... Csak miután mindent odaadtunk, érthetjük meg a szeretetet és az életet a maga teljességében.”

Isten mindig újból odahajlik teremtményeihez, — nemcsak az emberhez, hanem mindenhez, ami csak van.

Az édesanya odahajlik gyermekéhez, az növekszik és jól érzi magát.

Két ember szeretetben egymáshoz hajol, az egyik rátámaszkodik a másikra, szüksége van rá. Holnap talán fordítva. Mindegyik fél hol ad, hol kap.

Ahol valaki szeretettel hajlik a másikhoz, valami visszaárad a szeretetből. Ez törvény. A válasz hangtalanul, mélységes mélyből jön. Öröm tölti el mindkettőjüket: az odahajlót és azt, aki megnyílik és elfogad.

Igy bezárul a mindent átfogó Szeretettől megindított kör.

A szeretet pedig attól való, aki maga a soha meg nem szűnő Szeretet.

(Ilse Wüppenhorst)

II. JÁNOS PÁL PÁPA APOSTOLI LEVELE AZ EMBERI SZENVEDÉS KERESZTÉNY ÉRTELMRŐL

„Salvifici Doloris”, 1984. febr. 11.

I. **Bevezetés.** — A tárgy mindig és mindenütt időszerű, különösen is a megváltás jubileumi évében. Arról van szó, hogy fölfedezzük az emberi szenvedés üdvösséges értelmét, s akkor szenvedéseinkből öröm virágozhatik ki (vö. Kol 1,24). Az Egyháznak, amely Krisztus kereszthalálából született, mindenekeelőtt a szenvedésben kell találkoznia az emberrel.

II. **Az emberi szenvedés világa.** — A betegségekkel járó szenvedést az orvostudomány már valamennyire gyógyítani ill. enyhíteni képes. De a szenvedés birodalma sokkal tágabb, magában embervoltunkban gyökerezik. A Szentírásban is számtalan példáját találjuk a lelki, erkölcsi, kollektív szenvedésnek. Keresztény hitünk szerint a teremtés, a létezés jó. A szenvedés a rossz, a baj megtapasztalásából fakad, vagyis a jó hiányából, eltorzulásából, tőle való megfosztottságunkból.

III. **Válaszkeresés a szenvedés értelmére.** — Elkerülhetetlenül fölmerül a kérdés: honnan és miért a szenvedés? életemben és a világban? Ez a súlyos kérdés nem egyszer istentagadásra is vezethet, amikor pl. ártatlan gyermekek szenvedését látjuk, vagy azt, hogy nagy bűnök mintha nem kapnák meg büntetésüket. Hogy az embernek szabad szíve egész szenvedélyével és nyugtalan értelme minden kínjával ilyen kérdéseket intézni Istenhez, azt mutatja Jób könyve, amelyet a Szentatyá hosszan fejteget. Isten rendre utasítja Jób barátait, akik szerint minden szenvedésnek büntetés-jellege van, és megvédi a szenvedő igazat. Mindamellet az Ószövetségben a szenvedés elsősorban mint Isten nevelő eszköze szerepel. Legmélyebb értelme azonban — épp úgy, mint minden létezőé — a szeretet. Ezt a választ csak Jézus Krisztus keresztségében adta meg nekünk az Isten.

IV. **Jézus Krisztus: a szeretet legyőzte a szenvedést.** — „Úgy szeretete Isten a világot, hogy egyszerűlött Fiát adta oda, hogy aki hisz benne, az el ne vesszen, hanem örökké éljen” (Jn 3,16). Jézus beszélgetése Nikodémussal rávilágít a szenvedés alapvető és végleges értelmére. Az ember akkor vesz el, ha elveszti az örök életet. Az üdvösség ellentéte tehát nem az ideigtartó, hanem az örök szenvedés: a kárhozat. Isten Fia, hogy ettől megmentsen, természetfölötti gyökereiben ragadta meg a szenvedést, amelyekből az emberiség történelme során kifejlődött. E gyökerek: a bűn és a halál. Jézus haláláig menő engedelmességével legyőzte a bünt, feltámadásával pedig a halált. Nemcsak eszkatológiai, ha-

nem bizonyos mértékig földi értelemben is. A földi-történelmi rossz és szenvedés nem választható el az ősbűntől, a „világ bűnétől” (Jn 1,29), az ember személyes cselekedeteinek bűnös hátterétől. Krisztus megajándékozta az embert az istengyermekség lehetőségével, s feltámadása a mi feltámadásunk kezdete. Így az evangélium fényében a földi szenvedést az örök boldogság eredményében viselhetjük. — A Megváltó földi életében mindig újra az emberi szenvedés felé fordult, vigasztalta, gyógyította a betegeket, a szomorúakat, az éhezőket. De ő is magára vette a legkülönbélebb szenvedéseket, még környezete megnemértését és ellenségei gyűlölködését is. Teljes tudatossággal tart halála felé, önként, ártatlanul vállalja mindent. A Szentatya itt részletesen elemzi Izajás 53. fejezetét Isten Szolgájáról. Jézus tehát nemcsak tanításával, hanem saját szenvedésével felel meg a szenvedés értelmét feszegető kérdésre. Olajfák hegyi imája leleplezi, mennyire igaz és kegyetlen a szenvedése, s éppen ezért mekkora a szeretet, amelytől indíttatva vállalja. A keresztben pedig emberileg átéli az Istentől való elhagyottságot, ami a bűn hatása. Keresztjéből, mint forrásból, élő víz fakadt; ott kapunk végleges választ kérdéseinkre.

V. Részvételünk Krisztus szenvedésében. — Krisztus szenvedésének erejében minden emberi szenvedés megváltott szenvedéssé vált, és minden ember hivatást kapott a Krisztus megváltói szenvedésében való részvételre. A szenvedés titkát azonban körülfogja húsvétnek, a feltámadásnak titka. A pápa mindezt bizonyítja Szent Pál leveleiből. Szendedésünk mindig felhívás lelki érettségünk tanúsítására. Ezt tették nemzedékek során a vértanúk és hitvallók. De még a nem hívő ember szenvedése is tükrözhet lelki nagyságot, amikor igaz ügyért veszi magát. Pálnál ismételt találkozunk az evangéliumi paradoxonnal: „amikor gyöngé vagyok, akkor vagyok erős”. Ebben az értelemben szenvedni annyit jelent, mint különösen fogékonyvá válni Isten üdvözítő erejének hatásai iránt. Így juthat el az ember odáig, hogy „örömet szenved” a Titokzatos Test javára. A megváltás műve Krisztusban természetesen teljes és túláradó, de az Egyház a történelem folyamán, tagjai révén állandóan merít belőle, és így az egyszer beteljesedett megváltás a szeretet dimenziójában bizonyos értelemben állandóan folytatódik.

VI. A szenvedés evangéliuma. — Krisztus oldalán egyedülálló közelségben találjuk a szenvedésben is Édesanyját. Majd az apostolok tapasztalata és szava révén a szenvedés evangéliuma az Egyház új meg új nemzedékei számára kimeríthetetlen forrássá vált. Megvilágítja a szenvedés értelmét és üdvösséghez vezető erejét az Egyház küldetésében is. Krisztus olyan követelményeket támaszt tanítványaiával szemben, amelyeket csak önmegtágadás árán lehet teljesíteni. Kilátásba helyezi, hogy őérette üldözni fogják őket; de megerősíti bátorságukat a feltámadás bizonyosságával. A tanítványok sorsa a szenvedés első fejezete az Egyházban. A továbbiakat a történelem folyamán írják mindazok, akik „Krisztussal” szenvednek, emberi bajukat az ő üdvözítő szenvedésével egyesítve. Az ilyen szenvedés bensőleg közelebb visz Krisztushoz; sok szent ennek köszönheti mélyebb megtérését. A tehetetlen nagybeteg, aki belső érettséget és

lelki nagyságot tanúsít, megragadó lecke az egészségesnek. Az érési folyamat nem egyforma; főleg az elején sokszor jár nehézségekkel. Már a kiindulási pont: az illető készsége is különböző. Emberi dolog, hogy először szinte mindenki tiltakozik a szenvedés ellen, emberi síkon keres választ értelmére. Krisztustól nem elvont választ kap, inkább a felhívást: Kövess engem! Kereszteddel végy részt a megváltás művében! Az a benső meggyőződés, hogy a szenvedő testvéreinek üdvösségét szolgálhatja, legyőzi a haszontalanság, a csüggedés érzéseit. És az Egyház annál sürgetőbben kéri a szenvedők segítségét, minél nyomasztóbb a bűn terhe a mai emberiségen.

VII. **Az irgalmas szamaritánus.** — A példabeszéd mondanivalója számunkra a pápa szerint az, hogy nem szabad elhaladnunk a szenvedő mellett. Mindenki, aki megáll szenvedő embertársánál, és ha módjában van, tevékenyen is segít rajta, ilyen irgalmas szamaritánus. A szenvedésnek tehát arra is kell szolgálnia, hogy fölébressze a szeretetet, az önzetlen odaadást. Pl. az orvosok, betegápolók hivatása evangéliumi tartalmat hordoz. Megérdemlik elismerésünket és hálaírást. Külön kiemeli itt a pápa a mellékhatásként, önként adott segítséget. Ha ez evangéliumi indítékokból fakad, s még inkább ha egyházi keretben, társulásban végzik, apostoli munkának számít. Mindezek a szolgálatok előmozdítják, hogy a társadalom életét erkölcsi alapértékek — emberi szolidaritás, keresztény felebaráti szeretet — hassák át, szöges ellentétben a gyűlölet, az erőszak, a kegyetlenség, az emberek megvetése vagy a rideg közöny különböző formáival. A szenvedés keresztény szemlélete tehát kizár minden passzivitást ezzel a szükségszerűséggel szemben. Krisztus megtanította bennünket, hogy szenvedésünkkel jót hozunk létre, a szenvedővel pedig jót tegyünk. Ez a ketős tétel világítja meg a szenvedés végső értelmét.

Befejezés. — Ez tehát a szenvedés természetfölötti, de egyben mindenestül emberi értelme és jelentősége. Mindamellet a szenvedés misztérium marad, hiszen a megváltás titkával áll összefüggésben. A Szentatya, Mária és a szentek közbenjárását kérve, további segítséget vár a szenvedőktől az Egyház és az emberiség számára. „A jó és rossz közötti rettenetes harcban, aminek színhelye korunk, győzzön szenvedésetek a Krisztus Keresztjével való egységben!”

R.

A PÁPA APOSTOLI LEVELE A SZERZETESEKHEZ AZ ISTENNEK SZENTELT ÉLETRŐL A MEGVÁLTÁS TITKÁNK FÉNYÉBEN

„Redemptionis donum”, 1984. márc. 25.

I. **Üdvözlés.** — A megváltás jubileumi éve megtérésre és kiengesztelődésre szólít. Minden hívőnek szól ez, de különösen is a szerzeteseknek, akik fogadalmuk révén szorosan Krisztushoz tartoznak, és a keresztény élet teljes megvalósítására töreksenek. A Szentatya a szeretet szavaként intézi hozzájuk ezt az írást.

II. Hivatás. — A szerzetesi hivatás belső szerkezete kiviláglik Jézusnak a gazdag ifjúhoz intézett szavaiból. Jézus „rátekintett és megszerette“: a hívás mindig személyes találkozásnak, az Úr szerető tekintetének gyümölcse, amely a szívbe hatol. Felszólítja a tökéletességre, aminek első feltétele az evangéliumi szegénység, — mennyire időszerű ez a fogyasztói társadalmak korában! „Azután jöjj és kövess engem.“ A hivatás lényege az elkötelezés Jézus Krisztus élő személyiségének.

III. Az élet odaszentelése. — A II. Vatikáni Zsinat tanítása szerint a szerzetesi fogadalom a keresztségi fogadalom teljesebb kifejezése. Isten népe minden tagja prófétai, papi és királyi hivatást kapott Krisztus messiási küldetésében osztova. A szerzetesi fogadalom teljes önátadást jelent a Szentháromságnak, aminek kifejezése és egyben eszköze az elkötelezés az evangéliumi tanácsokra. Már a keresztség a régi ember halála és az újnak feltámadása. A fogadalomtételkor ez megismétlődik. A fogadalom egyben a jegyesi szeretet szövetsége Jézussal, az Egyház Völegényével.

IV. Evangéliumi tanácsok. — Az evangélium Jézusnak sok „tanácsát“ tartalmazza; de ezek között kulcshelyzetet foglal el a szegénység, szüzesség és engedelmesség. Bizonyos értelemben az üdvösség egész ökonómiáját magukban foglalják. Ennek az ökonómiának lényege az egész világ átalakítása belülről, az ember szívéből kiindulva. Az Istennek szentelt élettel az Atya szeretetéhez kötjük magunkat, ami az egész teremtést átfogja, de egyben törekszik legyőzni mindazt, ami nem Istentől való. Az emberben rejlő rendetlen kívánságok (vö. 1Jn 2,16) megrontották viszonyát a világhoz. Már most az evangéliumi tanácsok a legradikálisabb eszközök arra, hogy átalakítsák az ember szívében a világhoz és önmagához való viszonyát. Ugyanakkor részvételt jelentenek Krisztus önküresítésében. Belekapcsolnak a hűsvét kettős titkába: halál önküresítésben, — feltámadás új életre. A lemondás nem öncél, hanem arra szolgál, hogy tökéletesebben megtaláljuk magunkat Krisztusban (vö. Fil 3,8k).

V. Szüzesség — szegénység — engedelmesség. — A szüzesség a Krisztus iránti jegyesi szeretet kifejezése (1Kor 7,34), szabad döntés a házasság nélküli élet mellett a mennyek országa kedvéért (Mt 19,10-12). Átala Isten országa mintegy megjelenik világunkban. — Az evangéliumi szegénység végső magyarázata Isten odaadása a megtestesülésben: Jézus gazdag volt, de érettünk szegénnyé lett (2Kor 8,9). Ezzel tett gazdaggá minket. A szegénység: önmagunk és mindenünk odaajándékozása Isten példájára. Ez nekünk is el nem múló kincset biztosít a mennyben (Mk 10,21). — A megváltás lényegét Jézus végső-kig menő, szerető engedelmsége alkotja az Atya iránt (Fil 2,7k, Róm 5,19). Ennek nyomába lép a szerzetes. Az emberi természetet önző, inkább uralkodni vágyik, mint szolgálni; az engedelmség útján Krisztus példájára Isten akaratát akarja teljesíteni. Föltétel nélküli odaadás ez a Szentléleknek, aki mindenekelőtt az egész Egyházban működik, de az egyes szerzetközösségek alkotmányát is ihlette. Ebből folyik a szerzetes engedelmsége törvényes előljáróinak, akik Isten képviselői számára. Az előljáró viszont gondolja meg, hogy

hivatalát a szolgálat szellemében kell gyakorolnia, hallgassa meg szívesen testvéreit, ha a döntés az ő felelőssége marad is. Az önkéntes engedelmesség a belső szabadság különleges kifejezése.

VI. Szeretet az Egyház iránt. — A szerzetesek az Egyházban Isten szeretetének és a megváltás művének tanúi, amire a mai világnak nagy szüksége van. A Szentatya ezért az Egyház háláját fejezi ki nekik, és számol további nagylelkű közreműködésükkel, mindig összhangban a tanítói hivatallal és püspökökkel. Fáradozzanak személyes és közösségi síkon is egyháztudatuk megújulásán. Ismerjék meg és tartsák meg hűségesen a Zsinat szellemében átdolgozott új szabályzatukat. — A krisztusi szeretetből folyik az Egyház apostoli munkájában való részvétel is, az alapító különös karizmájának megfelelően. Ezek a sajátos kegyelmi adományok az Egyház és a világ különböző szükségleteit elégítik ki történelme során. De bármilyen fontosak is az apostoli művek, a legalapvetőbb apostoli tett mégis az marad, hogy mi a szerzetes az Egyházban, a világban. Nagyon fontos a kölcsönös szeretet tanúságtétele, a testvéri szellem a közösségben, hiszen erről ismeri meg a világ, hogy Jézus tanítványai (Jn 13,35). Amellett nagy érzékkel kell az emberiség szükségei és szenvedései felé fordulniok.

VII. Befejezés. — A pápa Istenhez fordul, hogy sok nagylelkű fiatalat küldjön erre az útra. Segítsen ebben a szerzetesek imája és példája. Végül Máriára mutat, mint az Istennek szentelt élet mintaképre; legyen ő különleges támaszuk, hogy hűek maradjanak a hűséges Istenhez.

R.

A PÁPA APOSTOLI LEVELE A VILÁG PÜSPÖKEIHEZ LIBANONRÓL

1984. máj. 1.

Kedves Püspöktestvéreim! Üdvösségünknek az elmúlt napokban ünnepelt nagy titkai emlékünkebe idézték, milyen áron váltott meg bennünket Krisztus, „aki vétkeinkért halált szenvedett és megigazulásunkért feltámadt” (Róm 4,25). Az egész Egyház Alleluját énekelt abban az örvendő tudatban, hogy hordozza az élet és remény üzenetét, amit a húsvét az emberiségnek felkínál.

De az, hogy tudunk Krisztus győzelméről a sötétség fölött, még csak súlyosbítja gondjainkat, hiszen tudjuk, mennyi testvérünk van még kiszolgáltatva a gonosznak minden formájában, különösen is a háborúnak és szörnyű következményeinek. Ezért összeszorul a szívem, mikor arra a drámára gondolok, amit Libanon immár tíz éve átél.

Libanon ma szenvedést jelent a világnak és az Egyháznak, mert emberek szenvednek benne, akik testvéreink, s aggodalommal tele néznek a jövő elé. Éppen most intéztem üzenetet minden libanonihoz, ismételten kifejezve benne bizalmamat az országban és minden olyan polgárban, akik segídeni kíván-

nak egy új ország megszületésében, úgy, hogy egyidejűleg hű maradjon értékes szellemi örökségéhez.

Szeretném, hogy ez az üzenet az egész egyház üzenete legyen. Ezért figyelemtekbe ajánlom, tiszteletreméltó Testvéreim, hogy hozzátok egyházközségeitek tudomására. Ösztönözze ez az üzenet az imát, és indítsa a béke és igazság minden barátját meggondolásra egy nép drámáját illetően, amelynek már túl soká kell szenvednie erőszakos cselekmények miatt.

Mi mint keresztények csak a béke építőmesterei lehetünk; azé a békéé, amelyre a Boldogságok tanítanak, azé a békéé, amely egyszerre ajándék és feladat, mindegyikünk műve.

Ez a szolidaritás azonban még parancsolóbb kötelességgé válik, ha a szenvedők egyben keresztény testvéreink is. Tudják meg, hogy lelkileg részt veszünk sorsukban, tudva, hogy ugyanegy családhoz tartozunk. Nem felejtjük el őket. Mi több: számítunk rájuk és jelenlétükre egy demokratikus Libanonban, amely nyitva áll a többieknek a kultúrákkal és vallásokkal folytatott párbeszédben. Csak így maradhat meg az ország, csak így biztosíthatja létét szabadságban és emberméltóságban. Ezenfelül a kereszténység fejlődése Libanonban előfeltétele a keresztény kisebbség jelenlétének Közél-Keleten. A pápa és a teljes Egyház tudja ezt. Semmi kétség: minden keresztény egyházközség az egész világon hozzá szeretne járulni ezeknek a keleti egyházaknak a megvédéséhez, hiszen ők voltak hitünk bölcsője és nagyon sokat köszönhetünk nekik. Számíthatnak az egész katolikus Egyház erkölcsi és lelki támogatására.

Ezért felhívlak benneteket, tiszteletreméltó Testvéreim, imádkozzatok és imádkoztassatok libanoni keresztény testvéreinkért, hogy legyen bátorságuk hinni a jövőben, és mindinkább püspökeik köré csoportosuljanak, hogy mint egyház Isten nevét vigyék polgártársaik közé. Abban a Libanonban, amely még mindig mindenféle szakadás és korlát között gyötrődik, elsőrangúan jelentős, hogy a keresztény közösség az egység és a kiengesztelődés kovászát képviselje.

Imádkozunk nem keresztény libanoni testvéreinkért is, akik a keresztény hitet valló polgártársaikkal együtt írták meg Libanonnak, a találkozás és párbeszéd országának történetét. Hogyan ne lennének képesek ugyanazon a földön élő, magukat ugyanegy Isten gyermekeinek tekintő emberek végre véget vetni az erőszakos tettek és a bosszúállás szomorú epizódjainak, hogy közösen szegezzék szemüket a fölépítendő jövőre? Micsoda katasztrófa lenne a világnak, ha a két fél odáig jutna, hogy a vallás nevében kölcsönösen kizárja egymást! Az arab világ keresztényei a maguk részéről mindig otthon érezték magukat ezen a vidéken, hozzájárultak a kultúra és haladás üzenetének terjedéséhez, s ennek mindenki haszonélvezője volt.

Végül pedig kérjük az Urat: adjon jó sugallatokat Libanon barátainak mindenütt a világon, különösen azoknak, akik a politikai döntések síkján felelősek. Senki se engedjen a csüggedésnek, inkább legyen mindenki készen tovább segíteni Libanonnak, hogy újra megtalálja eredeti jellegét! Aki csak szereti ezt

az országot, annak mind segítenie kell a libanoniaknak, hogy saját erejükből, a törvényes hatóságok segítségével újra felépítsék. Ez csak akkor sikerülhet, ha mindenki, Libanonban és másutt, kész feláldozni saját érdekeit, hogy mindenki közös java érvényre juthasson.

Ezeket a megfontolásokat bízom rátok, tiszteletreméltó Testvéreim, hogy a libanoniaknak küldött üzenet a tiétek is legyen és azoké, akikért lelkipásztori felelősséget hordoztok. Mint ahogy első hittestvéreink „egy szívvel, egy lélekkel, állhatatosan imádkoztak . . . Máriával, Jézus anyjával” (Csel 1,14), úgy egyesüljünk mi is állhatatos imában a libanoni egyházzal; jusson osztályrészül a kegyelem, hogy Krisztusnak húsában hordott keresztyéből erőt meríthessen élni Isten jelen pillanatát, a testvériség és kiengesztelődés ideálját. Még egyszer ki szeretnénk fejezni nagyrabecsülésünket a nem keresztyén libanoniak iránt is, és imádkozunk Istenhez, világosítsa meg őket, hogy ellenálljanak az oly könnyen kiváltható szakadások és bizalmatlanság kísértésének.

Bárcsak Isten elégséges bátorságot és hitet ajándékozna mindenkinek, hogy az ember győzzön a sötétség fölött! Különben nem ez lesz az első alkalom, hogy a libanoniak szembeszegülnek a megpróbáltatással és bizonytalansággal.

A boldogságos Szűz Mária könyörgő imájára bízunk ezeket a kívánságokat és kéréseket, hogy Libanon hamarosan ismét a mindenkinek szóló reménység jele legyen az ottani népek és a világ számára.

Különös szeretettel az Úrban küldöm apostoli áldásomat.

„A mély szeretet, amivel régóta viseltetem ez iránt az ország és súlyosan megpróbált lakossága iránt — írja a Szentatyja a libanoniakhoz intézett külön üzenetben —, úgy gondolom, felhatalmaz, hogy egy barátságos szót intézzek minden libanonihoz, katolikusokhoz, keresztyénekhez és muzulmánokhoz. Tudom, hogy utat talál a szívükhöz! Húsvétnek, az élet kinyilatkoztatásának hasonlíthatatlan fényében teszem ezt. Mert ha a libanoniaknak az adott körülmények között valamire szükségük van, akkor bizonyára a feltámadásról szóló, a jövőbe mutató szóra!” Biztatja őket, ne rendüljön meg bizalmuk az országban és saját értékeiben: régi kultúrájában, a kölcsönös megértésben, a szellemi nyíltságban, a párbeszédben. Mindennek a holnap Libanonját is jellemeznie kell. Őrizték meg bizalmukat az emberekben, a közös munka lehetőségében! „A vereségek, az elkeseredés, a harcok, még az öldöklések sem olthatják ki soha teljesen az apró lángot, ami minden ember szívében ott pislákol, aminek a neve szeretet, és amivel leginkább hasonlít Istenhez.” Mindenki felelős az ország jövőjéért, mindenkinek készen kell lennie a lelkiismeretvizsgálatra, a lemondásra valamiről, ami kedves neki, a közös érdekében. A keresztyéneknek különösen nagy a szerepük az ország erkölcsi újjáépülésében. Hozzájuk fordul most különösen a pápa. Ők a mai Libanonban „a remény felelősei.” A remény a feltámadt Krisztusból fakad. Húsvét Lelkének gyümölcseivel „teremtsetek ott, ahol éltek és dolgoztok, testvéri légkört. Fáradozzatok azon — anélkül, hogy együttüek lennetek —, hogy bizalmat ébresszettek a többiekben, és találékonyan segítsétek győzelemre a megbocsátás és könyörület megújító erejét.” Ugyanakkor védjék meg az evangélium hirdetésének és a közös életnek szabadságjogait. Az egész egyház velük érez és büszke áldozataikra. Közösségi tanúságtételükkel igyekezzenek legyőzni a háború szította mesterséges ellentétet. „A libanoni egyháznak profétai módon a párbeszéd és a kiengesztelődés szolgálata kezesének kell lennie, amelynek forrása Krisztus Szívében van.” Működjenek közre minden jóakarató

honfitársukkal — és azok vannak többségben. Felelősséget viselnek a jövő nemzedékekért is.

A pápa reményeit és óhajait Libanon Nagyasszonyára bízta. Szerető atyai áldását küldi valamennyiüknek, különösen is a betegeknek, sebesülteknek, a szeretteiket gyászolóknak, a jövőért aggódó fiataloknak, a keresztényeknek és mindazoknak, akik szabad, sugárzó Libanon után vágyakoznak.

A CSALÁD, AZ EMBERSÉG ISKOLÁJA

A pápa beszéde 1983. nov. 6-án

1. Nagyon örülök, hogy fogadhatom Önöket a hetedik nemzetközi család-kongresszus alkalmából, amelyet szerveznek, és arra biztathatom: folytassák tanulmányaikat és működésüket a család ügyének előmozdítására. Így mint különböző hivatású és más-más környezetből érkezett keresztények, állampolgárok és családfők egyesítik tapasztalataikat, gondjaikat, terveiket és — erről is meg vagyok győződve — bizonyosságaikat.

A mostani kongresszus témája — Család és társadalom — folytatja és kiegészíti már más szempontból megkezdett gondolkodásukat. Köre igen nagy. Önökre hagyom, hogy elmélyítsék, és határozott irányelveket vonjanak le belőle a cselekvésre. Állításuk szerint jobban el akarják kötelezni magukat a társadalomban, hogy így több családot tudjanak segíteni gyermekeik nevelésében. Ennek kezdete a személyes haladás a jobb felé, saját gyermekeik tárgyilagosabb megismerése, és ráébredés arra, hogy mások gyermekeivel is törődniök kell.

2. E területen először is szilárd meggyőződés szükséges, hogy a családnak mind a társadalomban, mind az Egyházban eredeti és alapvető helye van. Hallgassák meg együtt újra az Evangélium szavát, az Egyház tanítását, ami feltárja a család sajátos jellegét, benső erőforrásait, küldetésének jelentőségét az emberek és Isten államában (vö. Familiaris consortio 86. sz.). De nincs szükség rá, hogy újból idézzem a keresztény család feladatairól szóló apostoli buzdításom fontosabb helyeit, hiszen olvasták és átgépezték. Meg vannak győződve, hogy „az emberiség jövője a családon át vezet”, hogy lehetővé kell tennünk számára a neki kijáró szerepet. De nem elég magasztalni a családot és megerősíteni jogait: konkrétan kell nézni, hogyan lehet taglalni a család és a társadalom feladatait. Rövid találkozásunk csak a problémák föl-idézését engedi meg. Egyszerűen azt mondanám: egyfelől a családnak megvan a sajátos küldetése tagjainak szolgálatában, megvannak a jogai, tehát szükség van a társadalom segítségére, hogy gyakorolhassa őket, — másfelől megvannak a kötelességei a társadalom iránt, hogy hozzájáruljon a közösség szolgálatához.

3. Igen, a társadalom bizonyos értelemben a család szolgálatára való, tisztelnie és támogatnia kell, mint „sajátos és elsődleges jogot élvező társulást”, anélkül, hogy a helyébe tolna magát, anélkül, hogy erő-

szakosan beavatkoznék felelősségi körébe vagy a családszövetségek kezdeményezéseibe. Ezen a téren a többenél még inkább a szubszidiaritásnak kell érvényesülnie.

Hogy csak néhány jellegzetes példát idézzek: akik családot akarnak alapítani, azoknak joguk van elvárni a társadalomtól, hogy kedvező erkölcsi, nevelői, társadalmi és gazdasági feltételek közé kerüljenek. Különösen a házasság intézményes értékét kell a közhatalomnak támogatnia.

A családnak joga van a társadalom segítségére abban a feladatban és felelősségben, amit a gyermekek világra hozatala és nevelése jelent; a népes családoknak különösen joguk van megfelelő segítségre.

A szülők vagy gyámok támogatását nélkülöző gyermekeknek és az árváknak különleges oltalmat kell élvezniük a társadalom részéről. Ilyen esetben az állam törvényhozásának meg kell könnyítenie, hogy erre alkalmas családok befogadhassák őket.

A nevelést illetően: a szülőknek – akik gyermekeik legelső és legfontosabb nevelői maradnak – joguk van az erkölcsi és vallásos meggyőződésük szerinti nevelésre, következésképp az e célra szükséges iskolák vagy más eszközök szabad megválasztására.

Meg kell kapniuk a társadalomtól a szükséges segítséget és támogatást a segítők igazságos elosztásával. A vallásos és erkölcsi, valamint a szexuális nevelésnek mindig a szülők figyelmes vezetésével kell történnie.

4. Másfelől a családok joga és kötelessége, hogy a társadalom szerkezetében gyakorolják szociális szerepüket. Ennek a szolgáltatásnak hozzá kell járulnia a társadalmi viszonyok minőségéhez, az erkölcsi légkörhöz, amitől a közösség erkölcsé függ.

Ha a család betölti küldetését tagjait illetően, akkor már magában véve is az emberség, a testvériség, a szeretet, a közösség iskolája, s a belőle kikerülő állampolgárok képesek lesznek gyakorolni azt, amit társadalmi szeretetnek mondanék, mindennel együtt, amit ez szükségképpen magában foglal: nyitottság, az együttműködés szelleme, igazságosság, szolidaritás, béke és a meggyőződéshez való bátor ragaszkodás.

Ott van azután az együttműködés egész területe szülők és nevelők között az iskola keretében, vagy iskolán kívüli programok megszervezésében, ahol a keresztény családok részvétele igen termékeny lehet.

Gondolok még a családpolitika kidolgozására is, mindarra, ami általában a család jogi és társadalmi helyzetére vonatkozik, valamint azoknak a családoknak segítségére, amelyek anyagilag vagy erkölcsileg kedvezőtlen helyzetben vannak. Jelentős szerepe van itt a családok és főleg a családszövetségek hozzájárulásának, s Önök ennek bizonyára nagyon is tudatában vannak.

És hogyan feledkezhetnének meg a tömegtájékoztatási eszközök – sajtó, prospektusok, rádió, televízió, mozi – egyre növekvő befolyásáról, hogy a hitvesi szeretetet, a házassági előkészületet, a házasság intézményét, a család minden értékét úgy mutassák be, ahogyan kedvez az erkölcsi nemességnek?

Nemcsak örökösre van itt szükség amiatt, ami – sajnos! – a család válságának elmélyülését kockáztatja, hanem pozitív hozzájárulást kell adni: Azok a családok, amelyek a keresztény hit világánál a házasság eszményét igyekeznek megvalósítani, tegyenek erről világos tanúságot a hírközlő eszközökben, sőt kövessenek el mindent, hogy az újságírás és a népszerű énekek is figyelembe vegyék ezt.

Végül világosan meg kell vizsgálniok a mai kultúra egészében adódó helyzeteket, mindazzal, ami bennük hiányos és veszélyes, de az esélyekkel és kezdeményezési lehetőségekkel is. Így tudnak majd igazi párbeszédbe kerülni azokkal, akik hozzájárulnak az erkölcsök kialakításához, gyakorolni az önökre eső felelősséget, megfelelő, realista és hatékony orvosságokat ajánlani, mindenekelőtt pedig szüntelenül tanúságot tenni a család keresztény szemléletéről, aminek megismerésére és értékelésére akkora szükség van társadalmunkban. Az „Evangelii nuntiandi” apostoli buzdítás a kultúrák evangelizációjáról beszélt; a család, ma jobban mint valaha, ilyen evangelizálandó valóság.

Milyen csodálatos munka a család és az egész társadalom érdekében, az Egyház érdekében, amely annyi címen számít a családokra! Hogy ez a szolgálat hatékony legyen, az nyitottságot tételez fel és az együttműködés keresését azokkal, akik a különböző egyházi és társadalmi mozgalmak és társulások keretében ezzel foglalkoznak.

Nagyon örülök, hogy alkalmam volt erre buzdítani Önöket. Kérem a Szentlelket, ajándékozza Önöknek világosságát és erejét, s egész szívből megáldom Önöket és családjukat.

A CSALÁD A MAI VILÁGBAN

A francia püspöki családbizottság üzenete, 1984 március

I. A család szerepe pótolhatatlan

A család mai helyzete megdöbbentő. Leértékelték. Ugyanakkor minden kutatás a boldogság helyének mutatja.

Családunk mindenképpen mély jegyet nyom ránk. Bizonyára megvannak a családnak is a maga határai; de pótolhatatlan a szerepe mindegyikünk és az egész társadalom életében.

Viszont az igazi családi környezet nélkül felnövő gyermekek mintegy soha be nem gyógyuló sebet hordanak. A családtól megfosztott felnőttek pedig mindig egy kicsit egyedül érzik magukat.

Pótolhatatlan szerep. Miért? hol?

a) A személynek

Azért vagyunk, hogy szeressünk és hogy szeressenek. A család ölén fedezi föl ezt az ember először.

Ott föltétel nélkül befogadnak, nem kell igazolnunk jelenlétünket. És minél törékenyebbek, sebezhetőbbek vagyunk, annál több erőt kapunk a többiek gyöngédségéből.

Ott tanulunk meg lenni. Fölfedezzük, hogy vagyunk valaki. És ugyanakkor fölfedezzük, hogy nem vagyunk a világ közepe. Befogadjuk a mellettünk létező többieket. Megtanulunk szeretetet kapni, szeretetet adni, és önmagunkat is szeretni.

b) A társadalomban

A családban csírázik ki és nő meg a szabadság és a társas élet. Egészen addig a fordulópontig, amikor a gyermekek elhagyják a családot, gyakran azért, hogy ők maguk is családot alapítsanak. Közben a nagyszülők, majd a szülők visszatérnek az atyai Házba; haláluk emlékéünkbe idézi, hogy csak vándorok vagyunk e földön.

A családban kezdünk messzebbre is látni, fölfedezni más emberi közösségeket: az iskolát, a várost . . .

Persze családjaink nem tökéletesek; ismernek mindenféle csalódást, összeütközést, néha lázadást. De egyben a bocsánat, a kiengesztelődés helyei is. Ott tanulunk meg együttesen emberi történelmet alkotni anélkül, hogy engednénk az erőszaknak vagy a végzetszerűségnek.

c) Az Egyházban

Ott lépünk be a szent történelembe is. A család, mint Isten szeretetének visszatükröződése a házasság szentsége által, az a hely, ahol rendes körülmények között mindenki fölfedezi, hogy Isten föltétel nélkül szeretett gyermeke, arra hivatva megszámlálhatatlan testvérével együtt, hogy egészen felnőtté legyen, küldetést tudjon betölteni az Egyházban.

A keresztyén családban szülők és gyermekek kölcsönösen evangelizálják egymást. És így bekerülnek egy nagyobb családba, az Egyházba, s ott találkoznak „az Atyával, akitől minden család származik az égben és a földön” (vö. Ef 3,15).

Ez a lelki születés és növekedés megkívánja az egyéneknek és magának a családnak a megtérését. Mint minden emberi valóság, ez is rászorul a megváltásra.

II. Megosztott felelősség

a) Házastársak és szülők

A családok, különösen ma, mindenki nagy figyelmének tárgyai, kezdve a fiatalokon. Ugyanakkor igen esendőek.

Nehezek a gazdasági viszonyok. A távolban végzett munka gyakran szét-szórja a családokat, a hazaiakat és még inkább a bevándoroltakat. A munkanélküliség elveszi a fiatalok bátorságát és a családi tűzhelyek szilárdságát.

A felfogás fejlődik. A jobban megtervezett termékenység, a családon belül kialakuló új viszonyok, a nő helyzetének firtatása igen pozitív jelek.

De az elkötelezéstől, a tartós vállalástól való félelem, a „máris, azonnal” kultusza, a fiatalok összeköltözése, a termékenység bármilyen eszközzel történő meggátálása, beleértve még a magzatelhajtást is – mindez rombolja a családot, aláássa a hűséget és kiszélesíti a nemzedéki ellentétet.

Hány szülő esik kétségbe, amikor látja, hogy gyermeke „tékozló fiú” vagy lány lesz, mint egykor az evangéliumi?

Hány fiatalnak hiányzik a szilárd és sugárzó otthon, amihez kedvük támadna hasonlítani?

Hány elvált szülei közt hánykódó gyermek nélküli a személyiség egyen-súlyához annyira szükséges érzelmi biztonságot?

b) Az állam hatalom

Mindebben az államhatalom sokat tehet. A család intézményét aláaknázó állam öngyilkosságot követ el. Ezzel szemben az építő jellegű családpolitika a jövőt munkálja. Például azzal, hogy biztosítja az igazságos gazdasági és jogi feltételeket a családoknak, különösen a népes családoknak. De mindenekelőtt azzal, hogy tiszteletben tartja a természetes közösségeket. A családoknak joguk van, hogy eszményük szerint neveljék gyermekeiket (föltételezve, hogy ők is tiszteletben tartják a közjót). Az állam tehát nem léphet a családok helyébe az iskolázás és nevelés terén, különben súlyosan fenyegeti az egész közösség harmonikus növekedését.

c) Társulások

Az állam sokat tehet, de nem mindent. Éppen a lényegeset nem, mert az magukban a családokban játszódik le. Van azoknak még elég emberi segítségforrásuk, hogy megtalálják a szeretet és az élet útját – a kettő ugyanaz.

A hitvesi és családi szeretetben az újjászületés energiája feszül, és ezt mozgósítani kell, először az otthonokban, de a családi, szakszervezeti, kulturális és más társulásokban is, hogy biztosítsuk a jövőt.

III. Hálaadás és küldetés

Főbenjáró családi feladatok ezek. Már sokan teljesítik őket bátor örömmel. Együtt adunk érte hálát az Úrnak.

Az imádságban és a szentségi életben hallgassunk Istenre és másokra. II. János Pál apostoli exhortációja a családról ajánlgatja ezt. Elégé ismerjük-e?

Folytassuk a munkát az ország minden közösségével, de azokkal a keresztényekkel is, akik segítik a családokat, hogy hivatásuknak és küldetésüknek éljenek. A házassági előkészítőn kezdve a legkülönbözőbb családi csoportokig nem hiányzanak a rátk váró mozgalmak.

Minthogy a család szerepe olyan fontos azok irányában, akik nélkülözik, miért ne gyakorolnánk a családi vendégszeretetet?

És ti, gyermektelen szülők, megkérdeztétek-e már magatoktól, nem arra hív-e az Úristen, hogy szüleiket nélkülöző gyermekeket fogadjatok be?

Azt se feledjétek, hogy a család nem abszolútum: tudtok-e támogatást adni azoknak a gyermekeiteknek, akiket az Úr arra szólít, hogy mindent elhagyva őt kövessék?

Az idén március 25-én, a Szentatya hívására, a katolikus családok a szent-évet ünneplik, imájukban az egész világ családjait hordozva.

A Szentlélek segítsen benneteket, hogy tanúságot tegyetek Istennek a szerelemre és a házasságra vonatkozó szándékáról!

A názáreti Szentcsalád segítsen benneteket, hogy teljesen és örvendezve éljétek hivatásotokat ember és Isten szolgálatában. Mert „az emberiség jövője a családon át vezet” (Familiaris consortio 86. sz.).

A hat legfontosabb szó:

- Készséggel elismerem, én csináltam a hibát.

Az öt legfontosabb szó:

- Én igen büszke vagyok rád!

A négy legfontosabb szó:

- **Mi a te véleményed?**

A három legfontosabb szó:

- **Kérlek, légy szíves.**

(A New York-i Kat. Orvosmisszió Testület lapjából)

A MEGVÁLTÁS JUBILEUMI SZENTÉVE UTÁN

„Látjuk, amint bezárul ennek a templomnak szent kapuja – imádkozta egy kis sajnálkozással, de nagy bizalommal hangjában a Szentatya húsvétvasárnap a Szent Péter bazilikában –; de bizonyosan tudjuk, hogy a te kegyelmed kapuja soha be nem zárul azok előtt, akik hisznek szeretetedben, és hirdetik irgalmaságodat. Hagyd nyitva hát, szent Atyánk, kegyelmed kincstárát, és engedd, hogy mindazok, akiket ebben az évben a bűnbánatra, a megtérésre, a kiengesztelődésre hívtál, kitartsanak az új életben, megerősödjenek Szentlelked által, és így földi vándorútjuk végén házad örömébe jussanak.“

A megváltás jubileumi szentévé a pápa nyilvánvalóan előkészületnek, mintegy hídnak szánta az ezredfordulói „nagy” szentév felé. Amikor bejelentette, sokan meglepve, sőt vegyes érzelmekkel fogadták. Olyan vélemények merültek föl, hogy az ilyen tömegmegmozdulások ma már nem eléggé korszerűek. Utólag kiderült: megint csak neki lett igaza. Az első szembetűnő dolog az volt, hogy az emberek a világ minden tájáról nagyon is fölfigyeltek a hívő szóra, és egyéni- és csoportosan is az egész jubileumi idő folyamán csak úgy özönlöttek Rómába. Akárhányszor nem volt elég a két részletben megtartott szerdai általános kihallgatás, a Szentatyának más napokon is egymás után kellett fogadnia a zarándokcsoportokat. A „mennyeségnél” – több mint tíz millió – azonban sokkal vigasztalóbb a „minőség”. Mario Schierano, a jubileumi központi bizottság elnöke megállapítja, hogy a zarándokok magatartásában kifejezetten a valóságos, a lelki elem uralkodott. Nem turista vagy kulturális céllal érkeztek, hanem hogy elnyerjék a szentévi búcsút, és a szentségekhez járuljanak. Akárhány olasz hívő éjszaka utazott, a délelőtti folyamán elvégezték ájtatosságukat, tarisznyából ettek valamit, és máris indultak vissza. Igazi „búcsújárás” volt ez így, sok fáradsággal, semmi szórakozással.

Nemcsak egyéni és egyházszerkezeti, de társadalmi kihatásai is voltak a jubileumnak. Különböző társadalmi kategóriák képviselői külön-külön jubileumi napokat ünnepeltek a Szentatyával. Így került sor a munkásoknak, a művészet és tudomány képviselőinek, az újságíróknak, a gyerekeknek, a családoknak, a betegeknek, a fogyatékosoknak és rokkantaknak (ez volt talán a legmeghatóbb), a vallásos testvérületeknek, a katonáknak, a sportembereknek a jubilumára, és így tovább. Az egyik legkedvesebb meglepetés a fiatalok szerepe volt az év folyamán. Ezrével jöttek, tekintélyes számot képviseltek az egyházmegyei vagy plébániai zarándoklatokban, más nemzetiségű társaikkal közös elmélkedésre, imára gyűltek össze, hallgatag, fáradságos menetelésekben tettek tanúságot hitükről, áldozatosan segítették szegény vagy testileg-szellemileg sérült társaikat, hogy nekik is lehetővé tegyék az utat. Négy napos külön jubileumuk pedig

a nagyhét előtt, mintegy a szentév kicsengéseként, sokak szerint az egész esztendő legkiemelkedőbb eseménye volt: az első találkozás a Szentatyával szakadó esőben, a péntek esti keresztút a Kolosszeumban, Teréz anya és Roger testvér felejthetetlen elmélkedésével, mindennap egy órás előadás és csendes elmélkedés az „öröm – szabadság – szeretet” hármastémájáról, a szombati nagy találkozó a pápával, ez az annyiféle nemzetből összeforrott valóságos „anti-Bábel” (köztük a hat koreai, akikhez a pápa, közeli látogatása örömeire, külön akart anyanyelvükön szólni, és a Japánból érkezett buddhista küldöttség), végül pedig a virágvasárnapi körmenet és zárómise. A hosszú szertartás végén még egymás után hangzott a fiatalok soknyelvű köszönete, és maga a pápa is alig tudott elszakadni tőlük.

A római események „főszereplője” természetesen a Szentatya volt. De nem szabad megfeledkezni sok névtelen közreműködő szerepéről, püspököktől világiakig, akik a szervezés és segítség fontos feladatait végezték, örömet hozva másoknak is, maguknak is.

Tudjuk azonban, hogy a szentév nemcsak Rómában folyt. A pápa kívánsága szerint az egyes egyházmegyék püspökein keresztül az egész katolikus világ helyben is bekapcsolódhatott és be is kapcsolódott. Az akció sikerét már az igazolja, hogy több országból kérés érkezett Rómába: hosszabbítsák meg a szentév tartamát. Ezt teljesítették is. Ha nem is lenne könnyű dolog lemérni a hatást a különböző országokban – lelkiekben ez különben sem „mérhető”, és a szívet csak Isten látja –, nem nehéz belátni, mennyire fontos tényező volt ez az egységes és általános jelleg. Egyfelől jobban tudatosította a helyi egyházak egységét egymás között és Rómával. Másfelől fokozta a kereszténység kisugárzását. Kereszténységet mondtunk, nemcsak katolicizmust, hiszen a Szentatya kezdettől hangsúlyozta: a megváltás, Krisztus keresztje az egész kereszténység közös kincse, és így a többi keresztény egyház is velünk ünnepelheti. Ebben az esztendőben, amint a megnyitó bulla kitűzte, rendkívüli erővel élhetjük át a „rendes” keresztény életet. Elsősorban a megtérés és a kiengesztelődés gondolata hatotta át a lelkeket, merült fel újra meg újra a megnyilatkozásokban, és így a közgondolkodás is, akarva-nem akarva, jobban felfigyelt rá. A megváltás nagy titka, ami a jubileumi év középpontjában állt, több elmélkedéssel, a kegyelemeszközök fokozott igénybevételével jobban behatolt a hívőkbe, s talán megérintette más felfogású környezetüket is. Ha pedig ez a megváltó szeretet közelebb jutott az emberekhez, akkor hitünk lényegéhez kerültünk közelebb. Tehát örömmel adhatunk hálát a Szentatyával együtt a jubileumi év minden kegyelméért.

S. M.

A PÁPA TÁVOL-KELETI ÚTJA

II. János Pál nemcsak pápa, hanem misszionárius is. Ez az utazása minden eddiginél közelebb vitte ahhoz, amit mi a „misszió” fogalmán értünk. Fiatal

egyházakat járt végig, ahol a kereszténység dinamikusan fejlődő, de többnyire nagy kisebbségben levő vallás. Dél-Koreában a lakosság 26 %-át teszik ki, ebből 4,5 % katolikus. A pápát az evangelizálás 200 éves jubileumára hívták meg. Páratlan jellegű történet ez: világiak hozták be és terjesztették el a kereszténységet, állandó érintkezésben a pekingi püspökkel. Jézus vallása olyan erős gyökeret vert, hogy az első száz évben egymást követő tíz nagy üldözési hullám sem tudta kitépni. Vértanúk tízezrei tanúskodtak hitük mellett. — Pápua-Új-Guinea 460 000 km²-es területének 3 millió lakosából a 913 000 katolikus ma a legnagyobb egyház, a kereszténység már 60 %-ot tesz ki. A hithirdetés alig 100 éves, sőt Mount Hagen vidékén csak 50 éves múltra tekint vissza. Az őserdők alig megközelíthető bennszülött népe még ma is a kőkorszakban él és az animista vallás követője. — A brit nemzetközösséghez tartozó Salamon-szigetek (23 315 km²) 309 000 lakosából 42 000 a katolikus, míg Thaiföld (a régi Sziám) több mint 48 milliónyi népességének 95 %-a buddhista, a keresztények részesedése mindössze 0,6 %, közülük 200 000 a katolikus.

A pápa ezen az egyik leghosszabb, az alaszakai stációt is leszámítva 10 napos útján (máj. 2–12) 38 500 km-es utat repült át (a szorokdóli lepratelepen ugyanennyi szentolvasót ajánlottak föl érte), öt különböző országban, 11 városban járt, félszáz beszédet mondott, 9 ünnepélyes szentmisét és egy sor igeliturgiát tartott (a misék közül kettőn papokat szentelt, egyen keresztelt és bérmált, egy pedig szentté avatással volt egybekötve). Beszélt angol, francia, pidgin-angol (Pápua-Új-Guinea „népszerűsített“ angolja), koreai, motu törzsi, thai nyelven. Ez volt huszonegyedik külföldi útja. A 39 Olaszországon belüli utat is beszámítva mintegy hétszer repülhetne volna körül eddig a földet . . .

A programot csak két nem jelentős incidens zavarta meg. Szóulban, úton a Szeplőtelen Fogantatás temploma felé, egy 22 éves elmebeteg fiatalember játékpisztolyból rálőtt a pápa — golyóálló üveggel védett — kocsijára. Mount Hagen felé pedig a repülőgépen adódott kisebb üzemzavar. Visszafelé ki is cserélték.

Máj. 2-át a Szentatya a repülőn töltötte. A gép este az alaszakai Fairbanksban üzemanyagot vett föl. Itt a pápa találkozott a Kínából hazafelé tartó Reagan elnökkel és az amerikai püspöki kar több tagjával. Majd — esőben — igeliturgiát tartott az ottaniaknak. Megemlékezett a misszionáriusokról, a hit autentikus hőseiről, akik szeretettől indítatva emberföltti teljesítményekre voltak képesek. Utána még elbeszélgetett a fogyatékosokkal és betegekkel. Főlidézte annak a kislánynak emlékét is, aki 1981-ben ezen a földön (Anchorage-ben) nefelejcs-csokorral fogadta. Azóta a jó Isten magához szólította; de szerető tette nem megy feledésbe.

A Szentatya Koreában mondott beszédein, tanításain vörös fonalként húzódott végig néhány alapgondolat. Az első természetszerűen a jubiláló egyház története s abban is elsősorban a vértanúk hősi példája volt. Tartózkodásának csúcspontjaként vasárnap, máj. 6-án szentté avatott 103 mártírt: 93 bennszülöttet és tíz franciát; utóbbiak leszármazottaiból többen átjöttek francia föld-

ről is. A pápa első szóbeli látogatása is a „lefejezések dombjának“ szólt; a kriptában tisztelgett a vértanúk földi maradványai előtt, és helyi szokás szerint egy terrakotta vázára följegyezte – koreaiul – a nevét. A szentté avatási misére elhozták az egy éves működés után kivégzett első bennszülött koreai pap, Kim András ereklyéjét is. A misén több mint 1 millió ember vett részt, – amint a pápa bevonulásán is.

A második ismétlődő nagy gondolat az egységé volt. Érkezésétől búcsúzáig többször kifejezte óháját: bárcsak a kettészakadt ország ismét békés egységben élhetne. Külön-külön találkozott a hagyományos koreai vallások képviselőivel és a nem katolikus keresztényekkel, nagy tisztelettel emlékezve meg értékeikről, munkájukról, kiemelve az együttműködés lehetőségeit és szükségét. A püspökökhöz szólva hangsúlyozta a Rómával való egységet, de egyben az inkulturációnak, a helyi sajátosságok ápolásának fontosságát is.

A 8 milliós monstrum város, Szül székesegyházában a pápa az Istenanyának ajánlotta fel Koreát. Ugyanez ismétlődött a többi országban is, ahová ellátogatott.

Anélkül, hogy zsúfolt programját nyomon követhetnénk, csak néhány pontot szeretnénk kiemelni. Látogatása második napját, máj. 4-ét a Szentatya az ország legszegényebb vidékének kívánta szentelni. Kvangszu városában szentmise keretében megkeresztelt és megbérmált 72 felnőtt hitjeltöltet. A szám nem véletlen: úgy küldte vissza őket környezetükbe, mint Jézus a 72 tanítványt, hogy tanúskodjanak hitükről. A misén az országnak ezen az egyik legmegpróbáltabb részén a kiengesztelődésről beszélt: Istennel a gyónásban, az emberekkel a megbocsátásban. Délután Szorokdo szigetének lepratelepét kereste föl. Ezt a látogatást először törölték szoros programjából, de az ő kifejezett kívánságára mégis visszaállították. A 2345 leprás közül 365 katolikus. Naponta kapnak szentmisét, Szent Pál nővérek ápolják a betegeket. A Szentatya áldást osztva járt körül, majd igeliturgia következett, amelynek során a szenvedés értelméről és értékéről beszélt, nem mulasztva el köszönetet mondani a személyzetnek sem. (Ez volt az egyetlen hely, ahol mindjárt koreai nyelven olvasták föl beszédét; különben angol szavait szakaszról szakaszra fordították.) A betegek saját készítésű, nem egyszer művészi ajándékokat adtak át neki, s lelkesen énekelték: „Közelebb, közelebb, Uram, hozzád . . .“ Kedves volt, amikor egy gyerek elesett a mély meghajlás közben, s a Szentatya természetesen nyomban fölemelte. A gyerekeknek egyébként külön üzenetet küldött a pápa, ui. máj. 5-e Koreában gyermeknap. Szeressék Istent és embertársaikat különbség nélkül – kötötte lelkükre. Mindegyiküknek felajánlja szívét, de különös szeretettel fordul a szenvedő és elhagyott gyerekek felé. A világ jövője az ő készségüktől függ!

Máj. 5-én a 2 milliós Tegu városában 38 diakónust szentelt pappá a Szentatya. Életük középpontjába az Eukarisztiát állította, nagylelkű szolgálatra hívta fel őket, főleg a szegények, szenvedők, bűnösök közelében. A jelenlevő fiatalokat külön biztatta: hallják meg az Úr hívó szavát. Délután a 3 milliónyi lakosú Puszan kikötővárosban 300 000 munkással, földművessel, halással találkozott.

Jó alkalom, hogy rámutasson Jézus munkáséletére, az apostolokra, valamint arra, hogyan kell igazán megbecsülni a munkát és a munkást.

Máj. 6-án délután a pápa nyitotta meg az országos lelkipásztori konferenciát. Este pedig utoljára a fiatalokkal találkozott a sportcsarnokban. Kb. 8000-en voltak, s képviselőik igen komoly kérdéseket vetettek föl a Szentatyának; pl. ütközés a családban hallottak és az Egyház tanítása között; hitbéli és szociális problémák; a béke ügye. A pápa, mint máskor is, a szeretet, az optimizmus, az önfegyelem és a hitvalló bátorság programját szabta eléjük. „Jézus Krisztus hozzátartozik a jövőtökhöz! – búcsúzott tőlük. – És ez az erőtök annyi különböző nehéz helyzetben.” Szavaira mintegy válaszul felhangzott 1Kor 13 szeretethimnusza.

A rövid négy nap alatt a pápa láthatólag minél több helyet akart bejárni, minél több csoporttal találkozni. A rendezvényeket általában komolyság és egyszerűség jellemezte, s más utaktól eltérően elég pontosan meg is kezdődtek. A munkások nagyon énekes kedvűeknek bizonyultak: kórusuk Perosi „Ecce sacerdos magnus“-ával fogadta, majd a 117. zsoltárt énekeltek Händel Júdás Makkabeusának dallamára, de koreai népdalt is. A fiataloknál pedig egy lány hegedűkísérettel köszöntötte. „A pápa arca – mondta valaki – megnyitotta a szívek ajtaját. Most van itt először, de már magunkénak érezzük.” És egy egyetemi professzor szerint a Szentatya mosolya „a részvétel és alázat keveréke, keresztény lelkének kifejezése.” De a pápát is nagy örömmel töltötte el ez a látogatás. Hiszen a vértanúk vére bőven kezdi megteremni gyümölcsét: 1000 bennszülött pap működik, a 17 püspök közül csak három a külföldi, most nyitják meg a negyedik szemináriumot a pápa látogatásának emlékére. Hálás és biztató szavakkal vett búcsút Koreától, hogy máj. 7-én megérkezékk Pápua-Új-Guinea fővárosába, Port Moresby-be, még aznap este szentmisét mondva ott.

A világ egyik legérdekesebb vidékére ért. A bennszülött lakosság teljes ünnepi díszben fogadta: kifestett arccal, levél- és faháncsszoknyában, a férfiak hagyományos fegyverekkel: bárdal, fejszével, lándzsával. Sokan közülük hosszú gyalogutat tettek meg az őserdőn át, egyesek súlyos keresztel a vállukon. Az istentiszteleteken nagy szerepet játszott a dobszó és a liturgikus tánc (ez utóbbi Thaiföldön is). A felajánlott ajándékok közt elmaradhatatlan volt a virágfűzér és a paradicsommadár, kitömve vagy fából kifaragva, amint Thaiföldön az elefánt. A fiataloktól gyönyörű tolldíszot kapott a pápa, amit azzal tett föl a fejére, hogy ez „Pápua-Új-Guinea püspöksüve.”

A Szentatya, aki szeret egyszerű emberközélni lenni, igen jól érezte magát az itt töltött két napon. Meleg, költői szavakkal köszöntötte érkezésekor az országot. A fővárosban, Port Moresby-ben máj. 7-én a hivatásokért misézett. Közben eleredt az eső, de a 40 000 hívő nem tágított. A végén, miután a pápa megáldotta a hozott kegytárgyakat „és különösen az embereket az egész országban”, a következő rögtönzött párbeszéd folyt le: „Pápa, szeretünk!” – „Én is szeretlek titeket. Ti szeretitek Jézust?” – „Igen!” – „És ő szeret titeket. Ti igen szeretetreméltó emberek vagytok. Remélem, holnap ismét találkozunk.

Jóestét, jóéjszakát! Dicsértessék a Jézus Krisztus!" Elképzelhető a tömeg lelkes ujjongása. — Kedd délelőtt az ország belsejében, Mount Hagen-ben misézett. Majd a fővárosba visszarepülve a püspökökkel, papokkal, szerzetesekkel, világiakkal, betegekkel találkozott, végül pedig a kormányzóval. Hálát adott a Gondviselésnek, hogy eljöhettek ide, mert „látni akartalak benneteket, ami lehetetlen, ha nem jövök el. A püspököket időnként látom ad limina látogatáson, de a többit nem.” Este a püspökökkel vacsorázva még egy programon kívüli beszédet is mondott. Az Egyház — emelte ki — mindenütt missziós jellegű, nemcsak a harmadik világból. S kérte őket: imádkozzanak a megújulásra szoruló Nyugatért!

Máj. 9-én 3500 km-es utat repült át innen a pápa, hogy a sokak számára teljesen ismeretlen Salamon-szigeteket fölkeresse, ott 8 órát tölthessen, — s ezalatt a népeség minden csoportjával találkozott: a kormányzótól a börtönlakóig, a püspököktől a világiakig, a betegetől a szabadtéri misére fölsereglett tömegekig. Meglátogatta a mindössze 6 éves nagy székesegyházat. A pidginangolul mondott misén szentségi katekézist tartott, és nagyon kiemelte a kiengesztelődést. Hiszen a 2. világháború alatt ezrek estek itt áldozatul, „kérdevelve” a vidéknek a „zöld pokol” nevet. — A nagy eseményre nemcsak a környező szigetekről jöttek el a fővárosba, Honiarába, hanem még Mikronéziából és Polinéziából is érkezett két táncsoport. A pápának a hatóságok felajánlották a város kulcsait, és kijelentették, hogy diplomáciai viszonyt kívánnak létesíteni a Szentszékkal. Ő búcsúzáskor, utalva a bölcs királyról kapott nevékre, megállapította, hogy maga is tanult tőlük ottléte alatt.

Máj. 10-én reggel, miután a pápa egyenként köszönetet mondott a szállásául szolgáló nunciatúra lakóinak, és „a szív és a hit protokollja szerinti” érzékeny búcsút vett Új-Guineától, útra kelt Thaiföld felé. Itt töltötte útjának utolsó másfél napját. A buddhista főpátriárka, akinél tisztelgett, meg is jegyezte, hogy ez az idő nagyon kevés, máskor is el kell jönnie. Amire a pápa római meghívással válaszolt. (Elődje már járt VI. Pál pápánál 1972-ben.) Ezt a találkozást a pápa maga nevezte „történelmi jelentőségű”-nek, s annak a reményének adott kifejezést, hogy a jövőben nagy hatással lesz katolikusok és buddhisták viszonyára. Miközben a gép a levegőt szelte, a manilai „Radio Veritas” beolvasta a Szentatya hangszalagra mondott francia nyelvű üzenetét Vietnamnak: együttérzés, biztatás, a vallási értékek kiemelése jellemezte.

Thaiföldön valóságos száuna-éghajlat fogadta az érkezőket. A fogadáson a trónörökös herceg akasztotta nyakába a virágfüzért. Bhumibol király a palotában várta. A sportpályán a világbékéért mutatott be szentmisét. Jelen volt az ország 22 püspöke — valamennyi thai —, 200 koncelebráló pap és 50 000 főnyi tömeg. Másnap, 12-én, az utolsó napon a program igen zsúfolt volt. Mivel Thaiföld egyik fő problémája a nagylelkűen befogadott rengeteg menekült, a pápa mindenekelőtt Phanat Nikhom menekülttáborát kereste föl: „Egy testvér szíve jön közéték Jézus Krisztus nevében, és egyenként átölel benneteket. Ne veszít-

sétek el személyiségeteket és reményeteket!" De nem maradt pusztá szavaknál; 50 000 \$ segítséget ajánlott föl.

A nap fénypontja a délutáni papszentelési mise volt, ahol 23 új szolgálva gyarapodott a thairföldi egyház. A szertartás latinul folyt le. A Szentatya túláradó öröme a mise végén a következő thai nyelvű rögtönzésben csordult ki: „Szeretlek benneteket. Szeretem a föld minden népét.”

Milyen jó a föld végső határain is tudni: valaki Isten nevében szeret minket!
Spectator

IN MEMORIAM KARL RAHNER († 1984. márc. 30.)

Részletek az osztrák rádióban 1980-ban adott interjúból

Miért lenne szégyen, hogy az ember elmondhatja: rendes, keresztényien jámbor, kemény munkához szokott családban jött a világra, ahol valójában többé-kevésbé minden rendben van? A gyerekek talán itt-ott lusták vagy veszekszenek, a szülők talán néha összeszidják őket; de a mamának sokat kell dolgoznia, az apának középiskolai tanársága mellett még korrepetálnia, hogy a hét gyerek rendszeren felnőhessen. De vasárnap kalács van, és elmegyünk Freiburg mellett a hegyek közé a nagymamához. Egyszóval a család tulajdonképpen érintetlen; minden gyerek rendszeren fejlődik, mind iskolába jár és leérett-ségizik, bár legalább tizennégy év a korkülönbség a legidősebb és a legfiatalabb között. Másfelől nem is izgatón érdekes mindez; gyerekkoromból nem tudnék nagystílű, érdekesítő történeteket mesélni.

Négy évvel idősebb bátyám már elhatározta magát, és rövid katonáskodás után 1919 januárjában a vorarlbergi Feldkirchben belépett a német jezsuiták noviciátusába. Ennyiben azt lehet mondani, hogy / nálam is / minden – legalább felületesen tekintve – normálisan, szabályosan és nagy izgalmak nélkül történt. De azért nem szabad túl ártalmatlanul sem elképzelni a dolgot. Minden fiatalnak megvannak a maga problémái, legalábbis belül, talán csak nyelvi őket. Én a fekete-erdei vérmérsékletemmel, tehát bizonyos szkeptikus melankóliával, persze nem éppen az az ember voltam, aki az életet eleve túl egyszerűvé és vidámmá teszi magának. De ha azt mondja, hogy ép világban nőttem föl, akkor ezt felelném: Igen, így van, hála Istennek.

Az a tárgyilag és önmagában adott kérdés, hogy valaki pap akar-e lenni vagy szerzetes is, nem ferences, hanem jezsuita – ez az én esetemben ténylegesen el volt intézve: mindig pap akartam lenni és jezsuita. Hogy miért, azt tulajdonképpen már nem tudom egész pontosan. Azt hiszem, egyszer már elmondtam egy spanyol folyóiratban, amely szintén az indítékaimról kérdezősködött: Magától értetődően értelmes indítékoknak kellett lenniök, és biztosan vallásos indítékok is belejátszottak, egy bizonyos teológiai problematika indítása, amibe az ember be akart hatolni. De egy fiatalember indítékai eltűnnek, a későbbi életben nem olyan kézzelfoghatók, és ez nem is szükséges. Ha meg-

kérdez, hogy megint jezsuita lennék-e, azt felelném: Ha most úgy lennék, mint akkor, hát magától értetődik, és a mai következményeit sem bánom. Azt hiszem, az ember éppen egy ép világban valódi hívás miatt határozza el magát, ami bensőleg lefoglalja, és állhatatos marad ezen a vonalon. A végén aztán öregember, és elégedett elmúlt élete folyásával.

Soha nem alkalmaznám magamra a hivatásos filozófus megtisztelő címét; igazából túl kevés filozófiát olvastam ahhoz, hogy ilyet állíthassak. Pullachban, ahol a filozófiánk volt, először rendes újszolasztikus filozófiát tanultam annak szakjaival, némi intelligenciával és okossággal... De kezdetben arra szántak, hogy filozófiatörténetet tanítsak Pullachban. Ez a szándék elkísért a teológián át is. Ezért a teológia elvégzése után P. Lotz-cal együtt Freiburgban még egyszer filozófiai tanulmányokat folytattam két éven át, és doktori értekezést is írtam belőle. Amivel megbuktam. Később mégis kinyomatták, több német kiadást ért, s lefordították franciára, angolra és más nyelvekre. A sikeres disszertációm viszont nem jelent meg, mert hirtelen átírányítottak Innsbruckba, és aztán ez az egész filozófiai múlt meglehetősen közömbössé vált számomra. Bevettem magam a teológiába, és tulajdonképpen meg is maradtam ennél a mesterségnél egész életemben. Bár hadd jegyzem meg mindjárt – és ezt is mindig kifejezetten hangoztattam –, hogy valójában nem voltam teológiatudós, és egyáltalán nem is akartam az lenni. Nem, igazából nem műveltem tudományos teológiát, jobban mondva csak nagyon kevésbé. Eltekintve csak igen későn írt „A hit alapjai. Bevezetés a kereszténység fogalmába” (1976) c. műemtől, tulajdonképpen mindig egyes kérdéseket tárgyaltam, és pedig csak azért, hogy a mai embert érdeklő ilyen kérdéseket egy kicsit jobban értelmezzek, megmagyarázzak. Azt mondanám: mindig az igehirdetés, a prédikáció, a lelkipásztorkodás miatt műveltem a teológiát. Ezért viszonylag sok tipikus értelemben vett jámbor könyvet írtam, például „Az ima keservéről és áldásáról” (1949), „Szentóra és ájtatosság Krisztus szenvedéséről” (1949) és hasonlókat. Barátommal, Herbert Furtwänglerrel kiadattam egy kis könyvet: „Mária, az Úrnak Anyja”, amely bibliai prédikációkat tartalmaz (1956). Egyszóval: nem vagyok tudós és nem is akarok lenni, hanem olyan keresztény, aki komolyan veszi a kereszténységet, elfogulatlanul él a mában, és hagyja, hogy az feladja neki ezt meg amaz a kérdést, aztán a harmadikat meg a huszadikat, amiről elgondolkodik. Ha ezt „teológiának” akarják hívni, hát jó.

Hogy a zsinaton valami különös szerepet játszottam volna, arra igazából nem emlékszem. A legelején talán kicsit másképp volt. Ratzinger és én Frings bíboros égisze alatt összeállítottuk / az egyházi szöveg / konstitúció vázlatát, amelyet aztán a német püspökök sokszorosítottak és minden püspöki karnak megküldtek. De ez aztán igen hamar az asztal alá került, viszont nem kis mértékben hozzájárult, hogy lényegében minden zsinat előtti szkéma odakerült, és a zsinat minden határozattal és konstitúcióval újra kezdte a munkát. A zsinat előtti stílusú szkémák, amelyeket előzőleg római teológusok állítottak össze, nagymértékben újszolasztikát tartalmaztak, úgyhogy egyes pontokon igazán

hálát adhatunk Istennek, hogy asztal alá kerültek. De ettől az ösztöndzéstől talán eltekintve – ami aztán tulajdonképpen XXIII. János révén hozta meg a fordulatot, Döpfner, Frings stb. bíboros befolyására, a búcsút a zsinat előtti szkémáktól és az újakhoz való eljutást, amiket egészen más teológusok csináltak – igazán nem gondolnám, hogy itt különös és fogható érdemeim lennének. Persze szorgalmasan dolgoztam, ami rettentő fáradtságos volt – nem ecsetelhetem most, hogyan találta meg egy-egy ilyen határozat, adott esetben százakra menő püspöki javítási javaslat után, azt a fogalmazást, amit aztán a zsinat elfogadott.

Azt hiszem, a zsinat végső, alapvető ösztöndzései egész biztosan megmaradnak. Már csak azért is, mert ma már ezek az egyház általános tudatában egyáltalán nem problémák, a konzervatívokéban sem. Gondoljon például a vallás-és lelkiismereti szabadság felfogására, úgy, ahogyan Murphy és más amerikaiak keresztülvitték: ez a felfogás ma már olyan magától értetődő, hogy a konzervatívok sem látnak benne többé problémát. Már az egyház konzervatív szárnyán is rendkívüli változások álltak be.

Én egy „régimódi” jezsuita szeretnék lenni, akinek alapjában véve semmit sem szabad jelentenie, hogy teológiát ad-e elő Innsbruckban, vagy talán Brazíliában törődik kis süvölvényekkel, vagy pedig Indiában őrlődik föl a munkában. Hiszen az egyház és az evangélium rendelkezésére bocsátottam magam, nem azért, hogy híres professzor legyen belőlem, hanem hogy az ember megtegye a kötelességét, és valamennyire a többi emberért éljen, minden természetyszerű önzése mellett.

KÉT ESKÜVŐRE

(Beszéd 1950. jún. 26-án Pompeiben.)

Ebben az ünnepélyes pillanatban életemek legfontosabb döntése előtt álltok. Isten kegyelmével örök szövetséget akartok kötni, életreszóló szövetséget mindhaláláig, a házasság szentségében. Nagyszerű isteni terv ez: amikor szeretetben átadjátok magatokat egymásnak, egyúttal isteni életet is adtok egymásnak. Mert a házasság szentségét nem a pap szolgáltatja ki, ő csak megáldja Isten nevében szövetségteket. Maguk a házasságok szolgáltatják ki egymásnak a szentséget Krisztus nevében: a férfi a nőnek és a nő a férfinak. Ezért olyan nagy titok a házasság. A szeretett ember szívét kölcsönösen Isten elé viszitek, az ő trónusánál áldást kap, átizzik az isteni étlettől, csordultig telik hitvesi szeretettel, – azután pedig Isten szeretetében kicserélik szíveteiket.

Örülök, hogy éppen ma áldhatom meg házasságokat, pappá szenteléseim 12. évfordulóján. Hiszen a házasság, a családi élet is papság. Az oltár az aszszonynak, az édesanyának a szíve: oda viszik a férj és a gyerekek szeretetük áldozatát, s onnét merítenek bátorságot és izzó elszánást az áldozathoz napi gondjaikban. A pap a férj: neki kell gondoskodnia a mindennapi kenyérről,

amint a pap is mindennap elkészíti a lelkeknek az oltár kenyerét. Legyen hát életek bensőséges áldozati élet Isten oltáránál.

Messziről jöttetek ide. Apátok nincs itt, de mennyei Atya megáld benneteket és szövetségeteket. Édesanyátok nincs itt, de az égi Édesanya itt az ő szentélyében szerető szemmel tekint rátok, és biztosít anyai szeretetéről és oltalmáról.

Ajándékuul mindegyikőtöknek egy-egy olvasót szeretnék adni, hogy magatokkal vigyétek az életre. Az egyik a katakombákból való: egyszerű és erős, mint a férfi hite és jelleme. A másik a loretoi litánia titkaival van díszítve, gazdag és tarka, mint az asszony lelke és kedélye. Imádkozzátok gyakran; imádkozzátok közösen is. Ez a közös ima erőt és bátorságot fog hozni. A házasság tulajdonképpen állandó olvasóima. Erős hittel kell megkezdenedek, hogy az Atya, a Fiú és a Szentlélek dicsőségére szolgáljon. Tele van titkokkal is. Vannak benne örvendetes órák, mint az Istenanya életében . . . „akit te, Szent Szűz, a Szentlélektől fogantál. Erzsébetet látogatván hordoztál, a világra szültél, a templomban bemutatnál . . .“ De a szenvedés órái is jelentkezni fognak életekben, nehéz Getszemáni kerti órák és kereszthordozás. Ilyen órákban nyúljatok az olvasó után. A dicsőséges titkok pedig a család gyarapodása lesznek, a családi ünnepek, végül pedig a mennybemenetel, számos gyermek körében.

Római földön állunk. Kornéliához, a gazdag patríciusfeleséghez eljött egyszer egy barátnője, és kérte: mutasd meg az ékszereidet! A nemes római nő elővezette a gyermekeit: Nézd, ezek az én koronám és az ékszereim! A keresztény házasság koronája a nagy család, ékszere a sok gyermek. A Teremtő Isten áldja meg szövetségeteket sok gyermekkel az ő nagyobb dicsőségére, a ti örömeitökre, és hazátok javára!

(Levél 1955. máj. 25-én.)

Köszönöm, kedves kishúgom, hogy közölted nagy titkodat és nagy örömeidet. Azt hiszem, nem pusztán véletlen, hogy éppen elsőáldozásod napján és most írtál. Gondoltál-e rá, milyen hasonlóság áll fenn a két szentség között? Az első szentáldozásban az eukarisztikus Jézusnak ajándékozta magadat, és ő neked ajándékozta magát. A házasság is kölcsönös ajándékozás. Nemcsak szerelmet adtok egymásnak: még sokkal többet. Szent Pál azt mondja: „nagy titok” a házasság. Mert legmélyebb értelmében Krisztus jegyességét jelképezi az Egyházzal. Krisztus szerette az Egyházat, és odaadta magát érte áldozati halálában, amire minden szentmiseáldozat és minden szentáldozás emlékeztet bennünket, – hogy megszentelje a keresztségben való megtisztítással. A házasság is nagy önátadás. Testileg, hogy szeretetben és hűségben életet adjatok földi zárandokoknak, akik egyben az ég polgárai; de lelki összeforrás is: életszövetségetek csak akkor lesz boldog, ha megvalósítjátok a szép mondást: „Két lélek, de csak egy gondolat; két akarat, de egyetlen tett; két szív, azonos szívverés.” Sőt még tovább is van: a házasság eljegyzés Istennel is, éppen mert

nagy szentség. Házasságkötések pillanatában papként fogtok cselekedni, mint az Istenember képviselői, mint Isten titkainak sáfárai (1Kor 4,1). „Igen” szavatokkal megnyitjátok a szentségi kegyelmek kincstárát; kölcsönös esküvői ajándékokot Isten lesz, a megszentelő kegyelem és a szentségi kegyelmek. Szerelmetek így az Isten iránti szeretet tűzét gyújtja ki bennetek. Meggyújtja családi életetek tűzét is, hogy ez a tűzhely soha ki ne aludjék, hanem szakadatlanul meleget sugározzon, amelynél ti magatok és gyermekeitek melegedhetnek, – gyermekeitek, Isten teremtfői akaratával való titokzatos közreműködésetek nemes gyümölcsei.

Szép napot választottatok esküvőtökre: pünkösöd napját, amikor a Szeretet Lelke szívünkbe áradt. Ő gyújtsa lángra mindig újból családi tüzeteket. Május 31-e Mária-ünnep is; Mária legyen családotok Királynője, amint Krisztus a Királya. És a közös szentáldozás a nászmiséen mindig emlékeztetni fog benneteket az áldozat szellemére, amivel Krisztus megváltott bennünket, és amivel nektek is viselnetek kell a közös terhet. Az Istenanya esdje ki nektek az igazi családi szellemet, a názáreti Szentcsaládét!

Óry Miklós

A CSALÁDOK JUBILEUMA RÓMÁBAN

Jelentőségteljes napra esett a családok jubileuma megváltásunk emlékévében. Márc. 25-e volt, nagybőjt harmadik vasárnapja. Gyümölcsoltó Boldogasszony ünnepe ez, bár liturgikus megülnését a vasárnap miatt előző napra tették át. Egyben pontosan egy éve volt a szentév kezdetének.

Tízezrével utaztak a családok gyermekeikkel együtt a világ minden részéből Rómába. A pápa a Szent Péter téren mutatta be a szentmisét. A napi olvasmányokhoz kapcsolódó homíliájában először a kegyelem „élővízéről” szólt a házasság szentségében, majd drámai erővel írta le, hogyan kísérti a mai ember Istent – a pusztában vándorló zsidókhöz hasonlóan – a családi élet terén is, és jellemezte Jézus nagyszerű pedagógiáját a szamaritánus nővel szemben. Olyan adatok láttán, mint hogy pl. az USA-ban évente kb. 1,2 millió magzatelhajtás történik, vagy hogy az NSZK a világon az utolsó helyen áll a népszaporulat listájában, a pápától felvázolt képet nem mondhatjuk túlzónak. – A jelenlevő házaspárok házassági ígéletük megújításával ismételten hitet tettek a keresztény családi élet mellett.

Még egy rendkívüli mozzanattal akarta a Szentatya ezt a jubileumot ünneplésebbé tenni: a szentmise végén megújította a világ felajánlását Mária Szepültelen Szívének. Kívánsága szerint erre az alkalomra áthozták Fatimából az ottani Mária-szobrot, amelyet 1982. máj. 13-án ő maga keresett fel. A Szűzanya most mintegy „visszaadta a látogatást”. Szombat délutántól kedd reggelig többször nyílt alkalmuk a zarándokoknak és a rómaiaknak imádkozni előtte.

Szombat este pedig a Szentatya magánlakosztályába vitték, s ott ő és közvetlen környezete virrasztva töltötte előtte az éjszakát.

A két mozzanat összefüggését a felajánló ima előtt a pápa a következő szavakkal világította meg: „A család az Egyház szíve. Szálljon fel ma ebből a szívből különleges odaszentelés az Istenszülő Szívének. A megváltás jubileumi évében meg akarjuk vallani, hogy a Szeretet nagyobb a bűnnél és az embert, a világot fenyegető minden rossznál.” Maga a felajánló ima lényegében a Fatimában mondottak megismétlése volt (I. Szolgálat 55/53). A világ összes püspökei, ki-ki a maga székhelyén, csatlakoztak az aktushoz.

Délután a VI. Pál csarnokban gyűltek össze a családok. Tizenegy házaspár tett a pápa jelenlétében tanúságot a megváltás erejéről családi életükben. A beszámolókat a két híres Focolare-kórus, a Gen verde és Gen rosso énekei, egy jelenet és egy balett festették alá. A tanúságtévőket a világ minden részéből válogatták össze: volt köztük fülöp-szigeti, brazil, spanyol, nyugatnémet, francia, olasz stb. Egyes esetekben belső nehézségek merültek föl a házastársak között, máskor a jóléti társadalom anyagias légköre vagy a gyermek vállalásával járó kockázat jelentette a próbatételt, vagy éppen az alkohol és a kábítószeres tragikus tapasztalatán ment át az egyik fél. De Krisztusba kapaszkodva mindig sikerült megtalálni a megoldást. Legmegragadóbb volt a kék kimonóba öltözött törékeny Cecilia Lo, Hong-Kong-ból való családanya tanúsága, akinek múlt év aug. 28-án szeme látára gyilkolták meg lányát, mert meg akarta védeni tisztaságát. Cecilia elmondta, hogyan küzdötte át magát a kezdeti kétségbeesésből a megbocsátásig, akárcsak lelki rokona, Goretti Mária édesanyja. Eredmény: férje és nővére most kéri a keresztséget.

A tanúságtételek meggondolkoztató légkörébe kedves változatosságot hozott a spanyol házaspár két élénk gyereke, akik mindenáron ki akarták húzni apjuk kezéből a kéziratot, végül pedig odaszaladtak a pápához és az ölbe telepedtek, a „megtámadott” öröme és a jelenlevők élénk derűlsége közepett.

Végül a Szentatya beszédet intézett a 7000 főnyi gyülekezethez. Szent Pállal fordult hozzájuk: „Krisztus nevében kérünk: engesztelődjete ki az Istennel!” (2Kor 5,20) Hármás meghívást jelent ez: „Engesztelődjete ki a kezdet Istenével, vagyis múltotokkal! Engesztelődjete ki a reménység Istenével: jövőtökkel! Engesztelődjete ki a szeretet Istenével: jelenetekkel!” Végül az imádságot, különösen a közös imát kötötte lelkükre. „Az együtt imádkozó család együtt is marad; az imádkozó család megment!” A családdegházaknak világosságot és Isten szeretetét kell megvinniök a világba

S. M.

A REJTŐZŐ ISTEN

Igen, tudom, itt vagy bennem. Itt vagy kegyelmeddel, itt vagy szeretetteddel. Mindennap valóságosan hozzám költözöl, és lelkem legmélyén ütöted fel állan-

dó lakásod. Megengeded, hogy egészen szorosan Hozzád tartozzam. Kerestél engem, szólítál hozzám, és feleltél szeretetem szavára. Egy vagy velem, jobban, mint anya gyermekével, férj feleségével. Enyém vagy, mélységesen enyém, s csak szívemmel együtt lehetne kitépni belőlem Téged. Ó, de mért rejtőzöl el olyan nagyon? . . .

Templom a lelkem, ahol állandóan ott virrasztasz; és én oly rideg, részvétlenül kongó léptekkel járok-kelek ennek a templomnak kőkockáin. Alapjában véve nem nagyon tudok mit kezdeni Veled. Az a a szokásszerű szórakozottság, amely imaéletemet jellemzi, s amelyet már nem is igen veszek szívemre, bizony nem nagy örömet jelenthet Neked. És ha kegyelmedből néha tudok szépen, ihletetten szólni Rólad . . . jaj, mások számára van az, és míg nekik beszélek, magam nagyon is méltó vagyok az elvetésre! A szó, a betű zengheti a Te dicséretedet . . . s a lélek, amelyből fakad, sokszor a legkisebb áldozatra sem képes Érted.

És aztán a mindennél nagyobb, fájdalmasabb üresség, a szakadék belső és külső között! Magamba veszek, Uram, tudom, bennem vagy, — de bizony ugyancsak jól elrejtlek! Úgy eltemetlek, mint nagypéntek délutánján a jámbor lelkek, még le is kötözlek, hogy véletlen meg ne mozdulhass sírodban. Természeti adottságaim, megrögzött rossz szokásaim, lehetetlen modorom mint megannyi gát meredezik Eléd, ha hatni és működni akarnál belőlem. Mennyire halálra ítélek Téged, lelkemnek Istene, aki bennem élsz, akit mégis csak mindenél jobban szeretek, s akit oly kegyetlenül bántok! Nem, nem lehet ebbe belenyugodni. Te állandóan kopogtatsz, zörgetsz belülről — nem kívülről többé, hisz bebocsátottalak, lelkemnek minden ajtaját megnyitottam Neked, de most már hogyan találod meg az utat visszafelé? „ . . . olyan kényelmetlen dolog most felkelni és kinyitni azt a rozsdás kaput! Két retesz tartja: az egyiknek rossz szokás, a másiknak rosszakarata a neve. Ami a zárat illeti, az a mi személyes titkunk. Kulcsa elveszett . . . ” (Claudel) Látod, képes vagyok kényelmesen elheverni — mint reggel az ágyban — napszám, évszám, s elhallgatni a Te kopogásodat, zörgetésedet. Hallgatni úgy, hogy nem is nagyon hatódom meg tőle. Néha megpróbálok összegyűjteni egy kis energiát és nekifeszülni az ajtóknak, — aztán újból visszahullok a mindennap szürke kisszerűségébe és nyomorúságába, az ezredszert is ugyanolyan hibák közé . . .

Mondd, én lelkemnek elrejtőzött, fogolyként élő Istene, mikor fogom tudni elegyengetni utadat, hogy megszülethessél belőlem? Milyen keserves is az, hogy akinek talán könnyebb lenne életébe vinni Téged, az rendszeren visszarad a végső „Igen” szavától. Akiben pedig megvan ez a végsőkig való odaadottság, az gyakorlatban nem szokta komolyan venni, amit kimondott. S így aztán válogathasz a lelkek közt olyan szállásokban, amelyekből egy-egy szélroham vagy földi vendég kopogtatása elűz, meg olyanokban, ahol meg kell fulladnod a levegőtlen, bűzös sötétségben . . . Bár inkább Te fullasztanál meg bennem mindent, ami szűk és kicsinyes, ami nyomorult és levegőtlen! Tudom, egyre

sűrűbben töltesz és burkolsz be, én Atmoszférám; de lelkemnek szikláí és várfalai olyan jól bepréselik még most is ezt az itteni légkört, hogy a velem találkozó testvérek édes-keveset sejthetnek belőle! És amit sejtene, – azt is idegenségnek, elválasztónak, botránynak... ahelyett, hogy Téged sugároznialak feléjük, édes otthoni Isten, és Hozzád vinném haza őket.

Így rejtelek hát el Téged, Uram. Így rejtelek el Téged, noha azért próbáltál eleven tabernákulumoddá tenni, hogy monstrenciáddá legyek. Nem, nem találom mentséget magamnak, és bámulom irgalmatod, hogy még mindig találasz mentséget számomra. Hogy szeretlek? Micsoda szeretet az, amely nem teszi az Ő akaratát? A jószándék? Megérdemli-e nevét, ha nem nyúl komolyan az eszközkökhöz?

És mégis... Az, hogy nem távozol el tőlem, mutatja, hogy akarsz velem valamit. Te nem változtatod meg tervedet, nem vonod vissza hívásodat. És annyit tudok, halálos biztonsággal, hogy: hívtál. Nincs más utam, mint a mindennapos újrakezdés, s bár mindennap tudnám! Hiszem, hogy dolgozol bennem, hogy amint az évek telnek, megrendül, leomlik egy-egy gát, egy-egy szikla... csak hogy nem tudok már komolyan vésőt és kalapácsot ragadni én is, hogy segítek Neked, hogy felszínre hozzalak, lelkem bányamolásainak Eltemettjét...

Meddig? ... Te tudod, Uram. Ó, bár a múltó évek az alázat húmuszába hullának, s nem a türelmetlen keserűség gyökérzetét táplálnák bennem. És bár megértőbbé, türelmesebbé tenne a Te megfoghatatlan türelmednek és jószágodnak látása. Látod, még mindig nem tudom megérteni a lélek iszonyát a végső odaadástól – az iszonyt, amit pedig magam is átéltem, – éppoly kevésbé, mint a Neked odaadott lélek mindennapos hitványságát: azt az állapotot, amiben nyakig benne vagyok magam is! Ó én lelkemnek rejtőző Istene! Épít hivat bennem! Hivat, amelyre ráléphet isteni lábad. Hivat, amelyen átlebeghetsz szívem mélyéből ajkam pereméig, onnan a testvérszivekbe és az Isten Szíve közepébe! Istenem, rejtőző Isten, mindenható vagy! Hallgass meg engem!

Ida

MISSZIÓS LEVELEK ÁZSIÁBÓL

A legmélyebb szeretettel értesítem, hogy a hozzám küldött levelet a benne lévő csekkel megkaptam. A bank 3 hónap múlva adja ki az összeget. Franciska nővér az előző küldeményért kapott 1102 rupit. 800-ért bevásárolt egy hónapra való élelmiszert a szegényház lakóinak, lisztet, rizskását, lencsét, olajat, teát, cukrot; ami maradt, abból fogja fizetni két nagyon szegény lánynak a főlvételét. Mind a kettő ápolónőnek akar tanulni. A kórházakban csak úgy veszik föl, ha első vagy második osztályú papírja van, de ha 3. osztályú, akkor küldik gyárakba dolgozni, és ez igen veszélyes a fiatal lányokra ebben a mohamedán országban. A katolikus szülők nem is engedik a lányokat egyedül kimenni.

Mi bezártuk a kisbabák otthonát, de nyitottunk egy kollégiumot szegény katolikus falusi lányok számára, akik szeretnének valami oklevelet szerezni, amivel később munkát kapnak, de a szülei nem engedik meg, hogy késő este járjanak haza. Ha tudják, hogy a lányok a nővéreknél van, akkor megnyugszanak. Ez kicsit nehéz lesz, ugyanis már két helyen be kellett zárunk ilyen szállást, mert a kapuban mindig ott ült a semmirevaló fiataltság. De itt a rendőrök igen közel vannak hozzánk, és segítségünkre lesznek, ha valami fog történni.

Legutóbb is hoztak hozzánk két kisbabát, ezeket elhelyeztük a közeli Szt. József kórház bölcsődéjében. Oda csak gyógyíthatatlan betegeket és kisgyerekeket vesznek föl. Főnőknő anyánk és én mentünk velük. Én ott maradtam egy hétig, úgy mondták, hogy pihenni, de ki tudna pihenni, amikor láttam, hogy a nővéreimnek a fejük búbján felül a munka, segítettem, amit csak tudtam. Egy hét múlva a főnőknő anya azt mondta: „Sr. Györgyike, visszaviszem, mert nem akarom látni többé, hogy egy 84 éves nővér itt dolgozzék, mint egy 25 éves fiatal.” Tehát jobb az engedelmesség, mint az áldozat. — Így nem vesztettünk semmit, és a kis ártatlan lelkek is nyertek, mert a nem kell kis csecsemők, akik hozzánk kerülnek, nem lesznek eladva mint az állatok, és ha az Úr Jézus életet ad nekik, megtalálják a jó örökbefogadó szüleit.

Én is nagyon rosszul kezdtem az 1984. évet, január hónapot a kórházban töltöttem, a szívem adott elég kellemetlenséget. Két napig mozdulatlan voltam, feladták a betegek szentségét, és várták, hogy mikor repülök az örök otthonba, de a sok ima visszatartott. Febr. 2-án visszaszállítottak a zárdánkba, egy hónapot adott a doktor pihenőre, most már azon is túl vagyok, és hálát adok az Úr Jézusnak, hogy tudok járkalni, ha bottal is. A bal szememre már régebben nem látok semmit, kérek imát, hogy az Úr Jézus őrizze meg a jobb szememet, de ne az én akaratom legyen meg, hanem az Ővé.

Sr. Mária Györgyike
Aziz Bhatti Rd. 242
Rawalpindi, W. Pakistan

Ha későn fog is odaérni levelem, hálás szívvel jövőök boldog, szent, örömteljes karácsonyi ünnepeket kívánni, legalább a folytatását, amiben a „Szolgálat” is igazi „szolgálatot” tesz. Kettőset, mert hozza az Úr Jézus szavait és vele a magyar szót, ami szintén nagy öröm. Ez évben magamra maradtam. A másik két nővér fönt ragadt a libanoni hegyek között. No de ez is áldozat a missziós életből. Most érzem csak, milyen kemény az egyedüllét: senkivel szót váltani, megosztani hírt, levelet, örömet, bánatot. Sr. Adelaide ide van szánva, mert fönn a libanoni hegyek között nagy a hideg, amit ő nem bír ki. De nehéz mozdulni a mai körülmények között. Sr. Giuliana pedig le van kötve az iskolával. Én? A jó Isten rabja vagyok, kis tolokocsimban, egy igen jó ápoló Nővérkémmel. Amit tudok, varrással, stoppolással én is hozzájárulok a munkához, de a mozdulatlanság nehéz, lábaim használhatatlanok, pedig sok gyógyszerrel próbálják javítani. Fiat voluntas Dei, amíg Ő akarja. Más testvéreké oly sok szépet írnak apostoli munkájukról, én nem tudok erről írni semmit. (Hát az imádság és az áldozat, k. Nővér? Szerk.) Nemrégiben volt egy kis versecske egy elhunyt falusi paptestvérről, amit úgy szeretek elmondani: „én csak az Isten kis tilinkója voltam...” Hát így akarok lenni és ennek lenni én is, mert mást nem tudok tenni, amíg a jó Isten itt hagy.

(Egy későbbi levélből:) A jó Isten úgy intézte, hogy az egész Nagyhét valójában nagyhét lett számomra, ágyat őrizve, még most is alig vagyok rendben. De a tegnap este váratlanul érkezett húsvéti kis könyvcsomag oly jót tett, és kipótolta mindent. E héten ideérkezett az én jó társam Libanonból, ahol nem bírta már a „zajt”, s áthelyezték, így ketten vagyunk. Ő az én iskolatársam, gyermekkorom óta együtt voltunk. Négyen jöttünk le Olaszországba, jó lelkiatyánk tanácsára, Segítő Szűz Leányainak, és boldogok

vagyunk hivatásunkban. Egy pesti testvérkénk meghalt közülünk, és mi azóta is itt vagyunk.

Sr. Kollárovits Margit f. m. a.
Ospedale Italiano
Damascus, Syria

Már több éve Ranchi egyházmegyénkben az a szokás, hogy a papszentelést a pap szülőhelyén, az ottani misszióban tartják. 1983 ápr. 28-án volt ez a nagy és ritka esemény egy ilyen elhagyott faluban. Egy egyházmegyés papot és egy jezsuitát szenteltek. Két püspök jött és valami 40 pap. Az egyik püspöknek a kocsjá belesüllyedt az egyik folyóba, és majdnem egy napot igényelt, mire ki tudták szabadítani. Rengeteg nép jött össze. Rendkívüli élmény volt a rokonok és mindenki számára. Shanti k. nővérünk szépen felkészítette a diákokat az énekek stb. A szertartás után a mi tágas verandánkra jöttek a papok, szerzetesek és a rokonság. Itt adtunk nekik ünnepélyes vacsorát. Rozita k. nővérünk kitett magáért a jó szakácskodásával. Mindenki örült, lélekben is. Ha az Úr segít, két év múlva ismét lesz papszentelés Bardihban, és utána talán minden évben, mert eleget felvettek a szemináriumba.

Hamar beállt a nagy hőség. Minden évben át kell élni ezt a kímerítő időjárást. Ez is elmúlik, mint minden más. Ilyenkor van alkalom áldozatokat hozni. Amikor türelmetlenséget érzek ezek miatt a kis bajok miatt, arra gondolok: ki tudja, talán ez lesz nekem az utolsó meleg évszak, ajánljuk fel a lelkekért. Így nálunk Húsvét ünnepe a természetünknek megpróbáltatásokkal jár, de mi missziósok vagyunk.

Az év végén volt 34 éve, hogy Indiába kerültem. Jó volt ezen elmélkedni. Dec. 26-ától újévig magányos lelkigyakorlatot végeztem. Nagyon vágyódtam, hogy közelebb legyek az Úrhoz, csendben imádkozhassam. Tongóba mentem, ahol 20 évvel ezelőtt dolgoztam, és nagyon boldog voltam. Az intézetünk mellett van egy jól művelt, tiszta erdő, a jezsuitáké. Vannak benne szép utak és a rózsafűzér stációi. Csupa csend. Egyik végén a temető, ahol lehet komolyan elmélkedni az életéről. A másik oldalán pedig egy szép grotta a Lourdes-i Szűzanya szobrával. A nagy csendben csak a madarak dalolnak, és itt-ott egy-egy róka mutogatja magát. Megemlékeztem mindazokról, akik imával és anyagi segítséggel támogatnak bennünket. Az új mentőkocsink szépen működik, és vele együtt a „dispensary” (vándorambulancia) is. Jelenleg az iskola építésére használunk fel minden támogatást. Méregdrága az anyag. Majd valahogy, mint a múltban is, megsegít a drága Szent József.

A jobb kezem allergiával megbetegedett. Néhány napig Ranchiban kellett maradnom, és kaptam rá, ami segít. Nagy kincs az egészség, a jó Isten eddig megáldott vele. A betegségeket is elfogadjuk, mint az Ó ajándékát. Apostoli munkánkat az apróbb-nagyobb szenvedésekkel édesítjük az Úr előtt.

Mother M. Theresia (Pushpa n.)
Ursuline Convent
Bardih, P. O. Amgaon, Dr. Gumla (Ranchi)
Bihar, 835207 India

Itt folyik tovább a munka és az élet. A tokiói Szent Ignác templomban karácsony táján 70 keresztség volt. Én is kereszteltem kettőt. Húsvét napján pedig 11 új „gyermek” született. Imádkozzanak értük. Van köztük mindenféle, férfi és nő, és nagyon kedves társaság. Idén áprilisban újra kezdtem a kurzust, és remélem, hogy a Szentlélek megint megadja az embereknek a hit csodáját. Őket is imáikba ajánlom. Szeminaristáink száma növekszik. A jezsuita noviciátusba is öt új belépő van, úgyhogy tizenegyen vannak most noviciusok. Az én „fiam”, Asano Pali, szépen lefogadalmazott, nagy könnyek közepette. Van ezekben a japánokban valami gyermeki naívság és tisz-

taság. — A koreai szülői székesegyházban tavaly 6000 felnőttkeresztség volt. Úgy van, ahogy Bühlmann remek könyve mondja: „Wo der Glaube lebt!“ A Katolikus Lexikon, aminek a szerkesztését a nyakamba varrták, igen nagy munka, de érdekes. Mozart-óráimra megint többen jelentkeztek, mint amennyit be tud fogadni a nagyterem. Élvezem ezt a heti két órát. Mindnyájan az Isten kezében vagyunk; és higgyük szívvel-lélekkel, hogy az Isten „jó“.

P. Nemeshegyi Péter SJ
2-191 Sekimachi, Nerima-ku
Tokyo 177, Japan

1983 Ricci jubileumi év volt. 400 évvel ezelőtt Matteo Ricci és jezsuita társai helyesen ítélték meg, hogy az evangelizáció nem lehetséges inkulturáció nélkül. „Testté” kell lennie, amint Krisztus emberré lett, és a maga kultúrkörében, hazája nyelvén érthetően hozta meg a jóhírt. Hogyan hirdessük mi korunk emberének érthetően, hogy az Atyaisten Jézusban valamennyiünket gyermekeiként szeret, és örök életével akar megajándékozni? Ricci és követői először elsajátították a régi kínai kultúrát, csak akkor próbálták elültetni Krisztus-élményüket Kínában. Bár a „ritusvita” (ti. hogy nem engedték meg helyi elemek alkalmazását a liturgiában, Szerk.), a hatalomvágy, a szűkkeblű nacionalizmus stb. sok mindent megghiúsított, a jól elvetett mag Isten kegyelmével erőteljesen kizsendült.

30 évvel ezelőtt a Kínából kiutasított misszionáriusok itt Taiwanban a régi módszerrel kezdték. Iskolákat alapítottak vagy állami iskolákban működtek, mások missziós plébániákat alapítottak. Nagystílusúen folyt a szegény nép segítése. Ez akkor jó volt. A néhány ezer keresztyén máig 300 000-re szaporodott. De mostanában a missziós munka megakadt. Az embereknek jobban megy, az anyagiakat hajszolják, így növekszik az erkölcstelenség és a bűnözés, főleg a fiatalok között. Mint Ricci Idejében, most is újból új utakat kell keresnünk a missziós munka számára. Persze nem lehet mindenki Ricci, Adam Schall vagy Freinademetz. De mindenki, akiben él Krisztus Lelke, saját pótolhatatlan adományaival kovászként működhet, vagy kis mécsesként világíthat missziós világunkban. Tudjuk: a világ átalakítása az Evangélium által Isten kegyelme. Ezt akarjuk kiesdeni a megváltás és a Ricci-jubileum szent évében. Taiwan püspökeink napi szentírásolvasást, közös családi imát, heti megtartóztatást és havonkénti szentórát írtak elő a híveknek; a papoknak és szerzeteseknek még egy böjti napot is a héten. Sok találkozón és imával is keressük az új utat, amely igazából mindig ugyanaz: K r i s z t u s . A magból fának kell kinőnie, Krisztus kovászának át kell hatnia a világot, Krisztus világosságának le kell győznie a sötétséget. Ehhez új, jó misszionáriusokra van szükségünk, és természetesen anyagi segítségre is. Krisztus Testének eleven tagjaira van szükségünk, hogy a Titokzatos Test tovább fejlődjék ezen a vidéken is. (Az atya márc. 31-én töltötte be 80. életévét. Gratulálunk!)

P. Koch István SJ
1—9 Wen Ming Rd.
Potzu, Taiwan 613, R. O. C.

Hála Istennek, ismét Binmaley-ben vagyok. De át kell még vennem a kis Dulag falut és még négy falut hozzá. Ez az a hely, ahol valamikor missziós állomást akartam létesíteni. Dec. 16-án megkezdtük az Aguinaldo-miséket (mint otthon a ororate). A templomok tömve vannak. A nép vágyakozik a megváltás után. Ennek a szónak itt sokkal húsbá vágóbb értelme van, mint mifelénk. Mindent jelent az embereknek: szabadulást a szegénységtől, betegségtől, bizonytalanságtól, félelemtől, elnyomástól és a bűn szolgásgátától, ami — ezt jól megértik az itteniek — minden baj gyökere. Kedves missziós barátainkkal együttesen akarunk remélni, várni, imádkozni és ünnepelni. Az

éjféli misén imádkozunk egymásért. A szenvedő nép olyan hálás, ha tudja, hogy nincs egyedül.

P. Bellér Lajos SVD
Our Lady of Purification Parish
Binmaley, Pangasinan 0715
Philippines

A Santo Nino (Szent Gyermekek) tisztelete a népies vallásosság tipikus példája, amit egyesek lenéznek, de természetesen megvan a pozitív oldala is. A jan. 16-i ünnepét megelőző novéna alatt naponta átlag tízezren járultak szentáldozáshoz, és ugyanannyi jön minden pénteken. Hogy szentimentális beállítottság, az nem tagadható, de aztán ahogy a Kis Jézus nőtt, úgy a belé vetett hit is nő a hívekben. Itt a processziók igen népszerűek, és az ünnep napján óriási tömeg vesz részt az ún. Sinulogon, még más szigetekről is sokan jönnek. Az egyik kápolnám szintén a Santo Nino-nak van szentelve, és az anyéim is rendeztek egy mini-Sinulogot a környező utcákon, de 1983-ban a férfiak nem mertek kivonulni, mert épp azokban a napokban csúnya veszekedés tört ki fiatalok rivális bandái között, és egy 17 éves fiút, Bobby Fuentest egy este megölték, úgy látszik tévedésből, mert másnak nézték a sötétben. Nem merték a plébániára vinni, engem hívtak meg, hogy temessem. Egy kis barrio kápolna előtt mondtam a misét. Nagy tömeg gyűlt össze és iszonyú lamentálást rendeztek, alig jutottam szóhoz. A fiú szülei igen szegények, még a koporsóra sem tellett, én segítettem vele. Itt a szegénynegyedekben sok az erőszakoskodás, bicskázások, lövöldözés, és az ártatlanul megölt fiú koporsóját a kezemben tartva, kicsit tetemrehívás-szerű beszédet tartottam. De 400 év után is sokakban nem mély a kereszténység; a túlzásfolt lakóviszonyok között, ahol a fiatalok nagy része alig részesült nevelésben és munkanélküli, nem is csoda. A gazdasági és szociális problémák szinte megoldhatlanok. A püspöki kar közös nagyböjti pásztorlevele igen világos és bátor állásfoglalás. Ha egy ország csödbe juthat, a filipinók közel vannak hozzá.

Az év folyamán területi plébánia lettünk. Eddig hivatalosan csak a kínai katolikus közösségnek viseltük gondját, most van saját területünk a szomszédos városrészben, azonkívül a San Miguel szegénynegyed egy része és egy nagy népiskola (3000 tanulóval) tartozik hozzánk. Persze eddig is sok filipino jött a templomunkba, de most hivatalosan is hozzánk tartoznak. Mindez több munkát jelent, sok szempontból módszert is változtattunk a pasztorációban, reméljük, lesz eredménye. Én egyelőre feladtam a tanítást az egyetemen, nem tudom, újakezdem-e majd, nehéz időt szakítani rá, sokkal több időt igényel, mint amennyit a rendes pasztorációs és szociális tevékenységeim megengednek. Sok mindent persze nem értünk meg, mert úgy vagyunk itt, mint Habakuk próféta, akit üstökénél fogva ragadott az Isten angyala Dániel mellé, de amíg itt vagyunk, igyekszünk megérteni a népet, és amennyire módunkban áll, testileg-lelkileg segíteni.

Küldök néhány képet a kiscyerekek karácsonyi programjáról (Living Belén — élő Betlehem). A férfi, aki mankóval áll mellettem nagy jámborul, Rogelio del Socorro névre hallgat, és nagy csirkefogó volt. Éveket töltött a nemzeti börtönben, ahová rablókát és gyilkosokat csuknak be. De mikor csontbc-je támadt az egyik térdében, kiengedték, és minthogy senkije sincs, aki segítse (az anyja prostituált volt és nem törődik vele, a nevelőanyja pedig béna), én segítettem kórházba és szereztem meg neki az orvosságot, Mert a kórházban a szegényeknek valójában csak az ágy és a kezl van ingyen, az orvosságról a betegnek kell gondoskodni, különben ott rohad és meg is halhat. Hogy Rogelio mennyire újult meg bensőleg, azt nehéz megállapítani. Akik ismerik, félnek, hogy annyira meggyógyul, hogy újakezdi régi mesterségét, a tolvajkodást.

Megjött az értesítés (Öry) Miklós jobblétre szenderüléséről. Több mint 30 éve láttam utoljára, de az utóbbi években, mióta levélbeli kapcsolatban voltunk, igen kö-

zelinek éreztem. A híveimmel együtt imádkozunk örök nyugalmaért, épp tegnap délután kellett egy soronkívüli misét mondanom a Negative Barrio (leprástelep) gyerekei számára, és mindjárt őerte tudtam felajánlani. Ma meg a két másik barrióban ajánlom fel a misét érte.

P. Kráhl József SJ
P. O. Box 98
Cebu City 6401, Philippines

PAPI JUBILEUMOK ÉS KINEVEZÉSEK

- Gyémántmisék. Dr. Nemecek József** ny. teol. tanár márc. 25-én Nagyváradon. Egész életét a papnevelő intézetben töltötte Nagyváradon, ill. Gyulafehérváron. Szónoka dr. Dáskál István ordinárius volt.
- Msgr. Dr. Magyar Gyula** ápr. 23-án, húsvéthétfőn Rómában. A beszédet hangszalagról Tomek Vince érd. piarista rendfőnök mondta.
- II. János Pál pápa a nagyváradai egyházmegye élére 1983. okt. 25-én kinevezte **Dáskál István** irodaigazgatót, a temesvári egyházmegye élére pedig **Kreuter Sebestyén** csigérgyarmati plébánost „ordinarius ad nutum Sanctae Sedis“-nek.
- Msgr. Dr. Irányi László, a külföldön élő magyarok püspöke európai helynökévé kinevezte **P. Szóke János** szalézi atyát.
- Msgr. Dr. Kada Lajos** érsek, Costa-Rica-i nuncius a Szentségi Kongregáció titkára lett Rómában. 1957 óta állt vatikáni diplomáciai szolgálatban, közben 1971–75-ig a Cor Unum pápai tanács titkára volt. Ő most a legmagasabb rangú magyar kuriális tisztségviselő.

KÖNYVSZEMLE

Az Opus Mystici Corporis kiadó új kiadványai

Theodor Bovet: Felette nagy titok. Könyv a házasságról. Negyedik, bővített kiadás. OMC, Bécs 1983, 112 o.

Georg Geiger: Az egyház kezdetei. Munkafüzet az Apostolok Cselekedetei első részéhez. OMC, Bécs 1982, 48 o. — Második részéhez. Uo. 1983, 48 o.

Sokak áldozatos munkájának és nem utolsó helyen dr. Liptay György készségének és szakértelmének köszönhető, hogy az OMC alapítójának, Dr. Török Jenőnek halála után is folytatja áldásos működését. Karácsonyra öt kiadvánnyal örvendeztette meg a magyar közönséget.

Bovet már ismert és igen értékelt könyvének negyedik, átdolgozott kiadását még Török atya rendezte sajtó alá. Mondanivalója lényegében változatlan (vö. Szolgálat 16). De kifejezésmódja modernebb, közvetlenebb. Sok kérdés került más-más fejezetbe, újabb összefüggésbe. Valószínűleg a fejlődő ökumenizmus eredménye, hogy a katolikus és protestáns felfogás közötti különbségeket is kevésbé emeli ki. Aktuális kérdéseknek több teret szentel; pl. meddőség, születésszabályozás. Ahol a katolikus olvasó pontosabb eligazítást várhat, ott kiegészítő megjegyzéseket találunk a kiadótól. A 66. oldal első soraiban tett megjegyzés azonban megtévesztő. Azt vehetjük ki, hogy a katolikus erkölcsstan szerint csak a Knaus—Ogino módszer megengedett. A megjegyzés után felsorolt bazális hőmérsékletmérés (ún. Rötzer-módszer) és az ovulációs módszer (Billings-módszer) — amelyek az ún. természetes módszer tökéletesített formái — erkölcsileg kifogástalanok. Ezért van, hogy az előbbi pl. Teréz anya nővérei ajánlják Indiában, az utóbbit pedig a brazil püspöki kar is.

Az Egger professzortól a Szinoptikusokhoz készített munkafüzetek után (vö. Szolgálat 49, 51 és 53) a „Szentlélek Evangéliumának”, az Apostolok Cselekedeteinek biblikátori feldolgozását segíti elő G. Geiger munkája. Erthetően két füzetet szentel a témának. Az első — amely még Török atya életében jelent meg — Péter szerepét emeli ki Jézus feltámadásának tanúságtételében; Jeruzsálem, illetve a Jeruzsálemi keresztény közösség a színhelye: hogy élték meg ők az idők beteljesedését s az eredetileg kiszemelt néphez, a zsidósághoz való viszonyukat. — A második Pál megtérésén és hirdetői tevékenységén keresztül mutatja be Jézusnak, az Úrnak és Lelkének működését, országának terjedését az akkor ismert világban. — Kiemeli, hogy a két rész egységet alkot, amit Lukács evangélista a 9—12. és a 15. fejezet felépítésével igazol. — Főként pedig jól érzékelteti az Apostolok Cselekedeteinek „teológiját”: mindez ne maradjon csak történelmi visszapillantás, találkozunk mi is a Feltámadottal, mi is vegyünk részt országának hirdetésében.

Marcelino Iragui: A m i ö r ö m h í r ű n k . Lelkigyakorlatos vázlatok. OMC, Bécs 1983, 64 o.

A karizmatikus megújulás elmélkedő, gyakorlati életbe átültetni segítő elmélyítését célozzák a rövid, szentírásra épülő megjegyzések. A 16 pont és a függelék lelkesítenek, hogy merjünk indulni a teljesebb, a Lélekben megélt út követésére. Egyszersmind azonban kiegyensúlyozott: engedni, hogy a Lélek vezessen, de az egyházban; az írást forogni, de nem érzelegve... Vonalvezetése Mühlen: Újulatok meg Lélekben (Prugg Vlg. 1978) c. könyvéhez hasonló. Lélektanilag is megszívlelendők az utalások a modern, sérült ember számára is annyira fontos gyógyulásról — főként „az emlékezet gyógyításáról” (6. pont). A nyelvek adományánál hangsúlyozza az önmagunkat felejtető, lazított állapotban külső kifejezésre is jutó spontán imamegnyilvánulást; vagyis a nyelvek adománya tk. imádságadomány lesz (12. pont).

Igen jól sikerült a belső fedőlapon adott utasítás a „füzet használatához”. Velősen érzékelteti, hogyan lehet az evangéliumi örömhírt az életben gyümölcsöztetni. Így a kis könyv igen praktikus eszközzé válhat azok kezében is, akik nem vesznek aktív részt a karizmatikus megújulási mozgalmakban.

Benkő A.

J. Kremer/W. Kasper: A l k o t ó - É l e t a d ó - M e g s z e n t e l ő. Bécs 1983, 103 o.

A két nagy teológusnak könyvformában egyesített teológiai kutatásai fontos gondolatokat tárnak fel minden keresztény számára. Ma már a legtöbb keresztény emberben tudatossá vált, hogy a Húsvét hitünk legnagyobb ünnepe, hiszen Jézus legyőzte a halált és föltámadt. A föltámadás ténye sok embert vezetett a keresztény hithez. Ennek a most már lassan kétezere éve tartó kereszténységnek Húsvét utáni legfontosabb állomása Pünkösd volt. A pünkösd eseményekben nyilvánvalóvá vált, hogy Jézus nemcsak föltámadt, hanem elküldte Lelkét, hogy tovább munkálkodjék.

Kremer professzor ezeket a pünkösd eseményeket kutatja, magyarázza ennek az értékes könyvnek első részében. A sorok közül nyilvánvalóvá válik, hogy Isten Lelke nem a pünkösd eseményekkel egyidőben kezdett el működni, hanem az emberek már az ószövetség idejében megtapasztalták életükben a Szentlelket. Az újszövetség professzora természetesen nemcsak hívóként, hanem tudósként is, sokszor kritikus szemmel fejtegeti a Szentlélekkel kapcsolatban álló bibliai részeket. Megnevezi a szentírási részeket, melyekben a Lélek működéséről van szó, azonban tovább is megy, és arra buzdítja az olvasót, hogy ezeket a bibliai történeteket ne mint történelmi tudósítást nézze, hanem vegye figyelembe a körülményeket is, amelyekben ezek a szövegek keletkeztek. „Aki nem sajnálja a fáradságot ahhoz, hogy az új szentírásstudomány eredményeivel megismerkedjék, hamarosan rájön, hogy ez az új szemlélet az igazi hitet nem lehetetlenné teszi, hanem előmozdítja” — írja.

W. Kasper, a tübingeni egyetem dogmatikai professzora a könyv második részében fölteszi a kérdést: mi az oka annak, hogy Isten Lelkének az egyházban sokszor csak kevés jelentőséget tulajdonítanak. Majd föltárja a Szentlélek-tan alapelemeit, és utal arra, hogy „az egyház Jézus Krisztus alapítása és annak megvalósulása a Lélekben”. Az egyházi közösségekben Krisztus Lelke munkálja az üdvösséget.

Kívánjuk, hogy ez a könyv minden olvasót közelebb vezessen a pünkösd eseményekhez.

Christa Meves: É l n i a k a r o k ! Bécs 1983, 40 o.

Dicséretre méltó a német pszichológusnőnek az a törekvése, hogy megpróbál a serdülő korban lévő lányok kérdéseire keresztény szemszögből válaszolni. Ez egyáltalán nem könnyű feladat, mert ebben a korban nagyon nehéz a fiatalokhoz hozzáférközni. Tele vannak ugyan kérdésekkel — Ki vagyok én? Hogyan öltözködjem? Milyen legyen a viselkedésem a másik nemmel szemben? Mit jelenthet számomra a szexualitás? Milyen legyen a nemi kapcsolathoz való hozzáállásom? —, mégis elzárkóznak az elől, hogy valaki közvetlen feleletet adjon kérdéseikre.

Az író nő nem közvetlenül szól az olvasóhoz, hanem a levélformát használja. Ilyen módon éri el, hogy a fiatal kinyitja magát, hiszen nem neki szólnak a sorok, hanem Mártinak, a tizenévesnek. A sorok olvasása közben azonban azonosítja önmagát az ifjú lánnyal. Fokról fokra kap tehát választ a saját kérdéseire, problémáira. A könyvecske természetesen nem általános „recepteket” kínál, hanem az élet különböző helyzetéből kiindulva készlet gondolkodásra az olvasót.

Kovács László

Dr. Szántó Konrád O. F. M.: A k a t o l i k u s E g y h á z t ö r t é n e t e . I. k. Ecclesia 1983, 711 o., 14 színes, 6 fekete táblával és 4 térképpel.

A Szentlélek világozottságával és tűzével megírt könyv a hazai katolikus sajtó ritkaság dicséretét érdemelte ki. A 2 kötetre tervezett egyetemes katolikus egyháztörténet

első része a reformációig tartó másfélezer évet tárgyalja. A megváltás műve, az Egyház születése 1950. évfordulóján megjelent munka az Egyház isteni arculata mellett meglátja az emberit is. Nem is lehetne másként, lévén látható, szervezett, állandóan fennmaradó társaság, amelynek létét isteni ígéret biztosítja a világ végezetéig.

A munkához előszót maga a szerző írt. „Igyekezett minél jobban figyelembe venni és felhasználni a nemzetközi kutatások legújabb eredményeit s a történelemkritika mai álláspontját”, különös tekintettel a magyar katolicizmusra (11—12). „Bevezetés az egyháztörténelembe” (13—26: fogalma: tárgya, módszerei, forrásai, jelentősége, felosztása) előzi meg a teljes anyagot, a keresztény ékort, 30—692 (27—257. o.) és a keresztény középkort, 692—1517 (259—577. o.). — „Függelék a rövidítések jegyzéke, általános irodalom, jegyzetek és speciális irodalom, időrendi táblázat, a római pápák és a jelentősebb államok uralkodóinak jegyzéke. Névmutató és tárgymutató zárja le a kötetet.

Amit P. Szántó az Egyháznak a hellenisztikus-római világban történő kibontakozásánál ír, minden korra érvényes igazság: „a fejlődés fómozgatója a természetfeletti élet-erőkön kívül az ellentétes emberi erőkkel való állandó konfrontáció”, és: „a fejlődés biztosítéka és győzelmének alapja az egyházban állandóan jelenlevő Krisztus és a szüntelenül működő Szentlélek, továbbá a keresztény vallás vonzóereje és a kegyelemből táplálkozó hívek erkölcsi fensőbbrendűsége” (29).

A Jeruzsálemi ősegyház (46), az egyház terjedése Péter és Pál szervezésében, megszilárdulása (a jelentősebb keresztény községeket 200 körül térkép ábrázolja) az egyház természetfeletti erejére mutatnak: A keresztény vallás elterjedésének legfőbb oka, vonzóerején felül, a hit terjesztőivel együttműködő isteni segítség volt; a vértanúk hősiessége rendkívüli erőforrással szolgált. „A pogányság szellemi támadása és a keresztény hit védelme” (89) kiváltotta a hitvallás összefoglalását az eretnekségek ellenében.

A történelem anyaga az egyház istentiszteleti és embermegszentelő tevékenysége, de az egyházszervezet fejlődése is (113—128). „A konstantini fordulat” (138) döntően hatott a kereszténység elterjedésére. A keresztény ókor második szakasza innen kezdődik: összefogás az államhatalommal, és tart 692-ig. — A keresztény ókor tárgyalásánál a Szerző hittörténeti tájékoztatóval gazdagítja az olvasót a tévtanok és válságként az egyetemes zsinatok tömör bemutatásával.

„A legnagyobb nyugati egyházatya”, Szent Ágoston életműve következik, majd „bűnbánati fegyelem és valláserkölcsei élet”, „a szerzetesi élet kezdete és kibontakozása”, „az egyház missziós tevékenysége” a germánok, frankok, britek között, valamint Ázsiában és Afrikában. — Ezzel végződik a keresztény ókor tárgyalása.

A keresztény középkor történetét három részre osztja a szerző: a koraira (692—1073), virágzóra (1073—1303) és későre (1303—1517). Az első a nyugati keresztény népközösség kialakulásának és a feudális hatalom egyház feletti gyámkodásának — a második a függetlenségért, a Nyugat feletti főhatalomért folytatott harcoknak és az egyházi élet felvirágzásának — a harmadik a keresztény népközösséget összetartó erők meggyengülésének és az egyház irányító szerepe csökkenésének a kora.

P. Szántó az utolsó részben tárgyalja a magyar egyház külső, azaz a politikai élettel kapcsolatos, majd belső életét egyes házbeli királyaink idején. Ez utóbbi témái: az egyházmegyes papság kiképzése, műveltsége, fegyelme; a magyar szerzetesség feladatai; a lelkipásztorkodás és liturgikus élet; az egyházi irodalom és művészet. A késői középkornál tájékoztat a „devotio moderna” felől, amely „a hit igazságainak bensőséges átélésére és megtapasztalására, ... az alázatos és szenvedő Krisztus követésére törekedett” (példa Kempis Tamás, † 1471). Ebben korban leginkább kormány-szerveletnek bővülése, kormányzati hatalmának növekedése jellemezte az Apostoli Szent-széket.

Az „összefoglaló helyzetképben az egyház reformáció előtti állapotáról” P. Szántó Konrád megállapítja: „Az egyháznak Krisztustól kapott lényeges tartalma nem szen-

vedett törést, sem alapvető változást, és az egyház nem tért le arról az útról, melyet számára az Úr kijelölt" (576). És ísmét: „A késői középkor hiányosságai egy pillanattal sem tették az egyházat képtelenné arra, hogy valódi hivatását, az emberiség üdvözítésének művét Krisztus akarata szerint és az ő ereje által folytassa.”

A borítótlap a csfkszentléleki oltárképet, a Szentlélek eljövételét ábrázolja művészi nyomásban. A hátlapon a Szerzőnek kutató, szinte szürös szemekkel történelmi tálakokba néző ferencendi képe néhány életrajzi adattal. P. Szántó jelenleg a Ferences Rend hittudományi Főiskoláján tanár, rendi levéltáros, a Pázmány Péter Hittudományi Akadémia levelező tagozatának előadója. Számos műve jelent meg a hazai könyvkiadásban.

Rákos Raymund

Itt jelezzük örömmel, hogy a Szent István kiadó befejezte a Teológiai vázlatok (= teológiai kiskönyvtár) hat kötetének megjelentetését. Az egyes füzeteke annak idején már ismertettük.

Capuai Boldog Raymund OP: Sziénai Szent Katalin élete. Ford. dr. Diós István. Szent István Társulat, Budapest 1983, 252 o. + 32 lap képmelléklet. — **Sziénai Szent Katalin: Dialógus.** Ford. dr. Csertő György OP. Szent István T., Bp. 1983, 344 o.

A Szent egyénisége válik hozzáférhetővé a magyaroknak ebben a két szép könyvben, 1980-ban ünnepeltük halálának 600 éves jubileumát. 1970-ben VI. Pál pápa Avilai Szent Terézszel együtt az egyházdoktorok közé iktatta.

Katalin életét, amelyet Legenda Maior-nak is neveznek, gyóntatója írta meg. Így sokat nyer fontosságban, teljességben és érvényességben, mert az író saját ismereteire, vagy jól ismert szemtanúk vallomásaira hivatkozik. Előadasmódja egyszerű, de megnyerő, mivel nagyon közvetlenül szól az olvasóhoz. A könyvet három részre osztja, ezzel is hálát, dicsőséget és tiszteletet akar adni a Szentháromságnak. Az első részben Katalin születéséről, gyermekéveiről, első látomásáról és szűzességi fogadalmáról beszél, amit még gyermekkorában tett; ez is mutatja különös kiválasztottságát. Végigkísérhetjük lelki életének fejlődésében, amelyet Isten csodálatos vezetése irányít. Majd Szent Domonkos bűnbánó nővéreinek (a harmadrendnek) ruháját ölti magára; ezután még jobban törekszik az egyesülésre égi Jegyesével, és Jézus Krisztus eljegyzi őt a hitben. — A második rész Katalin tevékeny életéről számol be. Kiemeli felebaráti szolgálatait, különösen szegények és betegek iránt. Beszél csodálatos életmódjáról, elragadtatásairól, az Úr kinszenvedésében való részesedéséről, s néhány csodálatos megtérést sorol fel. — A harmadik részben a szerző a Katalin közreműködésével történt firenzei békekötésről tesz említést, majd Krisztus földi helytartója előtt találjuk őt, hiszen nagy szerepet játszott XI. Gergely pápa visszatérésében Avignonból Rómába. A Dialógus keletkezéséről is szó esik. Azután Katalin földi életének utolsó hónapjairól számol be Capuai Raymund, különösen az Egyházért vállalt szenvedéseiről, majd haláláról és a holttesténél történt gyógyulásokról. Röviden összefoglalja életét, kiemelve nagy türelmét. Befejezésül Egyházunk szavát olvashatjuk erről a csodálatos életről II. Pius pápa szenttéavatási bullájában. Végül kronológia, bibliográfia, metszetek és a képek jegyzéke található. Egy térkép Sienát mutatja a 17. században. A szép képmellékletekkel zárul ez az értékes könyv.

A Dialógus a Szentlélek műve. Katalin ugyanis elragadtatásaiban diktálta, mikor meg volt fosztva érzékei használatától, kivéve a beszédet. Ezért is egyike a legmélyebb keresztény misztikus könyveknek. Párbeszéd az Úr és egy négy kérdést feltevő lélek között. Csodálatos isteni tanítást tartalmaz, útmutató lehet minden jóakarató embernek, aki közelebb viszi Teremtőjéhez. Isten tanítja Katalint és minket is, hogy az igazság ismeretére úgy juthatunk el, ha a hit világosságával megismerjük önmagukat és megismerjük Őt is. Megmutatja az üdvösség misztériumát Isten tervében. Jézus

Krisztus a híd, amelyen a lélek hármasságban a legmagasabb tökéletességre juthat el. A bűnök gyökereiről és a belőlük származó veszélyekről is beszél, de az isteni Orvos orvosát is ad hozzá. Hasznos tanítást ad az imádságról és a lélek állapotairól. „A szóbeli vagy a benső imádság minden gyakorlatát arra a célra rendeltem, hogy eljuttassa a lelket az irántam és a felebarát iránt való tökéletes szeretetre, és meg is őrízze őt ebben a szeretetben.” Beszél papjai méltóságáról, erényeiről és bűneiről. Csodálatos tanítást ad az isteni gondviselésről. Az engedelmesség kiválóságát és az engedetlenség nyomorúságát is elének tárja. — Befejezésként a lélek hálát ad, és Istent dicsérve imádkozik az egész világerért és a Szentegyházért. A hit erényét ajánlva fejezi be a könyvet. A kiadvány végén név- és tárgymutató is található.

A könyv mindig aktuális marad, mert ez a Szeretet tanítása, és a szeretet örök. Nekem oly nagy örömet és lelkiekben való gazdagodást jelent, hogy szeretném, ha mindenkinek eljutna.

E két remekmű nagyszerű fordítása és igen szép, ízléses kiállítása igazán díszeré válik a kiadónak és öröm az olvasónak.

Dominicana

Békes Gellért: Krisztusi örömhír, evangéliumi boldogság. Szent István Társulat, Budapest, 1983, 142 o.

Néhány evangéliumi téma átelmélkedésével a szerző ahhoz akarja hozzásegíteni az olvasót, hogy felnőtt ember felelősségtudatával befogadja és megéleje az evangéliumi örömhírt. Ez magában foglalja a hittel és a reménnyel az embertárs megértését és szolgálatát is. Így határozta meg a célját. Ezzel kapcsolatban szóba kerülnek az emberi lét legalapvetőbb kérdései. Előadásmódjából kitűnik, hogy komoly képzettségű olvasóközönséget tartott szeme előtt.

Ennek a krisztocentrikus műnek igen értékes lapjai szólnak a reménységben megélt hitről. Mint az egyén és a társadalom semmivel sem pótolható értékét mutatja be. A transzcendens remény elvesztése az egyéni és a társadalmi élet csődjét jelenti.

Mint ahogyan az evangélium nem tartalmaz Isten-bizonyítékokat, könyvünk sem tár elénk ilyesmit. Mégis a mai olvasóközönség számára nagyon odaillo a sokat idézett Einstein-vallomás: „A természet törvényeiben olyan fölülmény értelem nyilvánul meg, hogy ahhoz viszonyítva minden értelmes emberi elgondolás vagy elrendezés annak csak egész halvány visszfénye.” Igaz, Einstein az abszolút értelmet nem tudta személyes lényként elgondolni.

Észrevehetjük szerzőnk alkotásában az ökumenikus jelleget. Nemcsak az egész emberiségre szóló kiengesztelődés egyik lényeges elemeként említi a kereszténység egységét, hanem egész mondanivalója is ebbe az irányba mutat. Nehéz lenne benne olyan kijelentést találnunk, amely a keresztény egyházak között vitára adhatna okot. A közös kincset ápolja és hirdeti.

Jó meglátással megéreztetni velünk az evangélium esélyeit jelenünkben. Bár sehol sem üt meg triumfalista hangot, felteszi a kérdést: nem jutottunk-e el a szellemi fejlődésnek arra a fokára, ahol a nem hívő humanizmus kezdi elveszteni eredeti lendületét és hatóerejét? Ezzel szemben biztatónak hirdeti, hogy a Jézusba vetett hit a társadalmi megújulás jelentős tényezője lehetne, ha közös meggyőződéssé válnék. Embertársunkat testvérként szolgálni csak belső indításra lehet. Enélkül nem volt, és nem is lesz emberhez méltó társadalmi rend — hangsúlyozza (53. o.). A Jézusba vetett hit történelmi méretű hatására példaként említi az európai népek megtérítőit, a középkori szerzeteseket. Kialakították a maguk testvéri közösségeit, és azok sok évszázadon keresztül társadalmat formáló erőként működtek. De a hívő számára nem is döntő a Jézusba vetett hit koronként változó társadalmi hatása. Ő mindentől függetlenül biztos annak újjáteremtő erejében. Váratlanul, meglepetésszerűen is meglevenedik. Jelentkezik akkor, amikor szinte már le is mondtunk róla. Az élet legfrissebb

eseményei is felkeltik szerzőnk figyelmét, és ezzel kapcsolatban kérdezi, vajon napjainkban a megújulás nem a mai ifjúság közösségi mozgalmában tapasztalható-e?

Nem hagyhatjuk említés nélkül írásában a Biblia központi szerepét. Ott, ahol a helyes értelmezés szükségessége tette, lelkiismeretesen alkalmazza a Szentírás szövegkritikáját és exegézisét. Amde szép példáját adja ebben is a hívő magatartásnak. Így nem vált sehol sem pusztán bonckés alá vett szöveggé a Szentlélek sugallta kinyilatkoztatott szó. Mindenütt megőrizte iránta az áhítatát, sőt a legnagyobb részben erre építette fel mondanivalóját.

A könyv megjelenése igényt elégít ki. Sokakban már hiányzik a tanítás és nevelés által, mintegy előre kész elemekből összeillesztett vallásos világnézet, ezért maguknak kell keresniök, és keresik is az eligazodást. Kezükbe most hasznos útmutatót kaptak. Másrészt sokakban tudatossá vált az az űr, amelyet a transzcendens szerény hiánya hagy maga után. Ennek az apostoli szándékkal megírt műnek legszebb eredménye lenne, ha visszhang támadna onnan, ahol ez a hiányérzet — mondhatnánk „horror vacui” — már előkészítette a talajt a krisztusi örömhír befogadására.

Kerny Géza

Pécsváradi Gábor: Jeruzsálemi utazás. Fordította Holl Béla. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest 1983, 272 o.

Az utóbbi években ismét fellendült a Szentföldre vonatkozó magyar katolikus irodalmunk. Megjelent Gyürki László, Puskely Mária eredeti könyve (vö. Szolgálat 52/90) s legújabbban Gerhard Kroll keletnémet jezsuita világhírű munkája fordításban (Sz. 60/87). Mindhárom kiegészíti egymást. Annál örvendetesebb, hogy a Szépirodalmi Könyvkiadó is hozzájárult Szentföld-irodalmunkhoz a Magyar Ritkaságok sorozatban megjelent könyvével, ráadásul „ösbemutatóval”: először jelenik meg magyar nyelven hazánkfia, Pécsváradi Gábor valószínűleg Bécsben, 1519-ben latinul kiadott szentföldi útleírása.

A könyv jelentősége éppen dokumentum-jellegében áll. Írója, a magyar obszerváns ferences rendtartomány főnöke, 1515-ben Pásztói János atya kíséretében a Szentföldre ment, és ott 33 hónapig tartózkodhatott az akkori rendi szabályok szerint. A könyv a korabeli „itinerárium” (útikalauz) műfaját követi. A Szentföld teljes leírását adja nagy pontossággal. A központ Jeruzsálem, s innen a négy világtáj felé haladva négy részben vázolja a látnivalókat. A lapszélen keresztel jelöli a helyeket, ahol búcsút lehet nyerni. A szerző maga elsősorban valóságos útikönyvnek szánta művét, de — amint a befejezésben írja — azokra is gondol, akik csak lélekben látogathatják meg a szent helyeket.

Az író személyes tanúságot is tesz. A száraz adatfelsorolást színessé teszi a szent helyekre vonatkozó hagyományokkal, legendákkal, s nem egyszer kitör belőle az őszinte vallomás, a sóhaj. Például amikor a Szent Kereszt helyét ismerteti, megjegyzi a sok méret felsorolása közben: „Magam áhítatosságából többször is beledugtam fejemet. Ó, én Istenem! Bárcsak akkor lehettem volna ott, amikor a kereszten függöttél, és a fejemet ugyanott ez elé az árok elé fektethettem volna, és drágalátos véreddel megön-tözhettem volna!” (69)

A klasszikus itineráriumok beosztását követi abban is, hogy minden ismertetett helyről öt pontban számol be. Leírásába beveszi olvasmányai alapján az Izraelen kívüli egyiptomi szenthelyeket, sőt Indiát és Örményországot is. Meg is indokolja eljárását: „Ez ugyan nincs a Szentföldön, minthogy azonban jó és csodás dolgokat hallottam felőle, úgy gondoltam, ezt is ide veszem” (201). A könyv történelmi értékét emeli, hogy Jeruzsálemben élte át a „török császár” (I. Szelim) 1516/17-es egyiptomi hadjáratát, amelyben legyőzte „a Söldanus királyt” (az utolsó egyiptomi mameluk szultánt), és elfoglalta Egyiptomot. Pécsváradi ismét kitér: „Ó tunya fejedelmek, itt volna most az ideje, visszaszerezni a Szentföldet, amelyet a jóságos Jézus saját vérvével megszen-

telt. Krisztus, a ti Istenetek nem vonakodott saját véreit adni értetek, és ti megtagadjátok véreteket érte kiontani" (164). Vallomásai nemcsak vallásos jellegűek, hanem hazafiasak is. Onnan is látszik, hogy az író mindig hazagondol és elsősorban honfitársainak szánja könyvét, hogy a magyar méretekhez szabja leírását, és a latin szövegbe olykor magyar kifejezéseket sző.

A kötetet fordító Holl Béla nagyszerűen érzékelteti a korabeli magyar nyelvet: mint-ha Pécsváradi szőlna hozzánk anyanyelvén a XVI. században. Kítűnő bevezető tanulmányt is írt a könyv elé a szerzőről és művéről, amely egyben a magyar szentföldi zaránduklatok és irodalom történetének rövid foglalata is. A könyv végére tett jegyzetek is kiválóak. Még külön névmagyarázatot is ad előforduló személynevekhez. Bőséges könyvészeti jegyzéke útbaigazítja azokat, akik többet akarnak tudni a szerzőről és az itineráriumi-irodalomról.

Sz. M.

René Laurentin: Lisieux-i Teréz. Mítosz és valósága. Ford. Sinkó Ferenc. Szent István Társulat, Budapest 1983, 216 o.

Lisieux-i Szent Teréz önéletrajza és utolsó szavai születése századik évfordulójára jelentek meg Budapesten, ill. Romában (vö. Szolgálat 29/94). Ugyanakkor az Eisenstadt Prugg Verlag-nál is megjelent egy füzet a Szolgálat mellékleteként. 1975-ben Puskely Mária „Akik hittek a szeretetben” c. kötetében közölt tanulmányt róla. Azóta most jelenik meg először ismét Szt. Terézről szóló könyv magyar nyelven, s csak örvendhetünk, hogy ez Laurentin könyve. Írója 1917-ben született pap, az angers-i egyetemen tanít. Nagyszerű stílusa tudományos alaposággal párosul. Elsősorban mariológus, ezen belül közel húsz kötete jelent meg Lourdes-ról és látnokáról (vö. Szolgálat 55/92). De kiváló szentírásmagyarázó is. E téren a Szt. Lukács-féle gyermekség-evangéliumról írt könyve keltett feltűnést 1957-ben.

Lourdes és Bernadette tanulmányozása hozta össze Kis Szent Terézzel is. Sokszor vont párhuzamot életszentségük között. Tanulmányai alapján tagja lett a Teréz összes műveit kiadó centenáriumi bizottságnak, és amikor J.-F. Six támadta ennek munkáját, ő utasította vissza a vádakat (Beauchesne, Paris 1973).

Könyvünk eredetije 1972-ben jelent meg a Beauchesne kiadónál, majd követték az átdolgozott kiadások. Csak sajnálhatjuk, hogy a magyar kiadás mellőzi a nagyszerű képanyagot. A fordító kítűnő munkát végzett.

A szerző már az első részben világos célt tűz ki maga elé: Szent Teréz eltérő megítélését elemezve, meg akarja különböztetni a mítoszt a valóságtól. Könyve tehát kritikai életrajz. Előbb azonban párhuzamot von Szent Teréz és „elődei”, valamint kortársai között, néha talán kicsit erőltetetten, de mindenesetre érdekesen (2. rész).

A könyv lényege a harmadik rész, a tulajdonképpeni életrajz („Az Oriás pályafutása”). Itt végki szerzőnk a legalaposabb munkát: mindenek utánanéz, mindent ellenőriz. Ezzel egyben itt is megadja a feleletet azoknak, akik kalandor módon, áltudományos módszerrel akarják megközelíteni Szent Teréz valóságát.

Az utolsó, 4. rész („Teréz ma nekünk”) levonja a következtetést. Megtudjuk, hogy mennyiben foglya még Szent Teréz korának, de arra is rámutat, hogy „a II. Vatikáni Zsinat tájékozódásainak úttörője” volt!

Nagyban emelik a könyv értékét a függelékek: 1. Irodalom (csak sajnálhatjuk, hogy a magyar kiadás itt nem követte a gyakorolt jó szokást, hogy a francia könyvvezetet a magyarral egészítse ki). 2. A Szent család fája. 3. A Szent földi és földöntúli életének időrendje 1973-ig. Ezután név- és tárgymutató, végül a forrásjelölések magyarázata következik.

Reméljük, hogy Laurentin könyve ismét rátereli a figyelmet a lelki gyermekség kis útjára, amely korunkban az életszentség leginkább követhető útja.

Sz. M.

P. Marton Marcell Boldizsár: Szépszeretet. Életem emlékei a Szűzanyában. Bécs, Christliche Innerlichkeit kiadó, 1982, 148 o. Megrendelhető: Provinzialat der Karmeliten, Silbergasse 35, A-1190 Wien.

Az Avilai Szent Teréz halála IV. centenáriuma rendezett jubileumi évben a Sarutlan Kármelita Rend legfőbb előjárója megbízta a bécsi Christliche Innerlichkeit kiadót, tegye közzé az 1966-ban elhunyt P. Marton Marcell kármelita 1950-ben előjárói kérésre összeállított önéletrajzát. Az imában fogant és minduntalan imába forduló írást olvasva rendkívül cikcakkos pálya rajzolódik elénk. A Zala megyei tehetséges fiú 15 éves korában kerül el szűkebb hazájából Pázmány városába, Nagyszombatba; útja onnan a budapesti Bölcsészkarra vezet, majd fiatal tanárként az erdélyi Petroșenyben látjuk. Vakációi során ki-kiruccan egy kis salzburgi, müncheni és itáliai kultúrkirándulásra. Az első világháború az albániai frontra dobja, amelynek poklából csodával határos módon menekül meg. Egy Titokzatos Asszony (a Boldogságos Szűz Mária), Hajnalcsillag vezet, akivel gimnazista korában ismerkedett meg, de akiről másfél évtizeden át majdnem elfeledkezett. Az irodalmi, szónoki sikerek mákonya azonban csak ideig-óráig képesek elbódítani a fiatal tanárt: amint az elfeledett, de titokban mindig visszasírt Asszony alakja egyre világosabban felragyog, annál inkább keresi a magányt, keresi igazi önmagát. Megigézi a Hófehér Mária, az Örökkévalóság Asszonya, a Magány és a Fájdalmak szelídarcú Asszonya. Így közelít a Jóság, a Béke és a Bölcsesség vonzásában a Bűnösök Édesanyjához, és talál rá ismét Jézusra, a Szépszeretetre. Egy Mödlingben végzett 40 napos lelkigyakorlat tűzpróbája után jelentkezik a budapesti kármelitáknál; Győrben P. Szeghy Ernő lesz újoncmestere és bensőséges barátja. A 38 éves tanár, a társasági élet kedvenc „Bódiája”, a bravúros lovas és hegyászó, a jótolú író és szenvedélyes zenebarát a Szépszeretet Anyja vezetésével teljesen új életet kezd. — Sajnos, csak eddig tart P. Marcell a Virgine Carmeli „Confessio”-ja. További belső alakulásáról eddig még kiadatlan Naplójegyzetei, rendtársai és azok vallhatnának, akik évtizedeken át sereglettek gyóntatószéke körül. A Kármelhegyi Boldogasszonyról nevezett Marcell atya az evangéliumi boldogságok sokat szenvedett, de mindig alleluját éneklő hirdetője, a Szeplőtelen Szűz „lovagja és trubadúrja”, végső soron a Megfeszített Jézusnak, a Szépszeretetnek feledhetetlen tanúja. Neve szerepel azok között, akiknek boldoggá, ill. szentté avatását a Kármelita Rend általános posztulátora képviseli.

Puskely Mária

Prokop Péter: Ő d v ő s s é g ű n k . Grafikák. Róma, 1984, 200 o.

1984-ben megjelent albumával érdekes tárlatra vezet bennünket Prokop Péter. A sorozat képei lazán a Jézus Neve litánia szövegéhez kapcsolódnak. Előző albumaival ellentétben itt nem lehet egyhuzamban áttanulmányozni a képeket. Néhány megdöbbentő kép után kis pihenőt, kitérőt tart, beszélni kezd különféle témákról. Egy-egy krocki, elmélkedés vagy tanulmány után újra visszavezet a képekhez. Látszólag nincs összefüggés a képek és írások között. Pl. a Vértanúk erőssége, Hitvallók világossága, Szűzek tisztasága c. képek után a Mit látott Constantinus? c. krocki következik. De aztán váratlanul összeáll a részekre tagolt nagy egész. „A megrendítő hit művészete ceruzával, krétával, ecsettel, íróttal... Krisztus módján gondolkodni és élni megtalálása.” Ez a formabontó tárlatvezetés célja.

Előző műveiben már részoktatott bennünket a művész, hogy alkotásaiban ne keressünk negédes fomákat. Mint maga mondja: „Magunkat áztatjuk csak, pedig tudjuk, hogy öncsalók vagyunk. Elferdítjük tetszetősre vérző problémáinkat.”

Grafikái kusza vonalaiban keresi a „színfal mögötti valóságot.” A sorozatból csak néhányat emelnék ki, hogy a mester kezének vonalvezetése nyomán mi is izelítőt kaphassunk ebből a valóságból. A 4. kép: „Krisztus, hallgass meg minket. Utlegeinkért bocsáss meg.” A diagonális elrendezésű alakok megnyújtott kezei csak ütnek, ütnek. Jézus elnagyolt alakjának legkihangsúlyozottabb része a természetellenesen széles

hát, amelyet jól lehet ütni. De a verőlegények arca nem vicssorog, sőt egy félnék, ta-
pogatózó kéz Jézus testéhez simul. Így látva azonnal behelyettesülünk a verők, vagy
megbánók alakjaiba. — 26. „Szeret barátunk. Szívünk gerjedezett.” Az elnagyolt vo-
násokkal odavetett emmauszi vándorok a köztük lépdelő Útitárrsal. Csak a Jézus felé
fordulás vonalai hangsúlyosak. — 49/B „Hallgass meg minket! Saul látomása.” A földre
zuhant Saul alakját egyetlen vonallal oldotta meg a művész. A fekete földön vakít a
látomástól megvakult apostol hófehéren izzó alakja. Kegyelmet befogadó sugárzó em-
ber lett. — 33. „A szegények atyja. A földműves Miatyánkja.” A fizikai erő hódolata
a megfeszített pléh-Krisztus szeretet-ereje előtt. Az összekulcsolt nagy kezek a ke-
resztre szegezettől várják a segítséget.

A képek alatt két mondat áll. Egyik a litánia szövegéből, a másik egy hozzáfűzött
gondolat, ami segít a kép igazságának keresésében. 75 kép. Néha részletező a mű-
vész keze, néha elnagyolt vonásokkal, vagy arcnélküli alakokkal, vonalakkal, színekkel
csalogat bennünket egyre jobb, a színpalak mögé, hogy sejtésünk biztos tudattá
váljék: nagy volt üdvösségünk ára.

A képek közé ékelt írásokat inkább elmékedéseknek nevezhetnénk. Ezekről így
vall a szerző: „Úgy öntöttem össze a címeiket, amennyire az utca is rendetlen. A
végére áll csak össze az én „Fiorettim”. Aki elolvassa, belém is látott: szavakba öntött
önarcképembe.” De megtanítja az olvasót tovább is látni. Megsejteti velünk a negyedik
dimenziót, a szeretet birodalmát, a lélek karizmáját. A művész szemével látta meg
az élet színét, amely a szenvedés és öröm kergetőzése. „Az minősíti jóvá tetteinket:
mekkora derűvel vállaljuk hozzácsapva a velük járó kellemetlenségeket is.” A mű-
alkotásokról magunkra fordítja figyelmünket: „Minden élet egy-egy műalkotás. A mű-
vész joga félbeszakítani vagy folytatni aszerint, mikor úgy érzi, hogy kész.”

„Fiorettijét” magyar honfitársainak küldi. „Nem síró és tehetetlenségbe merült
honvégygal, hanem az elvégzett munka elégtételével.”

Cs. M.

Prokop Péter: Boldogasszony. Róma 1984, 196 o.

65. születésnapjára ajándékozott meg bennünket ezzel a kép- és gondolatgyűjte-
ménnyel Prokop Péter, a 26 éve Rómában élő, kalocsai származású magyar festő és
pap. „Emléknek. Emléklül. Remetemagányból küldött kopogásnak barátaim ablakán.”

65 képet szedett csokorba a loretoi litánia szövegére. Némelyik alcímmel, vagy
rövid utalással a kép színeire vagy rendeltetésére (Fekete Mária, Freskótöredék).
Több segítséget a képek megértéséhez nem ad. Szándékosan nem. Prokop nézőjét fel-
nőttként kezeli. Ráhagyja őt a saját érzékenységre és átélő képességére. „Az alko-
tással való összeolvadáshoz rátermettség és alázatos figyelni akarás szükséges.”
Célja a litániasorozattal, hogy képei a kis zugokba, a tárlatot nem látogatókhoz is el-
jussanak, és hozzásegítsenek megérezni „anyai közellétét annak, aki nem csak János-
nak adatott: Ime a Te Anyád.”

Cikkei — mint írja — nehezebben jöttek létre, mint rajzai. Talán képek maradtak
el miattuk. De a szándék nemes volt. Az egyszerű tettek tisztaságát hirdetni jöttek
létre.

Aki az egymás után következő képek és cikkek között tartalmi kapcsolatot keres,
nem mindig találja meg számítását. Különösen nem, ha nem tartja szem előtt a min-
den dologban és mindig köztünk élő Istent. Színes, ízes magyar nyelven mesél a szer-
ző a szépről, a jóról, művészetről, tanáiról, diákjairól, látogatóiról, az alkotásról, az
igazról. Nem prédikál, nem misztifikál. De az értelmes és érző ember szemével meg-
látja egy barackmagban az élet csodáját.

Egy gazdag élet tapasztalataiból meríthet a figyelmes és nyitott olvasó.

F. E.

HALOTTAINK

- P. Öry Miklós SJ** febr. 19-én Klagenfurtban (Ausztria) (75,57,46)
- Molnár Imre Marián** mariánus ferences testvér Pannonhalmán (1983) dec. 7-én (93,72)
- Nagy Ferenc Gellért** ferences testvér Pannonhalmán (79,57)
- Sörédi László Ignác OFMCap.** Riedben (Ausztria) dec. 30-án (69)
- Dr. Joanelli Alfréd Béda OSB,** tanár a győri kórházban jan. 8-án. Pannonhalmán temették (73)
- Pozsgay Pál** ny. esperespléb. jan. 21-én Pannonhalmán. Szülőfalujában, Rábacsanakon temették (71,45)
- Ferencsik Lőrinc** sólyomkővári (Románia) c. prépost, pléb. jan. 27-én (64,40)
- Rabotin Gyula** ny. gk. parochus Nagyváradon, szentmiséje után hirtelen jan. 28-án. A Rulikovszky temetőbe temették
- Déghy Pál** tb. kanonok, esperespléb. Kaposvárott febr. 6-án. Levágott lábbal, tolszékben is hűségesen szolgálta az Urat (59,36)
- Kondits Kálmán** ny. középisk. hittanár febr. 8-án. Iregszemcsén tem. (81,56)
- P. Szörényi Gábor SJ** febr. 10-én Vácott. Pannonhalmán tem. (72,54,42)
- Dr. Kárpáthy Károly** prépostkanonok febr. 10-én. A soproni Szt. Mihály temetőbe tem. (74,49)
- Szennai Sándor** piarista tanár febr. 20-án. A kecskeméti piarista templom kriptájába temették (69,51,44)
- Bába Miklós** gyémántmisés gk. parochus, tb. kanonok febr. 20-án Debrecenben (91,61)
- Csertán Ernő** febr. 22-én. 30 évig volt a lánycsóki hívek lelkipásztora (75,47)
- Oláh Ferenc Geláz** febr. 22-én. Az esztergomi ferences templom kriptájába tem. (82,57)
- Nagy Lajos** ny. plébános febr. 23-án Keszthelyen (68,42)
- Bial Lajos** szentszéki tanácsos, osgyáni (ČSSR) pléb. Febr. 27-én tem. (82,56)
- Aldorfer Károly** kanonok, teol. tanár febr. 29-én. A győri székesegyház kriptájába temették (68,44)
- Darabos László** püsp. tan., drávasztárai lelkész márc. 4-én. Pécsen tem. (77,53)
- Varga István** tb. főesp., gyémántmisés ny. pléb. márc. 5-én Belatincon (Jugoszlávia). Muraszombaton tem. (87,64)
- Császtli Gyula** c. prépost, főesp., pléb. márc. 7-én Gyöngyösön (78,56)
- Perjési Imre Kerubin** ferences testvér márc. 11-én. A Budapest-Mártírok u. ferences templom kriptájába tem. (57)
- Pálfi Géza** székelyudvarhelyi (Románia) pléb., volt teol. tanár márc. 14-én (43,20)
- Horváth Gyula** c. prépost, ny. esperespléb. márc. 15-én Budapesten. Szentendréen temették (80,57)
- Bujdosó Gábor Kázmér** pléb. márc. 16-án Szegeden. Lajosmizsén tem. (40,16)
- Boros István Valér** ferences testvér, a marosvásárhelyi (Románia) Szent Imre templom karnagya márc. 22-én (65,45)

P. Bodolay Gyula SJ márc. 26-án Pannonhalmán (81,62,51)
Szabó Ferenc ny. pléb. márc. 27-én Karcagon (78,56)
P. Hitter József SJ Hamiltonban (Kanada) ápr. 8-án (81,61,49)
Kardos Lajos püsp. tan., ny. pléb. Veszprémben ápr. 19-én. A hidegkúti plébániatemplom temetőjébe temették (73,47)
Máté György ny. pléb., a Budapest-Törökőr-i Kis Szt. Teréz plébániatemplom kíségitő lelkésze ápr. 19-én. Pesterzsébeten temették
Budai János Ipoly kapucinus testvér. Ápr. 24-én temették Zalakoppányban (84)
Dr. Bán Imre c. apát, pléb. ápr. 21-én Budapesten. Farkasréten temették (73,49)
Bajkó László aranyísmis ny. pléb. Jobbágyfalván (Románia) ápr. 25-én (78,54)
Szokoly Ferenc SJ ápr. 28-án Győrött. Veszprémvárosban tem. (76,47)
Miklós József érs. tan. taktaszadai esp. pléb. ápr. 27-én (65,40)
Horváth Mihály SJ máj. 5-én Budapesten. Pannonhalmán tem. (78,55)
Torma József ny. pákai esperespl. máj. 8-án. Szombathelyen tem. (78,49)
Czigány Béla tb. kanonok, egyházasrádóci pléb. máj. 12-én. Oszkón tem. (80,56)
Ötvös János Frigyes iskolatestvér Józseffalván (Szatmárnémeti mellett) baleset következtében. 1950 óta mint kántor-sekrestyés működött ott (89,72)

Elhunyt paptestvéreinket foglaljuk mementőinkba!

P. ÖRY MIKLÓS SJ
 (1909—1984)

Alig három éve temette el legjobb barátját, Marosi atyát. Most ő is elköltözött az örök hazába, halálával újabb súlyos veszteséget hozva az ősszmagyarságnak.

Életét, halálát, sajátos módon a magyarságra alkalmazva, a Főpap Krisztus nagy szívevágya fűtötte át: „Hogy mindnyájan egyek legyenek.” János evangéliumának ezt a fejezetét szinte naponta elimádkozta. Bizunk benne, hogy az eszme ereje tovább sugárzik az immár kettős sír fölött is.

Öry atya szülőföldje az Őrség vidéke volt, innen vette 1944-ben magyarosított nevét is. Németlövön (ma Deutsch-Schützen, Burgenland) született 1909. szept. 9-én. A mélyen vallásos, intelligens, meleg családi légkört a kilenc gyerekekkel maga festette le bátyja, Wachter István SVD nekrológiájában (45. sz.). Ugyancsak maga számolt be egykori prefektusa, Willesits Ferenc búcsúztatójában középiskolás éveinek környezetéről a közszegi bencés gimnáziumban és a Kelcz-Adelffy fiúotthonban (52. sz.). Hivatása második kora óta érett benne. 1927. júl. 30-én Érden lépett be a noviciátusba; kiképzése során megjárta a Manrézát, Szegedet, Kalocsát, a harmadik próbaévben Firenzét, végül 1940—43 között a római Gergely-egyetemet, kettős (teológiai és filozófiai) doktorátussal fejezte be tanulmányait. 1944. aug. 15-én tette le ünnepélyes fogadalmaikat.

1938. jún. 26-án szentelte pappá Szegeden Glattfelder Gyula püspök. Ezzel vette kezdetét papi élete, amit hűség, kiegyensúlyozottság, lényeglátás jellemezett, — és lángoló apostoli buzgalom. Lelkiéletének középpontja mindvégig a papi élet lényege volt: Eukarisztia, breviárium, Szentírás. A szentmisére mindig gondosan készült, bemutatásába egész lelkét beleadta, gazdagon kihasználva később az új liturgia nyújtotta lehetőségeket. Minden gondját, örömét, feladatát a szentségi Jézus elé vitte, s különösen szerette a Szentírást ott olvasni, mert — úgy mond — így olyan íze van, mintha maga az Úr Jézus mondaná szívébe.

1943-tól tanárkodott Szegeden, közben más rendi hivatalokat is betöltötte. 1949. márc. 19-én (Szent Józsefet mindig különösen tisztelte és pártfogójának választotta) előljárói intézkedésére követte külföldre tanuló kispapjait. Az olaszországi Chieriben,

majd a belgiumi, Löven melletti Eegenhovenben eltöltött idő után 1954 őszétől Ausztriában élt. Előbb repetitor volt az innsbrucki Canisianumban, 1958-tól pedig dogmatikát és más tárgyakat adott elő a klagenfurti papnevelő intézetben. Nagy gondja volt a II. Vatikáni Zsinat tanításának közvetítésére, amelyben boldogan ismerte föl a Szentlélek művét. 1971-től a káplánok triennális vizsgáiban és a hitoktatók képzésében működött közre. Ugyanebben az évben lett Klagenfurt és környéke magyarjainak lelkipásztora. Nagy odaadással szentelte már fogyó erejét ennek a nem könnyű feladatnak is. Különösen a betegek látogatása, fölkészítése és lelkigyakorlatok, lelkinapok szervezése volt szíve ügye. Külföldön is sokfelé tartott magyaroknak lelkigyakorlatot, eljutva Svájcig, Brüsszelig, sőt Kanadáig is.

Közben „volt P. Örynek egy hobbjaja”. A maga szemérmes módján — mert alapjában véve zárkózott ember volt — így írta körül azt a munkát, ami egy életen át foglalkoztatta: Pázmány Péter tanulmányozását. Kezdődött ez Rómában, ahol disszertációjának tárgya Pázmány egyháztanala volt. Itt jött rá, hogy a latin „Diatriba Theologica” Pázmány saját műve, s ezt módszeresen be is bizonyította a mű facsimile kiadása elé tett bevezetőjében (Prugg V., Eisenstadt 1975). Ő írta a Lexikon für Theologie und Kirche-be a Pázmányról szóló címszót, szerkesztette a „P. P. lelkisége” c. antológiát (Carinthia, Klagenfurt 1964, 2 kiadás). Egy sor kisebb-nagyobb tanulmányban és cikkben foglalkozott a nagy magyar alakjával, történelmi-teológiai környezetével. Nagy tervének, az életmű részletes feldolgozásának sajnos csak az alapvetése készült el: „Pázmány Péter tanulmányi évei” (Prugg V., Eisenstadt 1970). Sem írói, sem emberi jellemzői nem kedveztek a gyors és termékeny munkának. Széles és mélyreható játkozódással, roppant akribiával dolgozott; ugyanakkor szinte lelkifurdalása volt az időmiatt, amit így az emberektől, a lelkipásztorkodástól, a szeretet közvetlen gyakorlásától elvon, és a legalkalmatlanabb időkben jelentkező kellemetlen látogató betű szerint többet ért neki egy kész könyvnl. Így aztán, miközben szakirodalmi és teológiai körökben komoly tekintélyt szerzett magának, tudós-volta neki magának inkább keresztet jelentett — egyet a sok közül.

A Pázmány-tanulmány mögött persze ott izzott legigazibb szenvedélye: a magyar lelkiség kutatása. Nem jutott odáig, hogy komolyan írjon róla. De vajon kevesebb-e ennél, hogy életművét hevítette át? Mert 1955 őszétől Marosi atyával, halálig tartó egyetértő, szent papí barátságban megkezdték az egység nagy munkáját a magyar papság s rajtuk keresztül a magyarság szolgálatában. „Egy nagy lelki családá formált, forrasztott bennünket, amit a szeretet melegsége járt át” — írja tömören valaki. Szolid teológiai-vallási műveltséget és mindenkifölött lelkiséget adni: ez volt a cél, amit életfogyasztó munkában, sok-sok gond és szenvedés között, de boldogan és eredményesen igyekeztek megvalósítani majd 30 éven át. Ebből a munkából sarjadt ki 1969-ben a „Szolgálat” és teológiai meg lelkiségi könyvek — fordítások, eredeti munkák — egész sora. Erről már nem kell sokat mondani olvasóinknak.

P. Öry magával ragadó egyéniség volt. Vonzó külseje, barátságos, kedves, vidám modora, csevegő képessége mindenkit meghódított. Odaadó szolgálatkészsége, makulátlan hűsége mágnesként húzta magához az embereket. Testi-lelki szenvedéseit magának tartotta meg, amíg csak ment. „Receptje” ebben az volt, hogy a különös nehézségek idején igyekezett kétszeresen jó lenni másokhoz.

Egészsége mindig gyöngye volt, de az utóbbi években különösen is. Több operáció, szívütemező beépítése és három infarktus voltak fizikai keresztútjának határkövei. A harmadikból már nem épült föl. Febr. 19-én szőlította el Ura, akit annyira szeretett és a Társaságban, az embereken, hazája fiaiban olyan hűségesen szolgált.

A sok szép levél közül, ami halála után befutott, hadd idézzük egyik munkatársunkét: „Az évek hosszú során a Szolgálat neve összenőtt az ő nevével, és az az érzésem, őt a mennyben is íróasztal várja, amely mellett utólrhetetlen kritikai érzékével és finomságával, törhetetlen szorgalmával, az igaz és a szép, az Isten szava Iránti izzó szenvedélyével továbbra is segít a kiadás nehéz és igényes munkájában. Az ő Isten szava terjesztésének és a folyóirat ügyének egészen odaadott élete gazdag örökséget — és a továbbfolytatás súlyos kötelességét hagyja nemcsak Rátok, de mindannyiunkra, a Szolgálat egész földkerekségen szétszórtan élő munkaközösségére. Adja meg a jó

Isten, hogy méltón tudjuk folytatni ezt az örökséget. Miklós s az ő mennyei íróasztala nem lesz messze tőlünk, — hathatós segítsége, derűs bölcsessége itt marad mind-azokkal, akik a lappal kapcsolatban állnak, a cikkíróktól a kiadókon át egész az olvasókig.*

R.

HUBER JÓZSEF teológiai tanár
(1915—1983)

Elnézem „Józi bácsi” gyászjelentését, és azon gondolkodom, kifejezi-e, hogy tulajdonképpen ki is volt ő számunkra, akiket tanított? Milyen másképpen hangzott volna: Msgr. Huber József pápai prelátus stb.! De ő rendelkezett így, hogy minden címét mellőzve csak ez álljon neve alatt: „teológiai tanár.” Számunkra úgyis az volt, elsősorban az.

Végrendeletét 1981-ben fogalmazta meg. Betegségei akkor jelentkeztek súlyosabb mértékben, s akkor kezdett készülődni. Gyászjelentésének utolsó szakasza szinte szóról szóra innen való: „Papi szolgálatának nagy részét az egyházmegyei igazgatásban és a papnevelésben végezte. Kívánsága szerint szeretettel ajánljuk mindazok imádságába és jó emlékezetébe, akik életükben barátságukra vagy megbecsülésükre méltatták.” Temetésén azt mondta egy paptestvér, hogy illet végrendeletileg csak nagy ember hagyhatott meg. S abban mind egyetértettünk, hogy Józi bácsi — vagy a kispapok „Jócó bácsija” nagy ember volt. Dec. 7-én reggel találták holtan szeminiáriumi szobájában. Szívinfarktus végzett vele előtte nap este. A Főpásztor szavai mindent kifejeznek: „Többet veszített az egyházmegye, mint ha én haltam volna meg!”

1915. márc. 24-én született Kőrösbányán. Nagyváradon lépett a premonstrei rendbe, ennek keretében végezte el a filozófiát Rómában. Ezzel magyarázható, hogy legalább öt idegen nyelvet ismert. Hazatérve erdélyi egyházmegyes kispapként fejezi be a teológiát, s így szenteli fel 1940-ben Márton Áron püspök. Káplánkodása után püspöki levéltáros, marosvásárhelyi hittanár, majd a Bihar megyei Tenken plébános. Sokat mondó tény, hogy a hosszú kényszerű távollét után hazatérő Márton Áron püspök őt hívja be titkárnak, majd irodaigazgató s 1961-től teológiai tanár is lett, és azóta személye elválaszthatatlan volt a nagy püspöktől. Jellemző titoktartására: amikor paptestvérei bizalmaskodva a kihelyezések felől érdeklődtek nála, komolyan megkérdte: „De tudsz-e titkot tartani?” Amikor a másik erősítgette, hogy tud, csak ennyit mondott: „Én is.” S a püspök titkát tőle senki sem tudta meg. Rávilágít ez kedves, humoros magatartására is: a kispapok körében híres volt arról, hogy előadás közben szenttelen faarccal tudta beleszólni legjobb vicceit, s talán ezzel érte el a legnagyobb hatást.

Nemcsak tanárunk volt. Hozzá mindig be lehetett menni, mindenkit meghallgatott, és el tudott igazítani nehéz helyzetben is. Valahányszor már mint működő papok fenn jártunk a püspökvárosban, hozzá is bementünk. Szívesen fogadott, érdeklődött munkánk iránt. Valahogy mindig továbbra is tanárunknak éreztük. Ha megszorult az intézet tanári kara, mindig kész volt kiegészíteni. Ezért mondogatta: még csak filozófiát és éneket nem tanított. Halála előtt már csak egyháztörténelmet és pasztorálist adott elő, de azelőtt még a latin nyelv, hodegetika, egyházjog stb. is az övé volt egy-egy időszakban. Mesélik a kispapok, hogy halála előtt az egyik történelemórán még ünnepelesen bejelentette: „vége az eretnokségeknek.” Ezek voltak ui. soron az egyháztörténelemben, s tudta, hogy ebbe beleizadhat a kispap.

Mióta hazajött Rómából, nem lépte át a határt. Nem is próbálkozott. Lelki programjához hű maradt, mint novícius korában. Nagyon szívesen segített a measzoruló lelkipásztoroknak. Még mint titkár és irodaigazgató vasárnaponként helyettesítés és hivatalos megbízatások címén bejárta az egyházmegyét. Mindenki mondja, hogy ő ismerte legjobban még a legtávolabbi filiákat is. Utoljára Krisztus Király vasárnapján szerepelt hívek előtt: a szomszéd Tövisen helyettesítette a plébánost. Különbön mindenki tudja — végrendeletében is jelzi —, hogy sohasem szerette az ünnepeletést. Éppen ezért utóbbi időben már csak filiákban vállalt búcsús beszédeket. Mosolyogva szokta mondani, hogy ő már csak „zugbúcsúkra” jár. Ha hirtelen kellett beugrani, akkor sem akadt fenn, mert elővette az egyik — hogy őt idézzem — „klasszikus beszédet”, amin a lelkipásztor korában lefrt szentbeszédeket értette. Amikor évfordulókat emlegettek előtte, tréfásan meghívott mindenkit gyémántmiséjére, amelyet 2000-ben fog megtar-

tani a Holdon. Többször emlegethette ezt, mert a Mikulás is meghallotta, s hozott is neki egyszer egy gyémántmisés kazulát papírból, hasonló eredetű „gyémántkövekkel” kirakva. Belement a tréfába, mint mindig, s hagyta, hogy a Mikulás kísérői beöltöztessék. Azt mondják, halála után megtalálták a papírkazulát a ruhás szekrényében. Tehát megőrizte a Mikulás ajándékát! Az egyik évben arra figyelmeztette a Mikulás: sokszor használja a „hogy úgy mondjam” kifejezést. Másnap óráját ezzel kezdte: „Hogy ne mondjam, hogy úgy mondjam . . .”

Akárhogy is kutatok emlékeim között, hiába folytatnám, akkor sem tudnám kifejezni, ki volt ő számunkra. De aki találkozott vele az életben, vagy éppen tanítványa volt, annak nem is kell részleteznem. Végakarata szerint nem hangzott el méltatás a temetésén, a gyászmisét is csak egy pap végezte két ministránssal. Előtte majdnem négy napig volt felravatolozva a gyulafehérvári szemináriumban. Ott a szentmisét a két püspök és a szemináriumi rektor koncelebrálta a temesvári ordinárius és vikárius, az egyházmegyei iroda, a tanári kar, az összegyűlt papok és a négy egyházmegye ott tanuló 142 kispapja jelenlétében. A koporsót azután autóra tették, s végakarata szerint Székelyudvarhelyt temették el szülei mellé. A katolikus temető a plébániatemplom mellett van dombtetőn, gyönyörű kilátással. A sírbatételt a segédpüspök végezte. Bár szombat délután volt és az utak sárosak, több mint száz pap gyűlt össze a temetőben búcsút venni tőle.

Életében megvalósította azt, ami kívánsága szerint gyászjelentését lezárja: „ . . . akár élünk, akár meghalunk, az Úrélí vagyunk” (Róm 14,8).

Tanítványa

KOMÁROMI TITUSZ OSB (1910—1981)

A Vas megyei Ikarváron született 1910. febr. 15-én. Gimnáziumi tanulmányait a kőszegi bencés gimnáziumban végezte. A VI. o. elvégzése után Pannonhalmán mint oblatus tanult tovább. Érettségi után, 1930-ban beöltözött, és egykori kőszegi tanára, Kádár Titusz emlékére a Titusz nevet kapta. A noviciátus után a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem teológiai fakultására került. Egy alkalommal a kitűzött teológiai pályázatot is megnyerte. 1936-ban szentelték pappá. Utána főapáti titkári beosztást kapott. Egy félév után a főapát úr az akkor meghalt kapolyi plébános helyére küldte plébánoshelyettesnek, és figyelmeztette, hogy minél több tapasztalatot szerezzen, mert a főiskolán majd pasztorális-tanárnak akarja megtenni.

Élete mégis másképpen alakult. 1937 nyarán áthelyezték az akkor megüresedett zalavári plébániára, amely abban az időben az egyik legtekintélyesebb bencés plébánia volt. Nagy lendülettel fogott a pasztorációhoz. Hívei hamarosan megszerették a fiatal, agilis, mindenkihez kedves plébánost. Háza mindig nyitva állt mindenkinek. Segített, ha valakinek elintézendő ügye akadt. De legnagyobb gondja mindig az ifjúság volt. A gyerekek és általában a fiatalok rajongtak érte. Még játékaikban is részt vett. Megszervezte és irányította a falu futballcsapatát. Nagy érdemeket szerzett a Kalot és Kalász megszervezésével. A nagy zalavári templomnak még nem volt orgonája. Az apátság és a falu egymásra hártotta az elkészítéséhez szükséges összeget. Titusz megígérté Miksa apátúrnak: ha a felét vállalja, akkor az egyházközség összegyűjti a másik felét. Az apátúr kimosolyogta: „Fiam, maga nem ismeri még a falujának anyagosságát!” Titusz két hét alatt összegyűjtötte a szükséges pénzt! A falu boldog volt, amikor az orgona először megszólalt.

14 évet töltött Zalaváron. Szociális érzéke miatt a háborús években is magukénak tartották a faluban. Közben két bencést is nevelt. Az 1949 tavaszán megalakult zalavári esperesi kerületnek ő lett az első asperese. Kinevezése osztatlan örömet keltezt a környék plébánosai körében. Mint jó szónokot szívesen hívták plébániákra búcsús és lelki gyakorlatos szónoknak. — 1951-ben főpásztor a Somogy megyei volt ferences plébániára, Segesdre helyezte plébánosnak. Új helyén sok munka várta. A visszavonuló németek felrobbantották a műemlék templomot, 1/5-e elpusztult. A ferencesek a háború után még feléptették, de a belső berendezés pótlása már Tituszra maradt. A dombtetőn épült, egyemeletes ferences kolostort „ferences Pannonhalmának” szokták em-

legetni. Az államosítás után nem vették át senki. Neki sikerült megmentenie a pusztulástól: az egészségügyi minisztérium felújította, és állami szociális otthonnak rendezte be. Szigeti Kilián tervezésében gyönyörű nagy orgonát építtetett, a gyűjtéshez a falu protestáns lakói is szépen hozzájárultak. Közben, Segesd kegyhely lévén, az évi két nagy búcsúkor mindig több és több lett a zárándok. Ilyenkor volt igazán elemében. Minden érkező csoportot maga köszöntött a templom kapujában, majd a szentélyben. Gondoskodott megfelelő számú gyóntatóról, szónokokról.

A nagy és kimerítő munka felőrölte erejét. Kezdett gyengélkedni, de nem akart még nyugalomba vonulni. Azt mondta, kevés a veszprémi egyházmegye papja, s így, ameddig tudja, szolgálja az Urat. Pünkösdkor még a kegykápolnában misézett, prédikált. A helybbeliek szerint ilyen szépen még nem hallották beszélni. Majd hirtelen rosszul lett. Az orvos ágyba parancsolta. Tüdőgyulladás. A szentkenetet még felvette, s másnap éjjel, jún. 10-én meghalt. Temetése valóságos diadalmenet volt. A koncelebrált szentmisén Paskai László megyéspüspök volt a főcelebráns. A temetésen kb. 120 pap vett részt és rengeteg hívő. Külön autóbusz jött szülőfalujából, Ikarvállról s előző plébániájáról, Zalavállról. Egyik veszprémi papára írta róla: „Személyében egy igen kedves, melegszívű, jól képzett, mindenki által szeretet lelkipásztor távozott el közülünk. Érdekes, érdekes és megnyerő egyéniség volt. A kedvas bencés szerzetes az „Imádkozzál és dolgozzál” jelmondatot már kapolyi, majd zalavári plébánossága idején kezdte életévé alakítani. 1951-ben a Szent Benedek-rend keretéből kikerült ugyan, de mindvégig annak szellemében élt és dolgozott.”

Confrater

FR. KÁLÓCZI JÁNOS SJ
(1895—1983)

A jó Isten olyan szobrászművész, aki mindenféle anyagot fel tud használni. Kálóczy testvérünket keményfából tervezte.

Kalocsán született 1895. nov. 12-én, kisgazda családban. A noviciátust Szegeden kezdte meg 1920. aug. 14-én. Noviciusmestere, P. Müller jelentéséből tudjuk, hogy még abban az évben elvégezte a 30 napos lelkigyakorlatot, nagy szorgalommal, komoly lelki átalakulással, majd ügyesen a kórházprobációt. 1922-ben már Erdre költözött a noviciátus. 1923-tól szülővárosa konviktusában betegápoló. Ekkor volt tanúja a Bellarmino Róbert szentté avatásához elismert egyik csodának: egy Albin nevű diákjuk gyors lefolyású tüdővész következtében halálán volt. Kilencedet tartottak a leendő szenthez, és a 9. nap reggelén látja ám Kálóczy testvér, hogy Albin a virágokat öntözi. Teljesen meggyógyult.

Ezután 1950-ig sokfelé találjuk a testvért: Pécssett, Szegeden, Hódmezővásárhelyen, Mezőkövesden, majd ismét Kalocsán, felváltva mint kapust, betegápolót, sekrestyést. Majd 1970-ig Budán, a Pasaréten lakott egy rendtársával. Itt új oldalról mutatkozott be: több villa kertjét, gyümölcsösét tartotta rendben, általános elismerést aratva, többek között a nagy népi író, Veres Péter részéről is.

75 évesen, 1970. dec. 12-én testben is, szellemileg is megtörve jött Pannonhalmára. Már kikapcsolódhatott volna a munkából. De nem tette: segített, ahol tudott, néha túlzott ügybuzgósággal is. Hiszen, mint mondtuk, keményfából faragták: amit egyszer a fejébe vett, nem egykönnyen lehetett leállítani. Így volt nagy ministrálási buzgalmával is a bazilikában. Különb mindenre volt, hogy a tisztítóüzbén szenvedő lelkeken segítsen. Miséket mondatott, imádkozott értük — rengeteget. De imádkozott az élőkért is, például a bazilika takarítóiért; gyakran köszönte meg nekik a bazilika tisztaságát, és ígért hálából imát. Buzgón készítette fel a betegtermet a litániákra. Még halála előtti napon is feltette szokott kérdését: „Iesz máma litánia?”

Szép tulajdonsága volt még az engedelmesség. Ha a „rektor atyára” hivatkoztak, ez — legalább addig, míg el nem felejtette — hatásosnak bizonyult többször sajnos zavart magatartására nézve.

Halálát érzelmesedés, általános elgyöngülés okozta. Az utolsó hetekben állapota változó volt. Hol a halálát várták, hol pedig újra valamelyik teendőjében buzgólkodott.

A szentkenetben idejekorán részesült, őszinte áhítattal vette föl az áldott szentséget. Utoljára a szülővárosát érseki székhellyé tevő Szent Királyunk ünnepén áldozott, teljes figyelemmel. Aug. 21-én, vasárnap hajnalban fél 5-kor dobbant utolsó sok fáradozásban kimerült szíve.

Nem volt ma született bárány. Nehéz ember volt, sokszor az előjárók keresztje. De tisztelni, becsülni kell benne áldozatos munkáját, szolgáló szeretetét mindenki iránt, sokoldalúságát és hűségét a Társasághoz. Kérdés, hányan tudunk volna hűségesen kitartani hivatásunkban, ha annyi nehézségbe ütköztünk volna, mint Kálóczi testvér.

Confratres

SALIGA PÁL

(1931—1983)

Négy gyermekes család elsőszülötte volt. Kondoroson született 1931. szept. 8-án. Szülei ellenére ment el jezsuita noviciusnak Pécsre. Miután a rendet felosztatták, az egri szemináriumba jelentkezett. Jezuista spirituálisra érlelte teljessé hivatásában, hogy aztán hűséges maradjon mindhaláláig. Káplán volt Tarnaleleszen, Polgáron, majd plébános Tiszadobon, Hajdúhadházán és végül Tiszapalkonyán, ahol ezüstmiséjét 1980-ban mutatta be. Itt töltötte papságának felét. Leninváros hatósugarában, két fiával munkás papi élete volt. Erőteljes fizikuma, mindig vidám külseje vonzóvá tette. Szerette a rendet maga körül. Templomát kívül-belül megújította, a harangokat villamosította, a Moser orgonát renováltatta, szembemiséző oltárt építtetett. Az új liturgia bevezetése és végül Oszlár községben sok nehézség árán a kis templom felépítése voltak fontosabb munkái. Az utóbbinak anyagi fedezetét is ő gyűjtötte össze. Az épület tégláit és betonját sokszor saját kezével hordta. Már nem érte meg, hogy fölszentelve lássa.

Sajátos módon tudott pasztorálni. Igazi öröme az volt, amikor idejét megoszthatta híveivel. Mindenkinek ismerte családi és közös gondját, az egyházközösségben és a filiában egyaránt. Mindig mindenkin kész volt segíteni, soha nem mondott nemet, bármit kértek tőle. Ott volt keresztelői ebédjükön, lakodalmukban, iskolás gyermekük bankettjén, ott volt, amikor sietve kellett a szülőotthonba vinni a kismamákat, vagy hozni az anyát gyermekével. Ott volt a kórházi beteglátogatásokon; ugyanúgy paptestvéreit is mindig látogatta, segítette. Senki nem ismerte nála jobban az egri egyházmegye papságának gondját-baját.

A falu vízellátásának javításánál, a vízműtársulat pénzügyi terveinek elkészítésében is segédkezett, pedig akkor a betegség már egyre gyakrabban jelentkezett nála, kisebb-nagyobb rosszulléttel. Igényelték szolgálatát, kedves, megnyerő beszédével, s ő adta szívét-lelkét.

Hosszas, alattomos betegségét türelemmel viselte. Az 1982-es szilveszteri háladáson összeroskadott az Úr oltáránál, de másnap már újra ott volt, s végezte kötelességét, egyre erőteljesebben, fáradoztabban. 1983. jan. 10-én ment be a debreceni klinikára, miután helyettesítéséről gondoskodott. Panasza nélkül tűrte kivizsgálását, csak annyit mondott látogatóinak: ha meggyógyul s otthon lesz, elmeséli majd, mennyi fájdalmas kivizsgáláson ment keresztül. Soha senki nem hallotta meg, mivel febr. 6-án visszaadta lelkét Teremtőjének. Itt hagyta munkaterületét, híveit, paptestvéreit, barátait. Temetésére febr. 10-én a csúszós, rossz idő ellenére 72 paptestvére és több száz híve, ismerőse jött el végső búcsút venni tőle. A szentmisével egybekötött temetési szertartás után kikísértük egyházközösségéből: szülei Jánkmajtásra vitték, ott temették el.

Hívei nem felejtik el tiszteletreméltó alakját, embertársaival való szeretetteljes bánásmódját, igazi papi szolgálatát, sohasem.

Egy híve

DR. FREY FERENC JÁCINT OFM Cap.

(1914—1983)

Nagy tehetséggel és kitűnő memóriával áldotta meg az Isten, amit hangyaszorgalmával még tökéletesített. Nagy reményekre jogosított élete pályájának indulása, s hogy nem lett teljes és sikeres ez az életút, azt főként a történelem sok mindent elsőprő vihara akadályozta meg.

1914. május 20-án született Mórott szegény paraszti családból. Édesapját korán elvesztette, de energikus, szorgalmas és mélyen vallásos édesanyja már gyermekkorában az oltár közelébe irányította lépteit. A Kapucinus Rendbe 1929. augusztus 29-én lépett be. Tanulmányait mind a gimnáziumban, mind a bp.-i Pázmány Péter Hittudományi Egyetemen kitűnő eredménnyel végezte. 1939. július 2-án szentelték pappá a budai rendi templomban. Utána 3 évig a római Gregoriánán végzett egyháztörténelmi tanulmányokat, és ugyanott szerzett doktorást is.

Hazatérve a rendi főiskolán tanár, prefektus és spirituális volt. Tanítványait nemcsak a tudományokban művelte magas fokon, hanem megtanította őket az Egyház iránti hűsége és rendje szeretetére is. Jellemző jellemalkító nevelésére, hogy tanítványai közül — bár az élet keményen megpróbálta őket — egy sem lett aposztata.

Szívesen és örömmel vett részt a lelkipásztori munkában is. Prédikált, gyóntatott, triduumokat és missziókat tartott. Remekbe szabott szentbeszédei lelki élményt jelentettek egyszerű híveknek és intelligenseknek egyformán. Ha papi gyűlésen komoly témáról kellett előadást tartani, akkor szinte refrénszerű volt a közös felkiáltás: „majd a Jácint atya megcsinálja!” Ő azután a maga tudós, kutató és lelkiismeretes munkájával el is készítette az előadást mindenki meglepedésére.

Az alsóvizvárosi hívek még ma is emlegetik, hogy Buda ostroma alkalmával Jácint atya és rendtársai sorra járták az óvóhelyeket, miséztek, gyóntattak és házasságokat rendeztek. Amikor a hívek nem mertek Jézushoz jönni a templomba, akkor ők vitték Jézust a hívekhez a legnagyobb életveszélyben.

Minden munkát és megbízatást elvállalt, amivel a rend előljárói és az esztergomi egyházmegyei főhatóság megbízták. Így 1947-től haláláig az esztergomi Főszentszék kötelékvédője, majd vizsgálóbírója és bp.-i ügyhallasgatója volt. 1950-től 1969-ig a budai rendi templomban működött mint káplán, és 1969-től haláláig az óbudai Kővi Mária plébánián folytatta lelkipásztori munkáját.

Tudományos működése sem szakkinthetett teljesen virágba az előbb említett okok miatt, pedig nagy tehetség volt. De egy-két komoly munkájával így is kimutatta országlánkörméit. Doktori értekezése: „Die Beziehungen der Kapuziner zu Ungarn bis zur Gründung des ersten Klosters (1595—1674)” (248 oldal), mind itthon, mind külföldön nagy elismerést szerzett neki.

Rövidebb tanulmányai a rend Értesítőjében jelentek meg:

- 1.) A kapucinusok Mórott (1945).
- 2.) A budai rendház főnökei. (Hosszú bevezetője a budai kapucinusok háztörténetét ismerteti. 1948.)
- 3.) Brindisi szt. Lőrinc, a magyar kapucinusok őse (1948).
- 4.) Magyarországi P. Bernardin (1948).
- 5.) Egy kapucinus kegyhely tündöklése a 18. században. Bodajk (1948).

Élete utolsó évében a testi szenvedések kemény keresztútját járta. Csodáltak türelmét és szótlán keresztviselését. Félig bénultan, s szinte alig látva is mindennap misézett, és végezte munkáját az utolsó napokig. 1983. márc. 27-én szőlította magához az Úr. Az óbudai temetőben sok pap és még több hívő jelenlétében szentelte be holttestét dr. Bagi István esztergomi segédpüspök ápr. 11-én. Végső kívánsága szerint a lelkiüdvéért bemutatott, koncelebrált szentmise után Mórott temették el a rendi testvérek sírkertjében, április 14-én. Halálával nagy veszteség érte az esztergomi főegyházmeget, a rendi testvéreket és a híveket egyaránt.

Volt tanítványa

PÁLFALVI JÓZSEF
(1914—1983)

Született Királytelken, 1914. nov. 2-án. Pappá szentelték Egerben, 1940. jún. 16-án. Meghalt Gyöngyösorosziiban, 1983. ápr. 25-én. Utolsó levelében, márc. 28-án még tervezett: „Ősszel bérmálás. Akkorra rendbe kellene hozni a templom északi falát, és a lakás külső-belső felújítása is nagyon sürgős.” Ápr. 24-án még a papi hivatások világnapját tartotta meg templomában, Jézushoz új hivatásokért esedezett jó híveivel együtt. Másnap, hétfőn szokása szerint korán kelt, mert már 1/2 5 után mondta a breviáriumot,

a szentolvasót. Azután indult a szentmisére. Azt mondta, fáj a feje. Szentmise után hazament, az Irodában leült az íróasztal mellé, elővette a szentírást, — néhány perc múlva íróasztalára, a szentírára borulva találták, holtan. Az orvos megállapítása: súlyos agyvérzés vitte el, nem lehetett volna segíteni. Előbbi nap hivatásokért könyörgött, és vele is kevesebb lett a hivatások száma. Isten útjai nem a mi útjaink.

És ott, ahol nap-nap után szentmisére mentek a hívek, most bezárták a templomot. További intézkedésig csak vasárnap délutánonként megy ki az egyik gyöngyösi káplán. És nem kaptak a jó hívek biztatást, hogy lesz új plébános, mert hiszen nagyon kevés lett a pap. Egy év alatt 11 aktív lelkipásztor távozott el egyházmegyénkől az örök házába. Árván maradt újból egy plébánia . . . és lesz-e új hivatás? Mi lesz a nyájjal, ha nem lesz pásztor?

Pedig amit ápr. 29-én, pénteken Gyöngyösorosziban, a temetésén átéltünk, abban a gondolatban erősített meg: érdemes papnak lenni. Végső tiszteletadásra összegyűlt kb. 60 pap, élükön Kádár László érsekfőpásztorunkkal; a hívek nagy tömege, sokan hangosan sírtak. A nép nem fért be a templomba. A koporsó körül vagy 25 felsős iskolás lány állt fehér blúzban, sötét szoknyában, mindegyik kezében szegfűcsokor: elkezédkedtek az iskolából, hogy plébánosuknak, hitoktatójuknak utolsó haláljukat tanúsítsák. Voltak ministránsok is. A koncelebrált misén evangélium után egyik osztálytársa búcsúzott tőle. Említette, hogy minden esztendőben összejövünk szentelési évfordulónkra, s ebben az évben Gyöngyösorosziban lett volna a találkozásnk. Énekeljük ilyenkor: „ut constanter simus omnes sancti casti sacerdotis”, és ő szokott az orgonánál ülni. De most ilyen a találkozásunk: a koporsó mellett. Beszélt a papi hivatásról, önzetlen papi tevékenységéről. A temetési szertartás keretében beszéddel köszöntek el tőle első plébániájának hívei is Fülöpről, ahol 3 évig szervező plébános volt. Tarnalelesz is megköszönte 12 évi plébánosságát, Balaton is elhozta a hála virágait. Több autóbusszal jöttek a hívek temetésére. Amikor indultunk a temetőbe, fiatalok vitték vállukon a koporsót, magasan emelkedett a hívek feje fölé. Impozáns volt a menet: a koporsó előtt ment vagy 300 férfi, minden lobogót hoztak a templomból; mintegy húsz férfi a koporsó két oldalán égő fáklyát tartott a kezében, majd a papok, a koszorúk, a koporsó után pedig jött vagy 1500 asszony Rengeteg virágcsokrot dobtak a sírjába. Igazán példaadóan ragaszkodtak papjukhoz, még halálában is, bár csak 1982. aug. 1-e óta volt közöttük. Így hát valóban hála az Úr Jézusnak a hivatás kegyelméért: érdemes a mai időben is papnak lenni . . .

Osztálytársa

IFJ. MERSICH MÁRTON prelátus
(1894—1983)

A mai burgenlandi horvát, a valamikori nyugatmagyarországi horvátok, 1983 nyarán egyik legjelesebb papjukat veszítették el. Egy hosszú, munkálkodásban és tevékenységben gazdag, jósággal telített élet ívelése ért véget. Ezt a gazdag és hosszú életet két gyújtópont fogta össze; a hitben való buzgósága az Egyház szolgálatában és maroknyi népe kulturális, zenei és nyelvi pallérozása. Szerénységével, tudásával, jólelkűségével, hűségével, lelki alkalmatosságával és testi fegyelmével messze kiemelkedett korából. Mindezt egy bizonyos könnyedséggel, amely elfoglaltság nélkül megnyerte, vonzáskörébe vonta az embert.

Mint pap nemcsak példás életével, prédikációival és hittanoktatásával buzdította népét; ugyanúgy teltet lelki tudásából imák, hitviták és világi témák megfogalmazására. S ha úgy adódott, nóztáni, zeneszerszámot kezébe venni, tárogatóval búskomor kurucnótára gyűjtani, vagy hegedűvel a cigányprímást lepipálni sem volt lényének idegen. Teljességében keresztény ember volt, az ima, áhítat embere, a burgenlandi horvát kultúra élharcosa, de emberi teljességéhez hozzátartozott derűlátása, humora és kedves, vidám virtusa is.

A felsőpulyai járás egy kis horvát falujában, Frankenauban (Répcesarudon) született 1894. okt. 12-én. Közép- és felső iskoláit a közeli Kőszegen, Sopronban, a teológiát Győrben végezte. 1918. jún. 11-én szentelték pappá. Großwarasdorf (Nagybarom) és

Unterfrauenhaid káplánja, majd 1925—1965-ig Baumgarten (Sopronkertes) papja. Nyugalmozott éveiben az eisenstadti (kismartoni) káptalan és az új fiatal püspökség aktív tagja.

Számtalan tudományos és népies cikk írója, de első és fő feladatának a rábízott hívők lelkiségének emelését tekintette. Így már a háború alatt adja ki „Kruh nebeski” (Mennei kenyér, 1941) című imakönyvét, amely nemrégiben a hatodik kiadást érte meg. A római misszálé (1962) és az Oltári misekönyv kiadásával élete művét valószínűsítette meg. Már 1935-ben megírta „Povijest Crikve” (Az Egyház története) c. művét, amely minden burgenlandi horvát ház kézikönyveihez tartozott.

E tevékenységeiért az Egyház prelátusává választotta, az állami hatóságok meg professzorrá nevezték ki.

Világi tevékenysége főleg irodalomtörténeti és népzene-történeti jellegű. Az utolsó ötven évben ő foglalta össze a burgenlandi horvátság irodalomtörténetét (Kalendar Gradišće, 1969) és 1972-es „Znameniti i zaslužni gradišćanski Hrvati” (Híres és említésre méltó burgenlandi horvátok) c. könyvével az első kisenciklopédiát adja népének kezébe. „Baumgarten im Burgenland” (Sopronkertes Burgenlandban 1963) a pápi műveltség egyik legjelesebb műve. A magyar pálosrendi kolostor történetét helyezi középpontjába. Legkedvesebb munkái közé tartozott a horvát népének „Jačkar” (1964) című gyűjteménye. Újságot is szerkesztett. Mint káplánnak híresek voltak dalárdái, tamburicazenekarai és népi jellegű „faluszínháza”, amelynek számtalan magyar művet fordított.

Gazdag könyvtára volt, régi, ritka, értékes kiadásokkal. A máriacelli búcsújárásoknak hosszú éveken át szervezője és fáradhatatlan híve volt.

Égész életét, vallásosságát, munkálkodását, lelki és anyagi javait népe szolgálatába állította. Ugyanakkor — bár nem dolgozott magyar pasztorációban — mindig szeretettel fogadta a magyarokat, jól érezte magát közöttük, és koronként eljárt az eisenstadti (kismartoni) magyar papi találkozókra is. 1983. júl. 21-én a burgenlandi horvátok egy reménységgel lettek szegényebbek, de egy népvallólag gazdagabbak, aki egy sorsdöntő kérdés reménységét csillogtatja meg maroknyi népe előtt.

Dr. Bencsics Miklós

PROSZT JÁNOS SDB misszionárius
(1908—1983)

„Ha esetleg nem tudnék többet írni — mondja egyik utolsó levelében —, még érzek egy levél, ami már rég le van téve, hogy elbúcsúzzak mindenkitől a „Szolgálat” által.”

Megjött a levél, igaz, csak hónapokkal 1983. júl. 24-i halála után: „Kedves Testvér! Mikorra e sorok odaérnek, a jó Isten kegyelméből már 'otthon' leszek. Imádkozz és imádkoztass értem! Szeretettel ölel in Christo Jesu testvéred, János.” Utána szép rendesen az adatok: „Szül. Sármelléken (Zala m.), 1908. V. 5. Első fogadalma a Szalézi Társaságban 1928. VIII. 15. Pappá szentelése Córdoba, Argentina, 1938. XI. 27. 1931. nov. 6-tól 1962. márc. 10-ig Patagóniában a Szalézi Művekben dolgozott; 1962. márc. 11-től Uruguayban a Szentszéktől kinevezett lelkésze a magyaroknak.” És végül egy zsolttáridézet: „Laetatus sum in his, quae dicta sunt mihi: in domum Domini ibimus!”

Melléklete is van a cédulának. Egy kis fénykép és egy hosszú levél boldogult Marosi atyához a 70-es évek végéről. Azt mondja benne, hogy a „dióhéj” életnél — a felsorolt néhány adatnál — többre nincs szükség. „Ami engem illet, éppen elég. De igazságtalan volnék, ha elhallgatnám mások érdemét. És ezek a 'mások' az én édes szüleim! Isten után mindent nekik köszönhetek.”

Elmondja, hogy édesapja egyszerű földműves család tizedik gyermeke volt. Nagy áldozatok árán kitanították tanítónak. Egy kis faluba került vágyai szerint, feleségül vette az ottani öreg kántortanító tizenkettedik leányát, és 36 évig volt ott utána tanító és kántor. Kilenc gyermeket adott nekik a jó Isten, hatot fölneveltek. Az apa mindennap magával vitte őket a templomba, egyik ministrált, a többi a kóruson vele énekelt. Apja volt minden lelki mozgalom feje, a betegek látogatója, a szegények se-

gítóje. Sohasem tett félre pénzt. „Majd lesz nyugdíj” — nyugtatta meg édesanyjukat. Gyermekait őszinte vallásosságra nevelte, főleg példájával. „Már gyerekkorunkban arról beszéltünk, hogy a legnagyobb fiú pap lesz, a második kántortanító, a harmadik barát, a negyedik katonatiszt. Majdnem minden beteljesült.”

A hivatását kereső Jancsit az édesapa irányította finoman a szaléziak felé: „Most vannak modern kongregációk, ahol a szegény, árva gyermekeket különböző mestersekre tanítják. Tanulj meg valamilyen ipart, aztán jelentkezz náluk.” Valóban kitanult Keszthelyen cipészsegédnek. 1927. máj. 20-án lépett be a rókospalotai Klarisszeumba, augusztusban megkezdte a noviciátust, és dec. 8-án beöltözött. Édesapja csak ekkor árulta el: „Fiam, még meg sem születtél, amikor én már kértem a jó Istentől egy gyermeket Don Bosco számára.” És Proszta atya boldogan teszi hozzá: „Már több, mint ötven éve vagyok Don Bosco fia, de soha még csak árnyékát sem éreztem valami kétélynek!”

1931-ben teljesült a vágya: kiküldték az argentin misszióba. Nov. 10-én már Patagóniában, Fortin Mercedes-i házukban volt. (Ennek történetét lásd lapunk 25. sz. 75. oldalán közölt levelében.) Több mint 30 évet töltött itt: ez volt életének fénykora. Sajnos, sem ő maga nem árul el nagy szerénységében semmit róla, sem másoktól nem sikerült adatokat szereznünk. Szíve nagyobb felét, mint minden jó misszionárius, bizonyára ott hagyta. Milyen boldog volt, milyen szívesen küldött anyagot, amikor megtudta, hogy közölni akarjuk a patagóniai indián sarjadék, Ceferino Namuncurá életrajzát!

De az engedelmisség jegyében készséggel vándorolt 1962-ben tovább Uruguay-ba, Montevideóba magyar lelkésznek. „Örömmel hagytam ott a már annyira megszeretett második hazámat. Gondoltam, úgy akarja a Jóisten, hogy öregségemet magyarok között éljem le. Olyan jó képzelő tehetségem van, hogy szinte már egy kis földi mennyországot építettem magamnak... Hogy aztán a valóságban más lett, jobb, hogy nem is sejtettem!”

Mert bizony ez lett: korán előregedő lelkész egy előregedő gyülekezetben. Utolsó éveiben írt levelei szomorúak. 1982 januárjában írja: „Két izben is sürgősen szállítottak szanatóriumba. Szívzavaram vannak. Alig állok a lábamon. Félvak is vagyok! Igaz, hogy már a 74. évemet 'bicegem'. (Úgy érzem, nem soká!) Egyedül vagyok magyar pap Uruguay-ban. Már alig tudom ellátni egyházközségünket, ahol 'missionarius cum cura animarum'-nak vagyok kinevezve a Szentszéktől. Híveim rettegnek attól, hogy elhagyom őket! Kevesen vagyunk magyarok, majd mind 50—60 éve került ide. E közel 20 év alatt több mint 300 magyart tettemtem el, s csak 106 keresztelesem volt! Igaz, hogy mennek az itteni plébániákra is. Bárcsak többen mennének!” Egy év múlva, legutolsó levelében arról tudósít, hogy közel 3 hónapot volt az év folyamán szanatóriumban. Élete lassacskán kialudt.

1981. nov. 6-án még lerepült patagóniai provinciájuk székhelyére, odaérkezésük 50 éves találkozójára. 11 fiatal kispap érkezett annak idején, négyvel sikerült találkozni. Három már meghalt, egy visszatért Olaszországba, egy kilépett, egy súlyos beteg. A találkozó két hétig tartott. Főlelevenítték emlékeiket, élményeiket.

Evenként hűségesen küldött őt szentmisevállalást velünk való lelki egysege jelül. Don Bosco hú misszionáriusa most már bizonyára az örök Találkozót ünnepli az égben.

Szerkesztőség

Dr. ÉDER-SZÁSZY LÁSZLÓ plarista
(1898—1983)

A Plarista Rend szerénységében és elvonultságában is nagy fiától búcsúztunk el a Farkasréti temetőben 1983. augusztus 11-én.

Hogy érettségije után 18 éves korában a Kegyesitanítótörvénybe lépve indult neki áldásos, gazdag szerzetespap-tanári életének, nem volt véletlen. Egész egyénisége, élete, lelkülete a kegyeletesség eszméjéből táplálkozott. A rómaiak pietas-nak nevezték azt a szent emberi érzést, ami összeköt bennünket az életünket körülölelő legnagyobb értékekkel: szülőkkel, családdal, hazával, Istennel. Kalazanci Szent József evvel a lelkülettel közeledett a rábizottakhoz, növendékeihez, környezetéhez.

Eder-Szászy László eszménye egész életében ez a kalazanciusi pietas volt. Szerénységében is ragyogó szemmel emlegette még idős korában is kiváló szüleit, tanárait, s tőlük eredeztette áldott életének értékeit. Sík Sándor görög óráin egy életre megszerette az antikvitás szépségét. Prohászka egyénisége úgy megragadta, hogy nála végezte pappá szentelése előtti szentgyónását. Bámulusok szellemi képességei, memóriája fényes karriert ígértek. Már egyetemista korában bölcsletdoktorátust szerzett a keleti nyelvekből, de a teológiai doktorátust is idejében szerezte meg. Mint fiatal hittanár nagy ambícióval végezte ifjúságnevelő munkáját, de tudott időt szakítani arra is, hogy elmélyedjen keleti nyelvekben, és hihetetlenül alapos műveltségre tegyen szert. Dr. Kmoskó Mihály hirtelen halála (1930) megakadályozta, hogy pontot tegyen már készen álló magántanári habilitációjára, de ezt úgy fogta föl, mint isteni beleszólást, hogy egész életét a rábizott ifjúság nevelésére szentelje. Nagy hatással volt a diákokra. Csendes szerénysége, humora, nagy tudása, vele született lelki és pedagógiai erényei keresett gyóntatóvá tették. Nem egy diákja öt-hat évtizeden át nála végezte szentgyónását. Diákjain kívül sokan vannak, akikre hatott lelkületével, amikor gyóntatott, esketett, keresztelt, temetett. Ezen felül évtizedeken keresztül — mint szinte névtelen és teljesen önzetlen munkás — végezte a szövevényes házassági perek kihallgatásait olyan precizitással, amit a mai kor embere csak elképzelni és csodálni tud.

Az ötvenes évek elejétől mindez a munka folytatódott, de még észrevétlenebbül, még csöndesebben, szinte teljes rejtettségben. Édesanyjával és testvéreivel élt. Őket eltemetve és magára maradvá tovább munkálkodott fáradhatatlanul. Élete utolsó hónapjáig hűséges volt napirendjéhez a hajnali misétől a reggeli temetőlátogatáson át a hozzáfordulók lelki gondozásáig. Kórházba kerülve még a betegágyon is gyóntatott.

Egyik gyónója — ma már nagymama — írja: „Még 12 éves koromtól volt gyóntatóm tizennégy éven keresztül. A jó Isten sok kegyelemmel, indítással ajándékozott meg rajta keresztül. Nagyon jó, igazi lelkivezető volt. Szigorú, de Jóságos, megértő, Isten helyettese, aki a gyónóra nézve kellemetlen is a javára fordította. Mindig úgy éreztem, és még most is: neki feltétlen el kell jutnia a Mennyei Atyához, hiszen önmagához sem volt kíméletes. Hála érte a Jó Istennek, hogy vele találkoztam, és imáimmal segítem, ha rászorul, hogy minél előbb megláthassa, akit oly nagyon szeretett.”

A rejtékben látó és mindenért megfizető mennyei Atya fizessen meg neki az örök élettel.

Született Rákoskeresztúron 1898. január 3-án. A Piarista Rendbe lépett 1916. augusztus 27-én. Áldozópappá szentelték 1922. július 2-án. Gimnáziumi hittanár 1922/23-ban Szegeden, 1923/24-től 1924/25-ig Tatán, 1925/26-tól Budapesten.

Tanítványa és rendtársa

ROKONAI SIMON OCist.

(1909—1983)

A Pancsován, Torontál vármegyében született Rokonai Lajos nemcsak ismerte meg a soknemzetiségű történelmi Magyarországot, de annak örökségét is hordozta jellemében és alkatában. Temperamentumának délszlávossá, ellágyulásra, kitörő lelkesedésre, borongós hangulatokra és pillanatnyi föllobbanásra hajlamos szöttesét magán viselte egész életében. Mikor családja a fővárosba került, Tóth Tihamér diákja és lelki fia lett. Ő mutatott utat a buzgó, lelkes és jókedélyű ifjúnak a ciszterci rend felé, amelynek már felsős gimnazista korában oblátusa lett. Az oblátusok akkori otthonában, a budapesti Bernardinumban ismerte meg lassanként a szerzetesánári életformát. 1928-ban lett novícius Zircen, és a hagyományos rendi kiképzés szerint elvégezvén hittudományi tanulmányait a zirci főiskolán, a Pázmány Péter Tudományegyetemen matematika-fizika szakon középiskolai tanári oklevelet szerzett.

Életét mégsem a nevelő-oktató munkásság töltötte ki. Csak két évig volt gimnáziumi tanár Budapesten, utána kápláni és plébániai beosztásban lelkipásztorokodott. A II. világháború végén francia hadifogságba esett.

Hazatérése után — követve szívének minél szigorúbb szerzetesi élet utáni vágyát — a rendi testvérek borsodpusztai közösségében élt, úgyszólván a feloszlatásig. Miután lelkipásztori tevékenységre nem gondolhatott, szellemi, lelki szempontból súlyos esztendők vártak rá. Mégsem roppant össze. Megtanult várni. Hosszú évek teltek el, előbb a dudari szénbányában vājárként dolgozva — a bányászok tiszteletétől és szeretetétől övezve —, majd Zircen kocsi-kísérőként, aztán korrepetálásban és kántorkodásban, míg legalább élete végén egy rendi plébánián ismét testvéri közösségre talált, és papként is hivatásának szentelhetette maradék erejét. Rövid, nagyon rövid volt ennek a lelki megpihenésnek az ideje, mert két év alatt egészsége annyira meggyengült, hogy 1982-ben a pannonhalmi Szociális Otthonba kellett behúzódnia. A szenvedésnek példás türelemmel viselt időszaka köszöntött rá. Félig bénultan, de szelíd megadással és szívében a végső hazatérés vágyával, — hiszen oly sokat és oly sokáig volt hontalan! — várta a Haláltestvért, aki 1983. július 20-án elkísérte az Atya házába, ahol sok lakóhely van (Ján 14,2). — A zirci Bazilikában július 22-én koncelebrált szentmise után kísértük ki földi porhüvelyét a zirci temetőbe, elhunyt rendi testvérei mellé.

-s -n

GERENDÁS LAJOS (1919—1983)

A győri egyházmegye köztisztviselőként álló papja halt meg a győri kórházban 1983. júl. 12-én. Koporsóját száznál több pap állta körül volt híveivel együtt a Fertőd II., sűtőtőri templomban. A temetés után valahogyan azt érezte meg az ember, hogy érdemes jónak lenni és szentül élni, mert még a földön is jutalmat kap érte az, aki „beleszerelt az Istenbe.”

Gerendás Lajos ilyen pap volt. 1919-ben született. Édesanyja, aki a világra hozta, ott állt koporsója mellett is. Amikor végignézett a gyászolók hosszú során, mintha kárpótlást kapott volna elvesztett gyermekéért. Hiszen csak előre ment, hogy várja azokat, akiknek hirdette Isten csodálatos világát. — Lajos pappá szentelése után azonnal megszerezte a teológiai doktorátust, majd 12 évig lelkipásztorként dolgozott; ebből közel egy évtizeden át Magyaróvárott mint hitoktató működött szép eredménnyel az ifjúság nevelésében. Ismét 12 év következett a győri Papnevelő Intézetben, ahol tanár és prefektus, majd gondnok volt. Papi generációkat nevelt a liturgia szeretetére. De apostola volt a liturgikus megújulásnak az egész egyházmegyében is. Továbbképző előadásokon, rekollekciókon közvetítette a Zsinat szellemét a paptestvéreknek. A most működő győri egyházmegye papság nagy része tőle tanulta meg a szentmise és a breviárium szeretetét.

Letelt a 12 év. Ismét a lelkipásztori munka várta. Élete nagy keresztjét jelentette a szemináriumtól való búcsúzás. Ezt is vállalta, de nagyon nehezen tudta feldolgozni az igazságtalanságot, mert finom lelke mélyen megrendült bele. Legutóbbi állomáshelyén mégis új lendülettel vállalta az újabb 12 évet. Csodálatossá tette templomát. Kisgyermekből álló kórusával emelte a szent liturgia fényét. Temetésén ezek a kisgyermek énekeltek, és egy-egy szál fehér szegfűvel búcsúztak lelkük atyjától. De a fiatalokat, felnőtteket, öregeket is egyaránt bekapcsolta a szent cselekménybe. Hétköznapi miséi is élményszámba mentek.

Isten tőle is számon kérte, komolyan veszi-e az áldozatvállalást. Hat éven át súlyos keresztet hordott. Kórházzal kórházra járva hordozta a kapott „ajándékot”. A nehéz műtét is csak időlegesen segített. Szenvedését híveiért és a papságért, különösen volt tanítványaiért ajánlotta fel. Júl. 18-án Pataky Kornél megyéspüspök őszinte baráti szavakkal búcsúzott iskola- és paptársától, aki közel állt szívéhez. Az érte bemutatott szentmise mintája volt az Eukarisztia ünneplésének, ahogyan híveit nevelte rá. Reméljük, hogy Isten országában eggyel több szent pap imádkozik értünk.

Nagy József